DÖNEM : 17 CİLT : 26 YASAMA YILI : 3

T. B. M. M.
TUTANAK DERGİSİ

79 uncu Birleşim

13 . 3 . 1986 Perşembe

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ 173
II. — GELEN KÂĞITLAR 174
III. — YOKLAMA 174
IV. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI 174
A) Gündem Dışı Konuşmalar *174*
1. — Kahramanmaraş Milletvekili M. Turan Bayezit'in, Başbakanın İzmir gezisi hakkında gündem dışı konuşması. 174:176
2. — Ankara Milletvekili Hazım Kutay'ın, Kars İli Iğdır İlçesi Obaköyü'nde Ermenilerin yaptığı katliamı belgeleyen toplu mezar hakkında gündem dışı konuşması. 176:177
3. — Ankara Milletvekili İsmail Saruhan'ın, Basın Ahlak Yasası hakkında gündem dışı konuşması. 177
B) Tezkereler ve Önergeler *177*
1. — 9 ilde uzatılması T.B.M.M.'nce 12.11.1985 tarihinde onaylanmış bulunan sıkıyönetimin; Bingöl, Elazığ, Şanlıurfa ve Tunceli illerinden 19.3.1986 günü saat 17.00'den itibaren kaldırılmasına; Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt ve Van illerinde 19.3.1986 günü saat 17.00'den itibaren uzatılmasına dair Başbakanlık tezkeresi (3/982) 177

Sayfa

2. — 8 ilde uzatılan ve 8 ilde ilan edilmesi T.B.M.M.'ce 12.11.1985 tarihinde onaylanmış bulunan olağanüstü halin; Adıyaman, Artvin, Bursa, Erzurum, Gaziantep ve Malatya illerinden 19.3.1986 günü saat 17.00'den itibaren kaldırılmasına, Adana, Ağrı, Ankara, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kars, Ordu ve Sivas illerinde 19.3.1986 günü saat 17.00'den itibaren uzatılmasına dair Başbakanlık tezkeresi (3/983) 178:190
3. — Bingöl, Elazığ. Şanlıurfa ve Tunceli illerinde, Anayasanın 120 nci ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanununun 3 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (b) bendine göre, 19.3.1986 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere 4 ay süre ile olağanüstü hal ilanına dair Başbakanlık tezkeresi (3/984) 190

V. — GENSORU, GENEL GÖRÜŞME, MECLİS SORUŞTURMASI VE MECLİS ARAŞTIRMASI 190

A) Öngörüşmeler *190*
1. — Muğla Milletvekili İdris Gürpınar ve 19 arkadaşının, Kemerköy Termik Santralıyla ilgili yeni gelişmeler konusunda Ana-

Sayfa

yasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/12) 190:206

VI. — SORULAR VE CEVAPLAR 206

A) Sözlü Sorular ve Cevapları *206*

1. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, orman ürünleri ihracatına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/507) 206

2. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, tedavi nedeniyle yaptığı son A.B.D. seyahatine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/518) 206

3. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, İstanbul - Sarıyer Karakolundaki bir tecavüz iddiası hakkında Emniyet Amirinin yaptığı açıklamaya ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/501) 207

4. — Eskişehir Milletvekili Mehmet Nuri Üzel'in, Başbakanlıkta görevli bir müşavir tarafından yabancı yayın ajanslarına politik demeç verildiği iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/544) 207

5. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, danışmanlık için yabancı firmalarla anlaşma yapılıp yapılmadığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/622) 207

6. — Hatay Milletvekili Abdurrahman Demirtaş'ın, Hatay İli çiftçilerinin Ziraat Bankasına olan borçlarının ertelenmesine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/623) 207

7. — Kahramanmaraş Milletvekili Rıfat Bayazıt'ın, Siyasî Partiler Kanununa aykırı hareket edenler hakkında yapılan işlmlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/548) 207

8. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin deniz otobüsleri ile yapacağı toplu taşımacılığa ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/559) 207

9. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa illerinde yapılacağı belirtilen toplu taşıma sistemlerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/560) 207

10. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya, Ereğli Şeker Fabrikası yapım çalışmalarına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/561) 207

11. — Uşak Milletvekili Yusuf Demir'in, Uşak İli Eşme İlçesine bağlı bazı köylerde tütün ekimine izin verilmemesinin nedenine ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sözlü soru önergesi (6/567) 207

12. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Uçak Servisi A.Ş.'ndeki bazı yöneticilerin gıda alımlarında usulsüzlük yaptıkları iddiasına ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/576) 207

13. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, İzmir Ticaret ve Sanayi Merkezi yapımının üstlenilişine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/580) 207

14. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, Üsküdar - Eminönü seferini yapan Şehit Karaoğlanoğlu Vapurundaki intihar olayına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/581) 208

15. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, Muğla İli Merkez Jandarma Karakolunda bazı vatandaşlara işkence yapıldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/587) 208

16. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya Valisinin bir açık hava toplantısında halka «imparator» olarak takdim edilmesine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/589) 208

17. — Ağrı Milletvekili Paşa Sarıoğlu'nun, hampetrol alımlarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/595) 208

18. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, Türkiye'de şeriatçılığa karşı ne gibi önlemler alındığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/596) 208

19. — Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in, Diyarbakır Cezaevinde meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/597) 208

20. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, bazı vatandaşların işkence sonucunda sakat kaldığı ve öldüğü iddialarına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/598) 208

Sayfa

21. — İzmir Milletvekili Ali Aşkın Toktaş'ın, Aliağa Petro Kimya Kompleksine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/599) 208

22. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Samsun İlinde yaptırılan sosyal meskenler için belediye encümenince ek ücret alındığı iddiasına ilişkin sözlü sorusu ve Bayındırlık ve İskân Bakanı İsmail Safa Giray'ın cevabı (6/600) 208:209

23. — Tekirdağ Milletvekili Salih Alcan'ın, Ayvalık - Midilli arasındaki yük ve yolcu taşımacılığının Yunan gemileri tarafından yapıldığı iddiasına ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/601) 209

24. — Kütahya Milletvekili Abdurrahman Necati Kara'a'nın, Suriye'de okutulan bir ders kitabına ve Suriye sınırları içinde vatandaşlarımıza ait tapulu arazilerin bedellerine ilişkin Dışişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/602) 210

25. — Adana Milletvekili Metin Üstünel'in, Kahramanmaraş - Göksun Yem Fabrikasınca 1985 yılında gerçekleştirilen kırmızı biber alımlarına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/607) 210

26. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, Harran Ovasının bazı kişilerce parsellendiği iddiasına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/609) 210

27. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, Diyarbakır İlinde işkence sonucu meydana geldiği iddia edilen iki ölüm olayına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/610) 210

28. — Şanlıurfa Milletvekili Vecihi Atakli'nın, Sıkıyönetim Kanunu uyarınca görevlerinden uzaklaştırılan kamu görevlilerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/611) 210

29. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, Harran Ovasıyla ilgili olarak Bakanlık Sözcüsünce verildiği iddia edilen beyanata ilişkin Dışişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/612) 210

30. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Aşağı Yeşilırmak Ovası sulama projesine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/613) 210

Sayfa

31. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Samsun İli Merkezi ile Çarşamba İlçesi elektrik şebekelerinin ihale ve denetiminde yolsuzluk yapıldığı iddiâsına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/614) 210

32. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Samsun Ballıca Sigara Fabrikasına ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sözlü soru önergesi (6/615) 210

33. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, Balıkesir Merkez Kocaavşar Köyü Kasırga Deresi üzerinde gölet yapılıp yapılmayacağına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/616) 210

34. — Adana Milletvekili Nuri Korkmaz'ın, televizyon dizisi olarak çekildikten sonra yakıldığı iddia edilen Yorgun Savaşçı filmine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/617) 211

35. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığınca yapılan yabancı dil sınavına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/619) 211

36. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, dış ülkelerden aldığımız hampetrolün fiyatına ve taşıtma ücretine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/620) 211

37. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, Güney Anadolu Projesi nedeniyle yoğunlaşan toprak satışlarına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/621) 211

38. — Adana Milletvekili Nuri Korkmaz'ın, 1986 yılında dağıtılacak tarımsal krediye ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/624) 211

39. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İstanbul İlindeki vatandaşların su ve su parası sorunlarına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/626) 211

40. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İstanbul İlindeki bazı belediyelerin semt ve mahalle pazarlarını kaldırma kararı aldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/627) 211

Sayfa

B) Yazılı Sorular ve Cevapları 212

1. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, El Sanatları Fonunun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/840) 212:213

2. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Kooperatifleri Tanıtma ve Eğitim Fonunun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/841) 213:214

3. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Tarımsal Köy Kooperatifleri ve Üst Kuruluşlarına Yapılacak Devlet Yardımı Fonunun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/842) 214:215

4. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Tabiî Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yardım Fonunun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/844) 215:216

5. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, muhtaç çiftçilere ödünç tohumluk verilmesiyle ilgili uygulamaya ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/845) 217

6. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, sahipli arazilerin ıslahı için yapılan çalışmalara ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/846) 217:219

7. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Özel İskân Fonunun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/847) 219:220

8. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Orman Köylüleri Kalkındırma Fonunun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/849) 220:221

9. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Sivil Savunma Fonunun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut'un yazılı cevabı (7/856) 221:223

10. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, yazlık bazı mahsullerin kilo tahdidi nedeniyle kurutulamadığı iddiasına ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/943) 224

11. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, cesedi Ulubat Gölü civarında bulunan bir şoförün ölümüyle ilgili ne gibi işlem yapıldığına ilişkin sorusu ve Adalet Bakanı M. Necat Eldem'in yazılı cevabı (7/944) 224

12. — İçel Milletvekili Ali İhsan Elgin'in, Toprak Mahsulleri Ofisince piyasa değerinin altında mercimek satıldığı iddiasına ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/947) 225:226

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 15.00'te açıldı.

Konya Milletvekili Salim Erel, bazı basın organlarının tutum ve davranışları,

Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin, düzenlenen paneller ve TRT'nin tutumu,

Bursa Milletvekili Mehmet Kemal Gökçora da, Marmara Bölgesi zeytin üreticilerinin sorunları;

Konularında gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Müteveffa İsveç Başbakanı Olof Palme'nin Stockholm'de yapılacak cenaze törenine katılmak üzere İsveç'e gidecek olan Devlet Bakanı Abdullah Tenekeci'nin dönüşüne kadar Devlet Bakanlığına, Devlet Bakanı Ahmet Karaevli'nin vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi ile,

Kuzey Atlantik Assamblesi Türk Grubu için Milliyetçi Demokrasi Partisi Grubunca Mardin Milletvekili Abdülkerim Yılmaz Erdem'in yedek üye olarak gösterildiğine dair başkanlık tezkeresi;

Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in (6/625) numaralı sözlü sorusunu geri aldığına dair önergesi okundu; sözlü sorunun geri verildiği bildirildi.

Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun (6/603) numaralı sözlü sorusunun yazılı soruya çevrilmesine dair önergesi okundu; Başkanlıkça gereğinin yapılacağı açıklandı.

Muğla Milletvekili İdris Gürpınar ve 19 arkadaşının, Kemerköy Termik Santralıyla ilgili yeni gelişmeler konusunda Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü madleleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/12) Genel Kurulun bilgisine sunuldu: Meclis araştırması önergesinin gündemde yerini alacağı, öngörüşmelerin sırasında yapılacağı açıklandı.

Bugünkü birleşimde görüşülecek olan «Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri Hakkındaki Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Yetki Kanunu Tasarısı»nın görüşmeleri çalışma süresi içinde tamamlanamadığı takdirde bitimine kadar çalışma süresinin uzatılmasına dair ANAP Grubu önerisi kabul edildi.

Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan ve 13 arkadaşının, ülkemizde mevcut fonların oluşumu, kaynaklarının toplanması, kullanılması, yönetimi ve denetim ile ekonomik, sosyal ve siyasal yapıya etkisi konularında Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesinin (10/11) öngörüşmeleri yapıldı ve Meclis Araştırması açılması reddedildi.

İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın (6/507), (6/518),

Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in (6/501),

Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun (6/622), (6/576), (6/580),

Hatay Milletvekili Abdurrahman Demirtaş'ın, (6/623),

Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in (6/581)

İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın (6/596);

Sözlü soru önergeleri, soru sahipleri izinli olduklarından,

Eskişehir Milletvekili Mehmet Nuri Üzel'in (6/544),

Kahramanmaraş Milletvekili Rıfat Bayazıt'ın (6/548),

Konya Milletvekili Salim Erel'in (6/559), (6/560), (6/561), (6/589), (6/619), (6/620),

Uşak Milletvekili Yusuf Demir'in (6/567),

Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in (6/587),

Ağrı Milletvekili Paşa Sarıoğlu'nun (6/595),

Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in (6/598), (6/610),

Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın (6/600), (6/613), (6/614), (6/615),

Tekirdağ Milletvekili Salih Alcan'ın (6/601),

Şanlıurfa Milletvekili Vecihi Ataklı'nın (6/611),

Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun (6/612),

Adana Milletvekili Nuri Korkmaz'ın (6/617), (6/624),

İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in (6/626), (6/627);

Sözlü soru önergeleri, ilgili bakanlar Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından,

Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in (6/597),

İzmir Milletvekili Ali Aşkın Toktaş'ın (6/599),

Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun (6/609),

Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in (6/621);

Sözlü soru önergeleri, mehil verildiğinden,

Kütahya Milletvekili Abdurrahman Necati Kara'a'nın (6/602),

Adana Milletvekili Metin Üstünel'in (6/607),

Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in (6/616);

Sözlü soru önergeleri de, soru sahipleri ve ilgili bakanlar Genel kurulda hazır bulunmadıklarından;

Ertelendiler.

Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri Hakkındaki Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Yetki Kanunu Tasarısı (1/742) (S. Sayısı : 412) üzerindeki görüşmeler tamamlanarak tümü açık oya sunuldu; oyların ayrımı sonucunda tasarının kabul edildiği ve kanunlaştığı açıklandı.

13 Mart 1986 Perşembe günü saat 15.00'te toplanılmak üzere birleşime saat 21.11'de son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Arif Ş. Bilgin

Kâtip Üye	Kâtip Üye
Kırklareli	Giresun
Cemal Özbilen	*Yavuz Köymen*

II. — GELEN KÂĞITLAR

13 . 3 . 1986 Perşembe

Teklif

1. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun; 8.6.1949 Tarih ve 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 1.6.1976 Tarih ve 2013 sayılı Kanunla Değişik Ek 6 ncı Maddesinin İki Fıkrasının Değiştirilmesi ile Bir Fıkrasının Madde Metninden Çıkarılmasına İlişkin Kanun Teklifi (2/321) (Plan ve Bütçe Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi : 11.3.1986)

Rapor

1. — Uzman Erbaş Kanunu Tasarısı ve Millî Savunma; Plan ve Bütçe komisyonları raporları (1/732) (S. Sayısı : 414) (Dağıtma tarihi : 13.3.1986) (GÜNDEME)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN : Başkanvekili Arif Ş. Bilgin

KÂTİP ÜYELER : Yavuz Köymen (Giresun), Cemal Özbilen (Kırklareli)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 79 uncu Birleşimini açıyorum.

III. — YOKLAMA

BAŞKAN — Ad okunmak suretiyle yoklama yapılacaktır. Sayın milletvekillerinin salonda bulunduklarını yüksek sesle belirtmelerini rica ederim.

(Bitlis Milletvekili Rafet İbrahimoğlu'na kadar yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Toplantı yetersayımız vardır; görüşmelere başlıyoruz.

IV. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

1. — Kahramanmaraş Milletvekili M. Turan Bayezit'in, Başbakanın İzmir gezisi hakkında gündem dışı konuşması

BAŞKAN — Kahramanmaraş Milletvekili Sayın Turan Bayezit, Başkanlığa gönderdiği yazıda, «Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 11.3.1986 tarihli Birleşiminde, Sayın Başbakanın İzmir gezisi nedeniyle gündem dışı konuşma yapmak istiyorum» demektedir.

Buyurun Sayın Bayezit. (SHP sıralarından alkışlar)

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Sayın Başbakanın geçen haftanın sonunda vuku bulan İzmir gezisi ile ilgili bazı görüşlerimi, özellikle bu gezinin iki kesitine temas ederek, yüce Meclise arz etmek istiyorum.

Her ne kadar, bu gezi, aradan birkaç günlük zaman geçmiş olması ve bazı arkadaşlarımızın diğer vesilelerle bu kürsüden dile getirmiş bulunmaları nedeniyle aktüalitesini ve ağırlığını kaybetmiş ise de, benim yaklaşım açım, biraz sonra arz edeceğim yaklaşım açısı; niteliğini, önemini ve yüce Meclisin üzerinde hassasiyetle durma özelliğini kaybetmemiş bulunmaktadır.

Sayın milletvekilleri, Sayın Başbakan İzmir gezisinde, önce iki açık hava toplantısı yaptı ve bir kapalı salonda tapu tahsis belgesi dağıttı.

HAZIM KUTAY (Ankara) Tapu dağıttı.

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — «Tapu dağıttı» şeklindeki ikazınıza teşekkür ederim; tapu tahsis belgesinin hiçbir hukukî kıymeti olmadığını siz tescil ettirmiş oldunuz; teşekkür ederim.

HAZIM KUTAY (Ankara) — Ondan değil.

BAŞKAN — Lütfen efendim...

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — Muhterem milletvekilleri, Sayın Başbakanın yapmış olduğu bu açık hava toplantılarını doğal karşılıyoruz. Bu, onun siyasal yaşam hakkının bir sonucudur. Düşününüz ki, birkaç gün önce Anamuhalefet Partisi Genel Başkanı İzmir'e gider, işçi mitinginde, sosyal demokrat görüşlü olsun olmasın, bütün Türk işçileri, Sosyaldemokrat Halkçı Parti Başkanının şahsında, sosyal demokrasiye yakınlık tezahürleri yapar; tabiî. Sayın Başbakanın da, açık hava toplantılarıyla, bazı göstenilerle buna cevap vermesi gayet doğaldır, demin dediğim gibi, siyasal yaşam hakkının bir tezahürüdür; ancak, konunun ikinci kısmı önemlidir; bu ise, Sayın Başbakanın, yüksek yargı organları başkanları ve yargı mensuplarıyla ilişkilerinidir. Bu konuyu izah ederken, protokolü bir ölçüde hatırlatmak zorunluluğunu hissediyorum.. Protokol, devlet adamlarının uyması gereken kaidelerdir, Bir devlet adamı, özel yaşantısında herhangi bir sınırlama ile kendisini takyit etmeyebilir; ama üçüncü bir kişinin yanında, hele kamunun önünde, protokolün gereğine uymak zorunluluğundadır.

Sayın milletvekilleri, bu ziyaretlerin doğal olan ve doğal olmayan yönleri var. Televizyonda, Sayın Başbakanı, cumhuriyet savcısının makamında otururken - ki o makamı, Sayın Başbakan ve hükümet üyeleri, «peygamber postu» niteliğini izafe ederek her zaman dile getirmişlerdir - karşısına el pençe divan duran bir güvenlik mahkemesi savcısını gördük.

HAZIM KUTAY (Ankara) — Saygıdan o.

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — Bu görüntü, kanımca Türkiye'de o televizyonda gördüğümüz, ne Abdülhamit hayranı yaratma görüntüleriyle, ne bu toplumu çağın gerisine çekme çabalarıyla bile kıyas edilemez, demokrasiyi tahrip eden görüntülerin başında gelen, ibretle tefsir edilmesi lazım gelen bir görüntüdür. (SHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

HAZIM KUTAY (Ankara) — Saygıdan o.

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — Düşünün siz; icranın başı, savcının makamında oturuyor; hükümetin başı, savcının makamında oturuyor; onların, «peygamber postu» dediği yerde oturuyor ve cumhuriyetin savcısı, Başbakanın karşısında el pençe divan duruyor.. Bu, demokrasilerde yaşanan bir tablo değildir arkadaşlarım. (SHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar; ANAP sıralarından gürültüler)

İkinci konu - ki, bu şimdiye kadar hiçbir başbakan zamanında yapılmamıştır - yüksek mahkeme başkanlarıyla ilişkidir. Ben konuşmamda, özellikle, olayın bu kesitine önem atfetmek istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Bayezit, sürenizin dolmasına bir dakika kaldı, konuşmanızı ona göre ayarlayın efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — Bitiyor Sayın Başkanım.

Yüksek mahkeme başkanları, Sayın Başbakandan bir davet almışlardır; ancak, yüksek mahkeme başkanlarının, Sayın Başbakanın davetine icabet ettikleri zaman, bu davetin kendileri için ne anlama geldiğini hiç olmazsa ima etmiş olduklarını zannediyoruz. Ancak, şunu özellikle söylemek istiyoruz ki, Başbakanın, yüksek mahkeme başkanlarını tevazua mecbur kılma yetkisi olmadığı gibi, bundan daha önemli olarak, yüksek mahkeme başkanlarının, icranın başının karşısında mütevazi davranmaya hakları yoktur arkadaşlarım. (SHP sıralarından alkışlar) Önemli olanı, olayın önemli olanı, bu noktadadır. Yargı ile yürütmenin el ele olduğu, gösterilmek mi istenmektedir?

SALİM EREL (Konya) — İç içe...

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — Hele bir gazetede yazıldığı gibi, Anavatan Partisinin il temsilcileri de bu toplantıların veya birlikte oluşların bir kesimine katılmış ise, yargı ile iktiların el ele

olduğu mu gösterilmek istenmektedir? Bundan kaçınılması gerekir. Yeni demokrasimizin genç demokrasimizi, bundan sonra inkıtaa uğramaması için çaba gösterdiğimiz demokrasimizi, sağlam ve ahlakî gelenekler üzerine oturtmaya mecburuz.

Takdir yüce Meclisindir. En büyük hakem, sizlerin temsil ettiğiniz Türk Milletidir.

Saygılar sunuyorum. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bayezit.

2. — Ankara Milletvekili Hazım Kutay'ın, Kars İli Iğdır İlçesi Obaköyünde Ermenilerin yaptığı katliamı belgeleyen toplu mezar hakkında gündem dışı konuşması.

BAŞKAN — Ankara Milletvekili Sayın Hazım Kutay, Kars İli Iğdır İlçesi Obaköyünde, Ermenilerin yaptığı katliamı ispatlayan toplu mezar hakkında, gündem dışı söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Kutay. (ANAP sıralarından alkışlar)

HAZIM KUTAY (Ankara) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; geçen hafta televizyonda, Kars İli Iğdır İlçesi Obaköyünde Ermenilerin yaptığı katliamı belgeleyen toplu mezar görüntüleri yayınlanmıştı.

Televizyonda yayınlanan o haberden sonra, gazetelerimizin bazıları, kazı sırasında çekilen tek tip resmî birinci sayfanın en altında, bazıları üçüncü sayfada çok küçük puntolarla yayınladılar; bazılarında da hiçbir haber çıkmadı. Ertesi gün tıss... Bugüne kadar Türk basınında buna dair herhangi bir haber yayınlanmadı.

Kamuoyu oluşturma konusunda, gazetelerimizden en ufak bir haber, en ufak bir resim, en ufak bir çaba bekledik; ama nafile... Ben, «acaba bu kazının aslı esası yok mudur» diye âdeta endişe ve tereddüte düştüm; konuyu incelemek üzere İçişleri Bakanlığına müracaat ettim. İçişleri Bakanlığından aldığım resmî belgeyi sizlere aynen okuyorum:

«Kars İli Iğdır İlçesi Obaköyünde Ermenilerin yaptığı katliamı gösterir toplu mezar hakkındaki bilgi:

Kazı, 1 Mart 1986 günü, Atatürk Üniversitesi yetkililerince, Obaköyünde bulunan yıkık tandır damında yapılmıştır. Kazıya, ilçe kaymakamı, belediye başkanı, köy muhtarı, köylüler ve TRT kamera ekibi de katılmışlardır.

Ermenilerin 17 Eylül 1919'da katliamı gerçekleştirdikleri, Türkler üzerinde uygulamış oldukları bu katliamla ilgili insan kemikleri, yanık tahtalar, o zamana ait cam parçaları, kilitli vaziyette yanık kapı kilidi ve mermi kovanları bulunmuştur.

Kazı sonucunda bulunan insan iskeleti sayısı 45 adettir. Olayın tarihi, yardımcı Doçent Doktor Enver Konukçu, maddî kalıntılar ise arkeolog Cevat Başaran tarafından incelenmiştir. Ermenilerce yapılan katliamı yaşayan ve halen hayatta olan kişiler dinlenmiş ve söyledikleri TRT haber ekibince filme alınmıştır. Hayatta olan kişiler şunlardır:

Obaköy : Sakine Aksu, Mehmet Ali Köprü

Hakmehmet Köyünden : Müşteba Güneş, H. Abbas Güneş, Oruç Türkeli

Alikamerli Köyünden : Cihangiz Deniz, Penah Yıldırım, Behman Yaşar.

Iğdır İlçesinden : Osman Ataman

Ermenilerin, Türkleri yakarak yok ettikleri tandır damındaki toplu mezar, dinî vecibelere uygun olarak kapattırılmıştır.»

Sayın milletvekilleri, İçişleri Bakanlığından almış olduğum resmî haber bu. Yukarıda da söylediğim gibi, televizyonda böyle bir haber yayınlandıktan sonra, gazetelerimiz, işin ciddiyetine ve ehemmiyetine rağmen, maalesef, bugüne kadar sessiz kaldılar.

Bazı gazetelerimiz, bir işkence dedikodusu peşine düşer, özel muhabirler görevlendirir, birinci sayfada büyük manşetlerle haber verirler... Bir AIDS'li keşfederler, günlerce büyük manşetlerle efkârı umumiyeyi boş yere meşgul ederler... Sansasyon yaratmak için kaçak eşkiya ile dağda röportaj yaparlar ve yayınlarlar... «müstehcen neşriyat» diye tuttururlar; çıplaklığı övmek için sütunlar doldururlar (SHP sıralarından gürültüler) ama böyle bir habere hiç mi hiç ilgi duymazlar. (SHP sıralarından gürültüler) Bunu anlamak mümkün değildir; sizin müdahalenizi de anlamak mümkün değildir.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Ne alakası var?

BAŞKAN — Sayın Kutay, lütfen toparlayın efendim.

HAZIM KUTAY (Devamla) — Nedir arkadaşlar, ne yapılıyor, ne yapılmak istenmektedir; ben bilemiyorum. Yeter artık; basın, artık millî ve manevî değerlere sahip çıkmalıdır...

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Basında, Başbakan ailesinden yer kalmıyor.

HAZIM KUTAY (Devamla) — ... Millî ve manevî değerlere eğilmelidir; hele hele, dış politika konusunda en mühim meselelerden biri olan sözde Er-

meni katliamına da, bu benim söylediğim açıdan yaklaşmalıdır.

Sayın milletvekilleri, böyle bir fırsat Ermenilerin eline geçseydi, acaba ne olurdu; sizin takdirlerinize sunarım.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Hükümet olarak ne yaptınız, onu anlatın.

HAZIM KUTAY (Devamla) — Sayın milletvekilleri, geçmişi bir hatırlayalım. Ermeniler, yurt dışında bir görevlimizi şehit ettikleri zaman ahkâm kesmeye başlarız : «Efendim, misilleme yapalım», «Ermenilerin üzerine özel timler gönderelim», «Türkiye'deki Ermenileri yurt dışına sürelim» vesaire. Aslında, bunların pratik hiçbir değeri yoktur; yapılacak iş, fırsatı değerlendirmektir; bu fırsat da elimize geçmiştir. Bütün Türk basını kazının yapıldığı köye gidip, resimler çekmeli, sağ kalan vatandaşlarımızla röportaj yapmalı, kamuoyu oluşturmalı idiler. Doküman toplayıp, dışarıdaki Ermenilere karşı koz olarak bunları kullanmalıydık; ama nafile... Âdeta, Türk basını, elbirliği etmişcesine, bu habere ambargo koymuştur. Basın, gaflet uykusundan uyanmalıdır.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Hükümet ne yaptı, hükümet?..

BAŞKAN — Sayın Sağesen, lütfen efendim...

HAZIM KUTAY (Devamla) — En kısa zamanda, Kars'ın Obaköyü'ne muhabirler göndermelidirler. Milletçe hepimizi elem içine sokan bu olayı müşterek bir haricî meselemiz olarak değerlendirmelidirler.

Hepinize saygılar sunarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kutay.

3. — Ankara Milletvekili İsmail Saruhan'ın, Basın Ahlak Yasası hakkında gündem dışı konuşması.

BAŞKAN — Ankara Milletvekili Sayın İsmail Saruhan, Basın Ahlak Yasası üzerinde gündem dışı söz istemişlerdir; buyurun Sayın Saruhan. (ANAP sıralarından alkışlar)

İSMAİL SARUHAN (Ankara) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Türk basın hayatında yaklaşık 1960 yılından bu yana, gazetelerin köşelerinde şu yazı bulunuyordu : «Gazetemiz Basın Ahlak Yasasına uymayı kabul eder» Gerçi bu ibare yasal değildi; ama basın kuruluşları, yasada böyle bir hüküm varmış gibi, kendilerini bu sözle bağlamışlardı; gerçekten, gerek yasa ve gerekse düşünce olarak takdire şayandı. Ne var ki, kendilerini taahhüt altına almış olmalarına rağmen, bu kurala riayet eden basın kuruluşu çok azdı. Türk Devletini daim edecekleri yerde, çocuk ve gençlerimizin ve milletimizin ahlakî değerlerini yok edeceklere, birkaç kişinin çıkarı pahasına, daha fazla müsamaha edilemezdi. Bu durumu gören, çok değerli Anavatan Partili milletvekilleri tarafından hazırlanan kanun teklifi yüce Meclisimizce tasvip görmüş ve kanunlaşmış bulunmaktadır. Böylece, her zaman olduğu gibi, yüce Meclisimiz bir tarihî görevi daha yerine getirmiştir. Muzır neşriyatı yasaklayan kanun, devletine ve milletine saygılı, birçok dürüst basınımızı da kurtaracaktır. Yine bu kanun, çıplak insan resimleri basan az sayıda yayın organının, haksız para kazanmalarını önleyecek basın organları arasında haksız rekabete son verecektir.

Çok eski devirlerde, Hıristiyan âleminin de, ahlak dışı yayınlara karşı uğraşı verdiği görülmektedir. Sözünü ettiğim kanun, bir yandan Türk gençliğini, diğer yandan da basınımızın geleceğini iflastan kurtarmıştır. Gerçekte kanunun amacı, basını susturmaya yönelik değildir. Gerek basın kuruluşlarımızın ve gerekse gazetelerimizin bu yasadan memnun olacaklarını ileride hep birlikte göreceğiz.

Bu vesileyle, yasanın, milletimize büyük yararlar sağlayacağına olan inancımı ve şahsî memnuniyetimi sevinçle bir kere daha belirtir, yüce heyetinize saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Saruhan.

B) TEZKERELER VE ÖNERGELER

1. — 9 ilde uzatılması TBMM'ce 12.11.1985 tarihinde onaylanmış bulunan sıkıyönetimin; Bingöl, Elazığ, Şanlıurfa ve Tunceli illerinden 19.3.1986 günü saat 17.00'den itibaren kaldırılmasına, Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt ve Van illerinde 19.3.1986 günü saat 17.00'den itibaren uzatılmasına dair Başbakanlık tezkeresi (3/982)

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz. Gündemin «Sunuşlar» bölümünde, bazı illerden sıkıyönetimin ve olağanüstü halin kaldırılmasına ve bazı illerde uzatılmasına dair Başbakanlığın iki ayrı tezkeresi vardır, sırasıyla okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 7.11.1985 tarihli ve 188-2/02250 sayılı yazımız.

Millî Güvenlik Konseyinin (1) numaralı bildirisi ile bütün yurtta ilan olunan ve son olarak (9) ilde 19.11.1985 tarihinden itibaren 4 ay süre ile uzatılması Türkiye Büyük Millet Meclisinin 12.11.1985 tarihli ve 24 sayılı kararı ile onaylanmış bulunan sıkıyönetimin;

1. Bingöl, Elazığ, Şanlıurfa ve Tunceli illerinden 19.3.1986 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere kaldırılmasının,

2. Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt ve Van illerinde 19.3.1986 günü saat 17.00'den itibaren 4 ay süre ile uzatılmasının,

Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı, Bakanlar Kurulunca 12.3.1986 tarihinde uygun görülmüştür.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

2. — 8 ilde uzatılan ve 8 ilde ilan edilmesi TBMM'ce 12.11.1985 tarihinde onaylanmış bulunan olağanüstü halin; Adıyaman, Artvin, Bursa, Erzurum, Gaziantep ve Malatya illerinden 19.3.1986 günü saat 17.00'den itibaren kaldırılmasına; Adana, Ağrı, Ankara, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kars, Ordu ve Sivas illerinde 19.3.1986 günü saat 17.00'den itibaren uzatılmasına dair Başbakanlık tezkeresi (3/983)

BAŞKAN — Diğer tezkereyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 7.11.1985 tarihli ve 188-2/02250 sayılı yazımız.

19.11.1985 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere (8) ilde uzatılan ve (8) ilde ilan edilen ve Türikye Büyük Millet Meclisinin 12.11.1985 tarihli 25 ve 26 sayılı kararları ile onaylanmış bulunan olağanüstü halin;

1. Adıyaman, Artvin, Bursa,, Erzurum, Gaziantep ve Malatya illerinden 19.3.1986 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere kaldırılmasının,

2. Adana, Ağrı, Ankara, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kars, Ordu ve Sivas illerinde 19.3.1986 günü saat 17.00'den itibaren 4 ay süre ile uzatılmasının

Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı, Bakanlar Kurulunca 12.3.1986 tarihinde uygun görülmüştür.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

BAŞKAN — Her iki tezkere de, konular itibariyle aynı mahiyettedir. Bu nedenle, görüşmelerini birlikte yapacağız. Görüşmelerin sonunda, tezkereler sırasıyla, ayrı ayrı onayınıza sunulacaktır.

Okunmuş bulunan Başbakanlık tezkereleri üzerinde hükümetin açıklamasından sonra, İçtüzüğün 73 üncü maddesine göre, görüşme açacağım.

Tezkereler hakkında, hükümet adına açıklamada bulunmak üzere, Sayın İçişleri Bakanı, buyurun efendim. (ANAP sıralarından alkışlar)

İÇİŞLERİ BAKANI YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üyeleri; malumlarınız olduğu üzere, 12 Eylül 1980 tarihinden itibaren, yurt çapında sürdürülen sıkıyönetim uygulamalarına, 19.3.1984 tarihinde başlamak üzere, kademeli olarak 58 ilimizde son verilmiş bulunmaktadır. Ancak, sıkıyönetimin kaldırılmış olduğu illerimizden 16'sında olağanüstü hal ilan edilmiş olup, 9 ilimizde halen sıkıyönetim uygulaması devam ettirilmektedir.

12 Eylül Demokrasiyi Koruma ve Kollama Harekâtında, Türk Silahlı Kuvvetlerinin müdahalesiyle, güvenlik güçleri ve yüce Türk Milleti kenetlenerek mücadele etmiş, yeniden devlet otoritesi hâkim kılınarak, huzur ve güven tesis ettirilmiştir.

Güvenlik kuvvetlerimizce ülke çapında yürütülen operasyonel çalışmalarla terör ve anarşi yuvaları dağıtılmış, örgütler çökertilmiş, ideolojik faaliyetlere caydırıcı ve sonuç alıcı başarılı darbeler vurulmuş, rejim düşmanları yakalanarak adalete teslim edilmiştir. Yıkıcı faaliyetler kontrol altına alınarak, anarşi büyük ölçüde önlenmiştir.

Yurt içindeki müessiriyetleri asgarî seviyeye indirilmiş olan örgütler, anarşi ve terörle mücadelede katedilen müspet mesafelere rağmen, yurt dışına kaçabilen yıkıcı ve bölücü unsurlar, dış mihrakların destek ve teşvikinden istifadeyle, rejimimiz ve ülke bütünlüğümüzü hedef alan faaliyetlerine devam etmişlerdir. Özellikle, sınırlarımıza yakın bölgelerde barınma ve örgütlenme imkânları bulunan bölücü unsurlar, güç ve eylem birliği teşkil ederek pasifize unsurları cesaretlendirmeye, yeniden toparlanarak örgütsel faaliyetlerini sürdürebilmeye çalışmışlardır. Demokratik parlamenter sisteme geçişle birlikte, demokrasinin sağladığı geniş imkânlardan yararlanarak ve legal imkânları kullanarak, ideolojik yönden, amaçları istikametinde bir potansiyel yaratma kampanyasına girişmişlerdir. Varlıklarını kamuoyuna duyurabilmek ve tekrar müessiriyet sağlamak hayali ile değişik isimler ve maskeler kullanarak, millî birlik ve beraberliğimizi yıkmaya, Anayasa rejimimizi değiştirmek amacıyla örgütlenmeye çalışmışlardır. Bu amaçla, mensuplarını cesaretlendirmek, varlıklarını ispat etmek, yeniden müessiriyet sağlamak gayesiyle, asgarî ölçüler içinde de olsa, çeşitli eylemlere tevessül etmektedirler.

12 Eylül Harekâtını, yeni Anayasamızı ve mevcut yönetimi birinci derecede hedef alarak, ajitasyon ve propaganda faaliyetlerini yürüten bu mihraklar, güvenlik kuvvetlerimizin çalışma şevkini kırarak onları hizmet yapamaz duruma getirmek ve iç ve dış kamuoyunun tepkisini yaratmak amacıyla, huzur ve güvenin devamı için canı pahasına büyük fedakârlıklar gösteren bu kuruluşu yıpratmayı hedef almış-

lardır. Ülkemiz ve rejimimiz aleyhindeki propogandalarına malzeme teşkil etmek üzere, düzmece senaryolarla, yalan ve iftira kampanyalarıyla, bazı sorunları da istismar etmek suretiyle sistemli bir propaganda faaliyetine girişmişlerdir. Sağduyu sahibi Türk ve dünya kamuoyu bu tür girişimlere rağbet etmemekle birlikte, yıkıcı propogandanın gerçek niyetini bilmeyen bazı çevrelerin, bu yıkıcı faaliyetleri destekler bir tutum içine girdiklerini üzüntüyle belirtmek isterim.

Yurdumuzun Doğu ve Güneydoğu bölgesinde vuku bulan saldırılar sonrası yapılan operasyonlar sırasında elde edilen bilgilerden, aşırı sol unsurların, ayrılıkçı ve bölücü mihraklarla güç ve eylem birliği içerisine girmek suretiyle, millî birlik ve bütünlüğümüze kasteden menfur amaçları istikametindeki gayretlerini sürdürmeye çalıştıkları anlaşılmıştır. Güvenlik kuvvetlerimizce alınan tedbirler neticesinde, terörist unsurlarca sarf edilen bütün kötü niyet ve gayretlere rağmen, eylemleriyle, propaganda ve ajitasyon teşebbüslerinin sınırlı kaldığı; ancak, belirli şehirlerimize inhisar ettiği müşahede olunmuştur.

Her türlü saldırı ve yıpratma hareketine rağmen, ülke ve millet bütünlüğümüzü hedef alan yıkıcı unsurlarla mücadelenin, kararlılıkla yürütülmesi gereken millî bir görev olduğunun idraki içinde olan hükümetimiz, Meclisin bütün değerli üyelerinin de aynı görüşleri paylaştığı inancındadır.

Yüce Meclisimize, sıkıyönetim ile ilgili tekliflerimizi sunmadan önce, 19 Kasım 1985 ile 19 Mart 1986 tarihleri arasındaki dönemde, yurt çapında cereyan eden ideolojik mahiyetteki olayları arz etmek istiyorum :

Bu cümleden olarak; 14 saldırı, 16 çatışma, 6 patlama, 1 banka soygunu, 2 gasp, 5 yazı yazma, 28 bildiri dağıtma, 3 pankart asma olmak üzere, toplam 75 olay vuku bulmuş; ayrıca, olaylar sonucunda 28 ölüm, 11 yaralanma meydana gelmiş; 28 kişi suç delilleriyle birlikte ele geçirilmiştir.

Olayları müteakip, güvenlik kuvvetlerimizce yürütülen operasyonlar sonucunda; illegal sol kesimden, 650 militan, 6 otomatik silah, 23 tabanca, 178 mermi; aşırı sağ kesimden, 52 militan, 4 tabanca, 90 mermi; irticaî kesimden, 169 kişi, 3 otomatik silah, 1 tabanca yakalanmış olup; belirtilen dönem içerisinde toplam olarak, 1 185 militan, 32 otomatik silah, 47 tabanca, 2 657 mermi ve 33 bomba ile birlikte yakalamışlardır.

Aynı dönem içerisinde, sıkıyönetimin kaldırıldığı -normal duruma geçmiş- 42 ilimizden; Aydın'da bir saldırı; Bolu, Çorum, Kastamonu, Kırşehir, Muğla ve Aydın'da birer bildiri dağıtma olayı vuku bulmuş, diğer illerimizde ise, suç teşkil edici herhangi bir gelişme olmamıştır. Güvenlik kuvvetlerimizin her yönden bölgelerine hâkim oldukları anlaşılan bu illerimizde, miktar yönünden önem arz etmeyen, mevzii bazı olaylar meydana gelmiştir.

Sıkıyönetimin kaldırılıp, olağanüstü hal uygulaması devam eden 16 ilimizden Adana'da 1, Adıyaman'da 1, Ankara'da 1, İstanbul'da 1 saldırı eylemi; Ağrı'da 1 yazı yazma; İçel'de 3 patlama; İzmir'de 1, İstanbul'da 21 bildiri dağıtma; İstanbul'da 2 patlama, 3 yazı yazma; Ankara'da 1 banka soygunu, 1 kuyumcu soygunu olmuştur. Bazı hassas bölge ve illerin kontrol altına alınması amacıyla, güvenlik tedbirlerinin planlı bir şekilde artırılması cihetine gidilmiş, bir önceki döneme oranla, patlama, gasp, soygun, kanunsuz gösteri, pankart asma olaylarının tamamen yok denecek ölçüde azalması sağlanmıştır. Dönem içerisinde meydana gelen saldırı olaylarında bariz bir azalma olmuş; ancak bu olaylara, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgemizde faaliyet gösteren bölücü ve bölgeci çete mensuplarının, halkı baskı ve tehditle sindirme amacına matuf terör eylemlerinin neden olduğu gözlenmiştir. Vuku bulan çatışma olayları ise, güvenlik kuvvetlerimizin illegal örgüt kalıntılarına karşı düzenledikleri operasyonlar sırasında, kısmî olarak teröristlerin saldırıları neticesi meydana gelmiştir. Bölücü eşkiyanın faaliyet ve sıkıyönetim uygulaması devam ettirilen 9 ilimizde toplam; 9 saldırı, 16 çatışma, 1 patlama, 1 gasp, 2 pankart asma olmak üzere, toplam 29 olay meydana gelmiştir. Bu olaylar sırasında 2 erimizle 1 polisimiz şehit olmuş, teröristlerce vurulan 8 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 17 eşkiya da ölü olarak ele geçirilmiştir. Bu bölgeyle bağlantılı olmak üzere, çeşitli illerimizde yapılan operasyonlarda, bölücü kesimden 314 militan; 56 uzun namlulu otomatik silah, 235 tabanca, 5 965 mermi, 54 bomba, 270 dinamit lokumu, 1 033 fünyeyle birlikte ele geçirilmişlerdir.

Bir önceki döneme oranla, olay miktarları bakımından meydana gelen azalmalar; güvenlik kuvvetlerinin silah, araç, gereç ve teçhizatla güçlendirilmeleri, merkezden gönderilen özel eğitim görmüş timlerle takviye edilmeleri, alınan tedbirlerin sürekli bir biçimde

ortaya konması, devamlı şekilde operasyonel çalışmalara gidilmesi sebebiyle olmuştur.

Ülke sathında, güvenlik kuvvetlerimizin önleyici zabıta hizmetlerine verdikleri önemin ve takip -tarassut hizmetlerinde gösterilen üstün gayretlerin bir sonucu olarak, yeniden toplanma gayreti içerisine giren örgüt elemanlarıyla ilgili yapılan uygulamalarda fevkalade başarılı sonuçlar alınmıştır. Bu militanlar, yıkıcı ve bölücü, demokratik rejimimizi ortadan kaldırıcı ifadeleri taşıyan doküman, araç, gereç ve silahlarıyla birlikte yakalanmışlardır. Dokümanlarından ve çeşitli planlarından, yakalanmadıkları takdirde 12 Eylül öncesini tekrar ettirmeyi hedef alan eylemler yapacakları anlaşılmıştır. Bu sebeple de, güvenlik kuvvetlerimizin başarı grafiğini indirmek için, yıpratıcı ve pasifize edici kampanyaların açılmasına çalışılmıştır. Güvenlik kuvvetlerimizin bu olağanüstü çalışmalarına rağmen, bazı çevreler, yaptıkları menfi çalışmalarla, operasyonları etkilemeye çalışmışlardır. Bu arada, bazı cezaevlerinde de toplu açlık grevleri başlatılarak, dikkatler bu yöne çekilmek istenmiştir. Adana Cezaevinde, bu amaçla başlatılan açlık grevinde; İstiklâl Marşı okunmaması, yemek duasının kaldırılması, ders uygulamalarının kaldırılması, mahkemeye ve hastaneye gidişlerde üst aramasının kaldırılması gibi istekler ileri sürülmüş ve bu uygulamaların işkence olduğu belirtilerek kamuoyu meşgul edilmek istenmiştir.

Yukarıda arz edilen hususlar ve gelişmelerin ışığında, önümüzdeki dönemde ortaya çıkabilecek muhtemel durumları da göz önüne almak suretiyle, halen sıkıyönetim uygulamasının devam ettirildiği 9 ilimizin bulunduğu bölgenin özelliğini arz etmekte fayda mülahaza ediyorum. Muhtemel gelişmeler dikkate alınmak suretiyle, sıkıyönetimin uzatılmasına sebep teşkil edebilecek hususları arz edeceğim.

1. Bu yörelerimizin, sosyal ve coğrafî özellikleri itibariyle terörist faaliyetlere müsait zemin teşkil etmesi,

2. Yıkıcı ve bölücü örgütlerin tespit ettiği faaliyet ve eylem alanı içinde bulunmaları,

3. Harp halinde bulunan iki komşu ülkenin, bu bölgede askerî tedbirlerin hassasiyetle devam ettirilmesi mecburiyetini doğurması,

4. 1986 baharında, bölücü şiddet eylemlerinin beklenilmesi,

5. İdeolojik amaçlı örgütlerin, halen mevcudiyet ve müessiriyetlerini devam ettirdikleri bölgelere dahil olması,

6. Örgüt kalıntılarının, yurt dışından sızabilme ve yurt içindeki intikal yolları üzerinde bulunan yörelerden olması,

7. İllegal örgüt kalıntılarının toparlanma ve eylem teşebbüslerinin muhtemel bulunması.

Ayrıca, bahse konu illerimizde, emniyet ve jandarma teşkilatımız her ne kadar araç, gereç ve personel yönünden takviye edilmiş ise de, içinde bulunduğumuz dönemin, bütün ideolojik unsurlarca önem atfedilen yıldönümleri özelliği taşıması ve buna bağlı olarak eylem koymaya vasat yaratması nedeniyle, şimdilik, silahlı kuvvetlerimizin yardım ve desteğini mecbur kılmaktadır.

Bundan başka, özel harekât timlerimizin teşkili ve ihtiyaçlar doğrultusunda yetiştirilmeleri için gerekli zamanı da sağlamış olacaktır.

Yukarıdaki esaslar dikkate alındığında, sıkıyönetimin halen devam ettiği illerimizden; Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt ve Van'ın hassasiyet arz eden bölgemiz içinde olmaları sebebiyle, mevcut sıkıyönetim uygulamasının 19 Mart 1986 tarihinden itibaren 4 ay daha uzatılmasında fayda mülahaza edilmektedir.

Buna karşılık, yine sıkıyönetim uygulamasının devam ettiği Bingöl, Elâzığ, Tunceli ve Şanlıurfa illerimizde, 19 Kasım 1985 tarihinden bu yana, siyasî yönden müessir olabilecek herhangi bir olayın meydana gelmemesi, ancak münferit bazı hadiselerin vuku bulması dikkate alınarak; her ne kadar bahse konu illerimiz, teröristlerin intikal ve sızma yolları üzerinde ise de, muhtemel bir olaya anında müdahale edebilecek şekilde güvenlik kuvvetlerimizin müteyakkız bulunması, emniyet ve jandarma kuvvetlerimizin mevcut imkânlarının artırılmış olması, bölücü illegal örgüt kalıntılarının, alınan güvenlik tedbirlerine dayalı olarak yurt dışı ile irtibatlanma ve örgütlenme imkânlarının büyük ölçüde giderilmiş olması, bu illerimizden 19 Mart 1986 tarihinden itibaren, bir geçiş dönemine esas olmak üzere, sıkıyönetim uygulamasının kaldırılarak, olağanüstü hal uygulamasına geçilmesinin mahzur yaratmayacağı mütalaa edilmektedir.

Daha önce sıkıyönetim uygulaması kaldırılıp, olağanüstü hal ilan edilen, Adıyaman, Artvin, Bursa, Erzurum, Gaziantep ve Malatya gibi illerimizde, ideolojik mahiyette olaylar ile, örgütsel faaliyetlerin tamamen kontrol altına alınmış olması sebebiyle, olağanüstü hal uygulamasının kaldırılması bir mahzur teşkil etmeyecektir.

Buna mukabil, Adana, Ağrı, Ankara, İzmir, İçel, İstanbul, Hatay, Kars, Ordu ve Sivas illerimizin örgüt

faaliyetlerine uygun vasat yaratması, asgarî seviyede de olsa, ideolojik mahiyetteki olayların ve operasyonların devam etmesi ve yurt dışı irtibatlarının cephe teşekkülüne dönüşerek, müşterek eylemlere tevessül edilmesinin muhtemel olması sebebiyle, olağanüstü halin 4 ay süre ile uzatılmasında fayda mülahaza edilmektedir.

Yukarıda arz ettiğim değerlendirmeler doğrultusunda, huzur ve güvenin devamının sağlanması amacıyla, geçici bir tedbir olmak üzere;

19 Kasım 1985 tarihinden bu yana sıkıyönetim uygulamasının bulunduğu Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt ve Van illerimizde, sıkıyönetim uygulamasının devam ettirilmesini; Bingöl, Elâzığ, Tunceli ve Şanlıurfa illerimizde, olağanüstü hal uygulamasına geçilmesini; olağanüstü hal uygulamasının devam ettiği Adana, Ağrı, Ankara, İzmir, İçel, İstanbul, Hatay, Kars, Ordu ve Sivas illerimizde, olağanüstü hal uygulamasının devam ettirilmesini; Adıyaman, Artvin, Bursa, Erzurum, Gaziantep ve Malatya illerimizde ise, olağanüstü hal uygulamasının kaldırılması durumunu tensiplerinize arz ederim.

Yeniden o kâbuslu günlere dönmemek ve milletçe aynı acıları yaşamamak bakımından, ülkenin bağımsızlığı, huzur ve sükûnun sağlanması uğruna göğsünü siper ederek ve şehitler vererek görev ifa eden güvenlik kuvvetlerimize teşekkür ediyor ve şehitlerimizi de rahmetle anıyorum. (Alkışlar)

Devletini ve demokratik rejimimizi koruyan ve kollayan güvenlik kuvvetlerimizin, araç, gereç, personel ve teçhizat bakımından güçlendirilmesi ve hizmette daha verimli ve müessir olmalarını temin etmek üzere, hizmet içi eğitim uygulaması ile ilgili gayretlerimiz devam edecektir.

Vatandaşlarımızın hak ve hürriyetlerinin hafinlere karşı korunmasının, güvenlik kuvvetlerimizin maddî ve manevî değerlerle güçlendirilmesine bağlı bulunduğunu biliyoruz. Yüce Meclisin de bu noktalardan hareketle, hükümetimizin görüşlerine katılacağını ümit ediyorum.

Hepinize saygılar sunarım (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Tezkereler üzerinde, MDP Grubu adına Sayın Kadri Altay; buyurun efendim. (ANAP sıralarından «Bravo paşam» sesleri, alkışlar)

MDP GRUBU ADINA KADRİ ALTAY (Antalya) — Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun Değerli Başkan ve üyeleri, şu anda görüşülmekte olan konu, sıkıyönetimin bazı illerden kaldırılması, bazı illerde uzatılması ve belli bazı illerde de olağanüstü halin ilanı veya devamıdır.

İşte bu durum ve yapılacak uygulama, Genel Kurulumuzun yüceliğini göstermesi bakımından da önemlidir. Şöyle ki, bizler yetkimizi kullanarak onama yapacağız; dönemimiz dışında ilan edilen sıkıyönetimi kaldıracağız veya uzatacağız ve de yeni Anayasada yer alan olağanüstü hali bazı illerimizde ilan veya devam ettireceğiz. Bu, ne kadar şerefli bir hizmet; seçimle gelerek buna layık olmak da ayrıca bir meziyet; lütfen bilelim bunu.

Değerli milletvekilleri, tarih boyunca dış çevrelerin yıkıcı faaliyetlerine hedef olan ülkemiz, her defasında kendi inanç ve imkânlarıyla bölünme ve parçalanma durumlarından kurtulmayı başarmıştır. Biricik Türkiyemiz, jeopolitik durumu, tarihî zenginliği, tabiî kaynaklarının bolluğu nedeniyle, daima dış güçlerin dikkatlerini üzerine çekmiş ve dolayısıyla da bu güçler tarafında devamlı tehdit altında tutulmuştur.

Bugün dahi, dışarıda ve içeride cereyan eden olaylar göstermektedir ki, ülkemiz, hem dış ve hem de iç güvenlik bakımından oldukça nazik, hassas ve hatta tehlikeli bir ortam içindedir. Bundan da anlaşılıyor ki, Türkiyemiz, coğrafî durumu itibarıyla son derece önemli ve hassas bir çember içinde bulunmaktadır. Bu durumu görememek, değerlendirememek ve de gerekli tedbirleri alamamak basiretsizliğine veya beceriksizliğine inşallah uğramayız. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri alkışlar) Yani gerek Genel Kurul olarak bizler ve gerekse gerçek yetkili devlet sorumluları bu duruma düşmeyiz.

Değerli milletvekilleri, şimdi de bir başka konuya değineceğim : Devletin, dolayısıyla milletin, yani vatandaşlarımızın huzur ve güveni bakımından Sayın Özal'ın bu konuya başlangıçta gereken önemi vermediği, ilgi de göstermediği hepimizin malumudur.

HÜSEYİN BARLAS DOĞU (Ankara) — Haşa, yanlışın var.

KADRİ ALTAY (Devamla) — Nitekim, Sayın Özal, hükümet etmeye başlar başlamaz, öncelikle ekonomiye yönelmiş ve sadece o sahada faaliyet göstermeye girişmiştir.

HÜSEYİN BARLAS DOĞU (Ankara) — Anarşik olayları siz mi kestiniz?

KADRİ ALTAY (Devamla) — Huzur ve güven, ne de olsa Türk Ordusunca ve kolluk kuvvetlerince sağlandığından ve zannederim kendileri de bu görüşte olduğundan biliyorsunuz konunun üzerine pek faz-

la gitmiyordu. (SHP sıralarından alkışlar) Tutum ve davranışlarıyla da bunu çok defalar belli ediyordu...

HÜSEYİN BARLAS DOĞU (Ankara) — Paşa, mesajı nereye veriyorsun?

KADRİ ALTAY (Devamla) — ... ama hal böyleyken, son zamanlarda tutum ve davranışını değiştiren Sayın Özal, huzur ve güvenlik konusuna eğilir olmuştur. (ANAP sıralarından alkışlar)

SALİM EREL (Konya) — Acaba neden?

KADRİ ALTAY (Devamla) — Televizyondaki «İcraatın İçinden» yayını, hemen hemen bütünüyle huzur ve güvene tahsis edilmiştir. Her gidilen yerde huzur ve güven gündeme alınarak, dile getirilmiştir.

SALİM EREL (Konya) — Huzur ve güveni kim getirdi?

KADRİ ALTAY (Devamla) — Neden, niçin ve ne maksatla bu konuya dönüş yapıldığını bilmememize rağmen, bir özel maksadı da olsa, Milliyetçi Demokrasi Partisi Grubu olarak, bu girişimi, bu gelişmeyi, bir Anayasa görevinin yerine getirilmesi bakımından oldukça sevindirici bulduğumuzu da belirtmek isterim; zira, Anayasanın 117 nci maddesinin ikinci fıkrasında, «Millî güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, Bakanlar Kurulu sorumludur» kaydı vardır.

Bu görevin esas sorumlularca da benimsenmesi elbetteki bizleri de memnun eder. Bu maksatla, Milliyetçi Demokrasi Partisi Grubu olarak, devletin güvenliği konusunda her zaman hükümetin yanında olduğumuzu ve olacağımızı bir defa daha teyit etmeyi önemli bir vazife sayıyoruz. (Alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi de, müsaade ederseniz iç durumumuza geçmek istiyorum :

Ülkemizde genel olarak oldukça sükûnetli bir durum yaşanmaktadır. Buna rağmen iç güvenliğimizi tehdit eden olaylar, tam manasıyla bertaraf edilmiş de sayılmaz. Bilhassa son zamanlarda, Anayasa, ekonomi ve siyasî durum bakımından sürdürülen münakaşalar, Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu iç ve dış tehditleri âdeta gölgelemektedir.

Yurdumuzun Güneydoğu bölgesinde, bugün şiddetini kaybetmesine rağmen, bir iç savaş havası yaratılmak istenmekteydi ve halen de istenmektedir. Tehdit unsuru olan şer kuvvetleri, bu defa Türkiye'nin en geri kalmış, sosyoekonomik problemleri olan, buna rağmen çok çetin bir coğrafya bölgesini hem de bilerek seçmişlerdir; seçilmiştir. Çünkü savaş halinde olan iki Müslüman devletin ülkemize yakın hudut kesimleri, âdeta boş gibidir ve her hususta da kolaylıklar sağlamaktadır; nitekim, daha önceleri Suriye'den desteklenmek imkânı olduğu için Nuruhak dağları, daha sonra da, Karadenizden beslenmek için, Fatsa bölgesi üs olarak seçilmemiş miydi?

Değerli milletvekilleri, hatırlayacaksınız Güneydoğu Anadolu olayları devam ederken, 1985 Ekim ayı sonunda, iç ve dış güvenliğimizle ilgili gelişmeleri Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşmek üzere, partimizin Genel Başkanı Sayın Ülkü Söylemezoğlu tarafından yapılan gizli bir oturum teklifi, Sayın Başbakan tarafından ilkin kabul edilmiş olmasına rağmen, sonradan her nedense bundan vazgeçilmişti. Bildiğiniz üzere Türkiye Büyük Millet Meclisinin birinci vazifesi, devletin varlık ve bütünlüğünü korumaktır. O zamanki mevcut şartlar, bu vazifeyi ön planda tutmayı lüzumlu kılıyordu. İşte bu nedenle o günlerde devam edegelen ve işleniş tarzı itibariyle dikkatleri çeken bazı olayların sebeplerini, boyutlarını yerinde görmek ve alınması gereken tedbirleri gözden geçirmek, iç ve dış güvenliği çok yakından ilgilendiren olayların yoğunlaşma ve yayılma istidadı göstermeden önlenmesi için de öneride bulunmak üzere hükümete yardımcı olmak istemiştik. 10 ili kapsayan Güneydoğu Anadolu bölgesine, Milliyetçi Demokrasi Partisinden 4 kişilik bir heyet gönderilmişti. Bu heyette olanlardan birisi de bendim. Esasen gidilecek yerler eskiden hizmet verdiğim yerlerdi. Gezi tarihinde yaptığımız bazı tespitler, bugün dahi değerini değerini kaybetmediğinden, grubum adına arzını uygun mütalaa ediyorum. Gezilen bütün il ve ilçelerde görülen, ilgililerin tamamında var olan kesin kanaat; yörede yılların ihmalinin olduğudur. Bölge, bütünüyle geri kalmış haldedir. Bölgede yatırım, yok denecek kadar azdır. Eğitimsizlik, bölgenin en önemli eksikliğidir. Altyapı noksanlığı gözle görülür bir durumdadır. Yol, su, elektrik, okul hemen en önemli ihtiyaçlardandır.

Yukarıdaki tespitler, arz edilen bölgede bir de otorite boşluğu olduğunun da misalidir. Yapılan incelemeler neticesinde tecrübeli, yetişmiş, kaliteli idareci ve teknik elemanların, bu yöreye gitmemek için her türlü çarelere tevessül ettikleri, başvurdukları, tespit edilen önemli hususlardan birisidir. Hepiniz bunlardan rahatsız olmuşsunuzdur zannederim.

Bölgede görülen ve yurt dışından kaynaklanan terör ve kanlı eylemlerin, beynelmilel terörün bir parçası olduğu bütün yetkililerce ifade edilmiştir. Bilhassa, mülkî ve askerî erkânın tamamının ittifak içerisinde

ifade ettiği husus; teröristlerin Suriye ve Irak'ta barındıkları, çok sarp ve sızmaya elverişli araziden faydalanmak suretiyle zaman zaman belirli hedeflere eylemler yaptıklarıdır. Hatta, bu eylemlerin daha içeriye, daha yurt derinliklerine bile sızabildikleri de bellidir. Bu eylemlerini sekiz on kişilik gruplar halinde yaptıklarını da biliyoruz. Eylemlerini, bölgenin elverişli olmasından da yararlanarak, aldıkları özel görevleri yerine getirmek için yaptıklarını, bazen de gıda ihtiyaçlarını temin maksadıyla bu eylemlerini - silah zoruyla da olsa - gerçekleştirdiklerini bildirdiler.

İran - Irak savaşı nedeniyle, Irak'ın kuzey kesimlerinin devlet kontrolünden uzak ve tamamen terk edilmiş olmasından dolayı, şer kuvvetlerinin buralarda kendilerini emniyette hissettiklerini de belirttiler. Nitekim 9 erimizin şehit edildiği Uludere'deki geçici yazlık karakol baskınında, bizler de Hakkâri'de idik, bu olayı üzülerek ve âdeta kahrolurcasına en yetkililerden dinledik. Şer kuvvetlerince yapılan bu baskın, Irak'tan, Irak'ın kuzeyinden gelmişti.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yaptığımız bu objektif tespitler neticesinde alınması gereken tedbirleri de, aşağıda sıralamayı lüzumlu ve zorunlu görüyorum:

Süratle ve ciddiyetle devlet güçlerinin bu yöreye götürülmesi; yörenin özendirici tedbirlerle cazip hale sokulması; çok dağınık olan küçük yerleşim yerlerinin, bir plana göre birleştirilmiş merkezler haline sokulması; bütün hudut bölgelerinde, teknik gelişmeler dikkate alınarak gerekli tedbirlerin alınması; bölge halkı ile sık sık temas edilerek diyalog kurulması; hatta, çeşitli yardımlar yapılarak, devletin yanlarında olduğunun hissettirilmesi; her tarafta görülen ve yaygın olan partizanlık, rüşvet, suiistimal ve bilhassa kayırma gibi olayların, sosyal bünyeyi tahrip etmeden önlenmesi; eğitimin en güzel bir vasıtası olan radyo ve televizyonun yörede en iyi bir şekilde dinlenmesi ve seyredilmesi için acil tedbirler alınması; yatırım yapmaktan kaçan özel sektör için, daha elverişli ve bilhassa özendirici tedbirlerin alınması.

Bizleri ilgilendiren bir konuyu da dile getireceğim:

Ben, suskun ve bilhassa çekingen davranan ve çoğunluk teşkil eden ve de beklentide olan yöre milletvekillerinin, belirttiğim konuda daha faal duruma girmelerini ve kendilerini hissettirmeleri gerektiğine inanıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; işte Milliyetçi Demokrasi Partisi Grubunun reçetesi bu. Bu reçeteyi, önemine binaen ve gerçek yönleriyle öncelikle siz Genel Kurulun üyeleri sayın milletvekillerinin ve bu arada bilhassa Bakanlar Kurulunun, Sayın Başbakan dahil, bütün bakanlarının takdirine sunuyorum.

Değerli arkadaşlarım, bu açıklamamı neden yaptığımı da müsaadenizle arz etmek istiyorum: Sıkıyönetimi, gerekmedikçe hiç kimse istemez, arzulamaz. Zarurî nedenle bütün Türkiye'de ilan edilen sıkıyönetimin hemen hemen çoğunu kaldırmak veya uzatmak, bu Genel Kurula nasip olmuştur. Şu arada da çok azı kaldı, bildiğiniz gibi 5 tane ilimiz. Kalan illerin bulunduğu yörenin de önemini takdir edersiniz. Ayrıca, yeni bir anayasal idare şekli olan olağanüstü hali de denedik ve deniyoruz.

Esasa gelince; bir ilde sıkıyönetimin kaldırılmasıyla, o ilin, sıkıyönetimin kaldırılması için hazır hale getirilmesi hususu, birbirinin aynı değildir, bambaşkadır; oldukça farklı iki icraat şeklidir, görüş durumudur. Bu durum esasen, sizlere iki defa bu konuda huzurunuza çıkan ve sıkıyönetim komutanlığı da yapmış olan çok değerli bir asker emeklisi tarafından dile getirilmiş ve önemi de belirtilmişti. Sayın milletvekilleri, uzun hizmet yıllarımın geçtiği bu yöreyi ve halkını çok iyi tanıyorum. Onların ne kadar dürüst, temiz, vefalı, çalışkan, muti, mahrumiyete katlanan ve sadık kişiler olduğunu da biliyorum. (MDP, SHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Geri kalmışlıkları da zaten meydanda. Hem, olaylar bakımından halkın kalkınması ve bilinçlenmesi ve hem de yöre coğrafyasının çok iyi değerlendirilmesi oldukça lüzumlu ve önemlidir. Halkı yanında bulan idareye, halka sahip olan devlete ihtiyaç var oralarda. Bu maksatla hükümetin yöreye eğildiğini biliyoruz; ama gel gör ki, plan da olmasına ve kanun da çıkmasına rağmen verilen imkânlar çok kısır ve yetersizdir.

Sıkıyönetim kaldırılan Tunceli İline gelince: Bu ilde, değil sıkıyönetimin kaldırılması; daha çok, sıkıyönetimin kaldırılması hazırlığına sokulması gayretlerine inanıyoruz. Terörün henüz bu ilden temizlendiği görüşünde değiliz. Hükümet, elbetteki iyi, emin ve değerlendirilmiş bilgilere sahip ki, sıkıyönetimin kaldırılmasına karar vermiş ve Millî Güvenlik Kurulunu da ikna ederek görüşünü almıştır. Biz bu duruma sadece seviniriz. Şayet orada güven ve sükûnet varsa, elbette huzur da vardır. Demek ki, asayiş de berkemal; ama ne yazık ki, biz endişeliyiz, böyle düşünmüyoruz. Bu düşünce ve endişelerimiz Bingöl İli için de varittir efendim. Gönül ister ki, yanılan sadece biz olalım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, yöre bakımından açıklamak istediğim, bilhassa hükümet için önemli gördüğümden öneri olarak sunmak istediğim birkaç konuyu daha arz edeceğim.

Bunlardan biri göçerlerdir. Bunlara artık devlet tam sahip olmalıdır. Bu konu, eskiden beri bilinen bir konudur ve halen de halledilmemiştir. Dolayısıyla bu durum hükümet için de, devlet için de üzücüdür. Bunların ne toprağı, ne imkânı, ne mekânı var; ne de ne yaptıklarını bilen. Yapılacak iş; onları yerlerinde tutmak, yani arazileri varsa oralarda oturtmak, arazileri yoksa uygun yerler seçilerek verilmek suretiyle, orada yerleşmelerini sağlamaktır. Amma velakin, önce bu işi ciddiyetle ele alarak, sıkı tutmak ve gerekliliğine de inanmak lazımdır.

Bu vazife de, birinci derecede hükümete düşen bir görevdir. Zira bunlar hem güven, hem de endişe kaynağı olabilir. Bu konu, hükümet için de, devlet için de, üzerinde bir hayli düşünülmesi gereken ve o nispette de önemli olan bir konudur.

İkinci önemli konu, daha ziyade İran'dan kaçarak gelen veya kaçırılan mültecilerin durumudur. Bu hem kazançlı bir konu, hem de oldukça tehlikeli bir konudur. Hemen hemen 1 milyona yakın veya daha fazla İranlı mülteci, Türkiye'nin önemli şehir merkezlerinde bulunuyorlar. Merak ettiğimiz konu, hükümetin bunlar hakkında ne düşündüğü ve onlar için neler yaptığıdır. Ayrıca, mültecilerin de ne yaptıkları bizler için daha da önemlidir. Bir de ortada, bunlardan büyük paralar kazananlar var; bunlar söyleniyor ve biliniyor. Tabiî ki, hepsine ait olmak üzere, ne gibi müeyyidelerin olduğunu da bilmek lazım; biz bilmiyoruz.

BAŞKAN — Sayın Altay, konuşmanız daha devam edecek mi? Çünkü sürenizi aştınız; lütfen toparlayın efendim.

KADRİ ALTAY (Devamla) — Bitiriyorum, efendim.

Üçüncü önemli bir konu da kaçakçılıktır. Hükümet zannediyorum bu konu üzerine hassasiyetle eğilmiş bulunmaktadır. Sarf edilecek sözümüz, kaçakçılığın olduğu ve bu kaçakçılığın, aşiretlerce de yapıldığıdır. Kaçakçılığın sadece askerî tedbirlerle önlenemeyeceği de bir gerçektir.

Dördüncü konu, taşra teşkilatının emniyet konusundaki tutumunun önemidir. Büyük yetkiler verilen taşra teşkilatı mensuplarının, artık sorumluluklarını müdrik olmaları ve güvenlik konusunda da bigâne kalmamaları gerekmektedir. Konuyu benimsemeleri, önemini takdir etmeleri, ihmal ile ne gibi tehlikelerin ve zararların olabileceğini bilmeleri, bu nedenle de konunun üzerine üzerine gitmeleri lazımdır. Emniyet asla ihmal kabul etmez.

Maalesef bir kısım yöneticiler, valiler, kaymakamlar konunun üzerine gitmiyorlar, umursamıyorlar, nemelazımcılıkla işi yürütüyorlar; ciddiyetle işe sarılmaları gerekir, bu da hükümetin önemli bir görevidir.

Beşinci bir konu olarak, bölgede yaptığımız 6 günlük gezi sonucu vardığımız neticeyi özet halinde şu şekilde dile getirmek istiyorum :

Yörenin hudut kesimi oldukça önemlidir. Kişiler buradan elini kolunu sallaya sallaya girebiliyorlar. Askerler görevini eksiksiz yapmak için oldukça büyük gayretler sarfediyorlar; ancak, bazı konularda yetersiz de kalıyorlar. Bunun önlenebilmesi için, devletçe de, hükümetçe de tedbirler alınmalıdır.

Mesela, teknik gelişmelere göre teçhiz edilme, yani donatılma çok önemli bir meseledir. Mesela, huduttan serbest olarak geçilmezliğin sağlanması da mühimdir.

Ayrıca, kolluk kuvvetlerinin olay yerine bir an evvel ulaşabilmeleri için yol durumu ve muhaberenin, yani irtibatın sağlanması veya ıslahı da oldukça önemli bir konudur. Yörenin hudut gerilerindeki yerlerde ise, yani Güneydoğu bölgesinin bütününde, önce su, sonra yol ihtiyacı sağlanmalı, ondan sonra da ekonomik ve sosyal tedbirler alınmalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sıkıyönetimin kaldırılması, uzatılması ve olağanüstü hal ilanı veya devamıyla ilgili yaptığım bu incelemeyi huzurunuzda arz ettikten sonra, bir takdimle sözlerimi tamamlamak istiyorum.

Hükümet, 19.3.1984 tarihinden itibaren, 4'er aylık paketler halinde ve kademeli olarak illerimizden sıkıyönetimi kaldırmış, uzatmış ve olağanüstü hal ilan etmiş veya devam ettirmiş bulunuyor. Zamanımıza kadar olan dönemde 5 defa 4'er aylık hükümet tezkereleri onamaya sunulmuştur. Her defasında, Milliyetçi Demokrasi Partisi olarak, bizler hükümeti desteklemişizdir. Bunun tek nedeni, parti olarak millî güven ve huzura verdiğimiz önemdir. 5 defasında da çok isabetli ve lüzumlu önerileri yaptığımızı tespit etmiş bulunuyorum. Üzülerek belirtmek isterim ki, her ne hikmetse, bu önerilerimizin hemen hemen hiçbiri hükümetimizin iltifatına mazhar olmamıştır.

İSMET ÖZARSLAN (Amasya) — Üzülme Paşam, üzülme; her zaman oldu.

KADRİ ALTAY (Devamla) — Şimdi de altıncısını, Milliyetçi Demokrasi Partisi Grubu adına sun-

muş bulunuyorum. Paket halinde, reçete şeklinde; tedavisi sizlerin...

İLHAN AKÜZÜM (Kars) — Sen söyleyeceksin de, biz ciddiye almayacağız; hiç olur mu...

KADRİ ALTAY (Devamla) — Hükümete başarılar, sizlere de saygılar. (ANAP ve MDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Altay.

SHP Grubu adına Sayın Mehmet Kara, buyurun. (SHP sıralarından alkışlar)

SHP GRUBU ADINA MEHMET KARA (Trabzon) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sıkıyönetim ve olağanüstü hal durumuyla ilgili olarak Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubunun görüşlerini arz edeceğim; grubum adına hepinize saygılar sunarım.

Konuşmama başlamadan önce bir hususu arz etmek istiyorum. Burada herkes madalyonun bir yüzünü okuyor, diğer yüzüne hiç bakmıyor. Pembe gözlükle dünyaya bakmak herhalde çok güzel şey; ama ondan da daha güzel olan, pembe gözlüğü çıkardıktan sonra dünyayı aynı güzellikte görmektir. Mühim olan, pürüzleri cilalayarak değil; aksine, olayları gözler önüne sererek, onların üzerine giderek aksaklıkları ortadan kaldırmaktır.

Öncelikle şunu arz etmek isterim ki: Sıkıyönetimler, anayasal kurumlar olmalarına rağmen, demokrasi, insan hak ve özgürlükleri açısından arzu edilmeyen olağanüstü yönetimlerdir; bu sebeplerle, sınırlı bazı olaylarda ve kısa süreli olmaları gerekir. Hükümetler, hiçbir zaman bu yönetimlerin gölgesinde kalmak ve bu gölge altında yürütme görevini ifa etmek hevesine kapılmamalıdır. Bu yönetimlerin uzun süreli olması birçok sakıncaları da beraberinde getirir ve öyle bir an olur ki, getirdiğinden çok fazlasını götürür. Şöyle ki: Silahlı Kuvvetler, sıkıyönetim sebebiyle, aslî ve kutsal olan yurt savunması görevini ihmal eder, eğitimden uzaklaşır, disiplini zaafa uğrar, bürokrasinin ve emniyet güçlerinin kanunsuz faaliyetlerinin faturasını yüklenir ve bu yüzden tedricen yıpranır. Asıl tehlikesi ise, sıkıyönetimin bir süre sonra normal bir yönetim biçimi gibi algılanması ve yadırganmaz hale gelmesidir. Bu şekilde bir şartlanma, giderek halkın demokratik değerlerinden uzaklaşması sonucunu doğurur. İşte bütün bunları önleyecek tek güç yüce Meclistir. Meclisin bu görevlerini layıkıyla yapabilmesi için, silahlı kuvvetlerin kullanılmasını gerektiren durumlar hakkında ayrıntılı ve sağlam bilgilere ihtiyacı vardır.

Sayın milletvekilleri, uzun süreden beri uygulanmakta olan sıkıyönetimin bir kısım illerde kaldırılmasına, bir kısım illerde devamına, bir kısım illerde olağanüstü hal yönetiminin kaldırılmasına ve bir kısım illerde devamına ilişkin Millî Güvenlik Kurulunun tavsiye kararı üzerine Bakanlar Kurulunca alınan karar huzurlarınıza gelmiştir. Millî Güvenlik Kurulu konuyu mutlaka enine boyuna tartışmış, bazı bilgileri değerlendirerek tavsiye kararını hükümete bildirmiş, hükümet de konuyu, yetkili merci olan yüce Meclisimize sunmuştur. Bu kararın kuşkusuz saygıdeğer gerekçeleri vardır. Bu karar, her şeyden önce, bütün bilgilerin önüne serildiği bir kurul tarafından alınmıştır. Ancak, Türkiye Büyük Millet Meclisi açısından durum nedir? Bugüne kadar olagelen uygulama şöyledir:

Bakanlar Kurulu kararı acele ile gündeme sokulur, üzerinde birkaç konuşma yapılır, oylanır ve kabul edilir. Halbuki, yüce Meclisin işlevi bu değildir. Yüce Meclisin bu karar üzerinde eleştiriler yapabilmesi, enine boyuna, bütün boyutlarıyla tartışabilmesi ve neticede gönül huzuruyla oylayabilmesi gerekir. Meclis, hiçbir zaman basit bir onay mercii değildir. Bu Meclisi mekanik bir onay mercii olarak görenler veya göstermek isteyenler, büyük bir yanılgı içinde, bu Meclisin yüceliğine, saygınlığına gölge düşürürler. Buna kimsenin hakkı yoktur. (SHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, düşüncelerimi, altını çizerek yeniden vurguluyorum. Meclisin sıkıyönetim konusunda sağlıklı neticelere varabilmesi için detaylı bilgilere ihtiyacı vardır ve bunlar mutlaka sağlanmalıdır. İstenen bilgiler görüşmelerden birkaç gün önce Meclise de verilmeli ve Meclis bilgilendirilmelidir. Neden bu yoldan ısrarla kaçınıldığını anlayamamaktayız. Bu bilgiler, Silahlı Kuvvetlerin kullanılmasına karar vermek yetkisine sahip bu Meclisten neden esirgenir, bilinemez. Yoksa Meclis üyeleri sakıncalı mı görülmektedir?

Sayın milletvekilleri, Meclis, verilecek bu bilgilerin ışığında, ancak bir durum muhakemesi yapabilir. Sunulan bilgilerin ışığında sıkıyönetim icraatı değerlendirilir ve sonuçta, Silahlı Kuvvetlerin görev almasına gerek olup olmadığına karar verilir. Görev almasına karar verirse, bunun ölçüsünü ve zamanını da belirler; aksi takdirde afakî bir karar verilmiş olur veya başkasının vermiş olduğu kararın tasdikçisi olur.

Şimdi soruyorum-: Sayın bakanın biraz önce vermiş olduğu bilgilerle sağlıklı bir karar vermek imkâ-

nını kendinizde buluyor musunuz? Bence hayır; değil sağlıklı karar vermek, bu bilgilerle işin mahiyetini kavramak bile mümkün değildir.

Sayın milletvekilleri, 12 Eylül öncesi anarşiyi ve terörü lanetliyoruz, yavaş yavaş da olsa sıkıyönetimin kalkmasını memnuniyetle karşılıyoruz. Sıkıyönetim idaresi, aldığı önlemlerle anarşiyi yok denebilecek bir noktaya getirmiştir. Demokratik sınırları zorlama pahasına da olsa, terör konusunda alınan mesafe büyüktür; ancak yurdumuzun jeopolitik yapısı, bazı komşularımızın hasmane tutumları ve bölgedeki sıcak hareketler nedeniyle, Silahlı Kuvvetlerin bir an önce aslî görevine dönmesi de bir zorunluluktur. Zira, bu ulvî ve güç görev varken, Silahlı Kuvvetleri birkaç eşkiyanın peşinde tutmak, çok tutarsız bir hareket olur.

Konu açılmışken dikkatleri bir başka noktaya çekmek istiyorum. Silahlı Kuvvetlerin gayreti ile silahlı anarşi yok düzeyine indirilmiştir; ancak, bu iktidarın izlediği politikaların sonucunda oluşan ve geliştirilen ekonomik ve sosyal anarşi nasıl önlenecektir? (SHP sıralarından alkışlar)

Bu politika sebebiyle yıkılan aile yuvaları, meydana gelen ahlakî çöküntü, yoksulluk, umutsuzluk ve intihar salgınları nasıl önlenecektir? Buna ne emniyet kuvvetlerinin, ne olağanüstü halin, ne de sıkıyönetimin gücü yetmeyecek ve kaybolan toplumsal değerler kolay kolay yerine konulamayacaktır. Asıl tehlike buradadır. (SHP sıralarından «Bravo» sesleri ve alkışlar)

Sayın milletvekilleri, bir de sıkıyönetimin kalkması olayına, halk açısından bakalım. Sade vatandaş açısından, sıkıyönetimin kalkması fazla bir anlam taşımamaktadır. Sıkıyönetimin kalktığı bölgelerin bir bölümünde olağanüstü hal devam ettirilmektedir. Burada değişen husus, yalnızca yayınlanan bildirinin altında askerî kişi yerine, sivil bir kişinin imzasının oluşudur.

Dahası var; olağanüstü halin kalktığı bölgelerde de herhangi bir değişiklik olmamaktadır. Eski kararlar aynen yürürlüktedir, antidemokratik kanunlar yine yürürlüktedir, olağanüstü yetkiler yine kullanılmaktadır, karakol korkusu yine devam etmektedir. Sıkıyönetimin kalktığı yerlerde, hâlâ eski tasarrufların acımasız izleri devam etmektedir. Şöyle ki: Sürgüne tabi tutulanlar, hâlâ sürgünde, sürgün nedeniyle bölünen ailelerin dramı sürüp gitmektedir. Bölge dışına çıkarılanların durumu hâlâ askıda, savunmaları alınmadan görevlerine son verilenler hâlâ görevlerine döndürülmüş değil. Bu gibilere adaletin kapıları hâlâ kapalı. Güvenlik soruşturması fişlemeye dönüştürülmüş, devam edip gidiyor. İşkence ise, hâlâ gazetelerde manşet. İlgililer, her ne kadar, «İşkencenin üzerine gidilmekte ve işkenceciler cezalandırılmaktadır» diyorsa da, pek inandırıcı olamamaktadırlar. Zira, işkencecilerin, bazı kişi, kuruluş ve hatta yargı organlarınca korunduğu hakkında deliller vardır.

Sayın milletvekilleri, sıkıyönetim kalkmasına rağmen, eski izlerin hâlâ silinemediğini birkaç örnekle anlatmak ve dikkatlerinizi çekmek istiyorum.

1402 sayılı Yasayla sıkıyönetim komutanlarına verilen yetkilerin, bilindiği gibi, sıkıyönetim süresiyle sınırlı olması gerekir. Sıkıyönetim komutanlarının sıkıyönetim süresince almış oldukları kararlar, geleceğe etkili hukukî düzenlemeler olamazlar. Zira, yasa ile sıkıyönetim komutanlarına verilen yetkiler; ancak, sıkıyönetim süresi içinde geçerli olmak üzere verilen takdir yetkileridir. Bu takdir yetkisine dayanılarak birçok kamu görevlisinin görevlerine son verilmiş, sürgüne gönderilmiş, sakıncalı ilan edilmiş ve hukuk kapıları kendilerine kapatılmıştır; ama ortada suç ve suçluluk yoktur. Ayrıca bu durumu saptayan bir yargı hükmü de mevcut değildir. Bu önlemler, ancak sıkıyönetimin bir gereği olarak ve amacına ulaşması için alınmış idarî tedbirlerdir. Sıkıyönetimin kalktığı yerlerde, ona neden olan sebepler de ortadan kalkmış sayılır.

Bu sebeple, yukarıda arz ettiğim ve sıkıyönetim komutanlarınca alınan tedbirlere gerekçe olarak ileri sürülen her türlü idarî işlemler kalkmış olmalıdır. Bu durumda, daha önce alınmış olan bütün idarî tedbirlerin kaldırılması, demokratik hukukun gereğidir. Bu gerçek ortada iken, kamu kurum ve kuruluşları, idarî tedbirlerin kurbanları olan kişilerin mağduriyetlerini telafi etmemektedirler. İlgili kurum ve kuruluşlar, 1402 sayılı Yasanın 2 nci maddesinin ek fıkrasında belirtilen, «Bu şekilde işlerine son verilen memurlar, diğer kamu görevlileri ve kamu hizmetlerinde çalışan işçiler bir daha kamu hizmetlerinde çalışamazlar» hükmüne dayanmaktadırlar. Bu hüküm hiçbir zaman ebedî görevden af anlamını taşımaz. Böyle bir anlayış, sıkıyönetimi demokrasinin anayasal kurumu olmaktan çıkarır. Sıkıyönetim komutanları, hiçbir zaman kendi vatandaşını kamu hizmetlerine girme hakkından ebedî olarak ıskat etmeyi düşünmemişlerdir; zaten buna hakları da yoktur.

Amacına ulaşınca kalkacak olan ve yurdun birçok yerinde amacına ulaştığı için kalkmış bulunan, bir

Anayasa kurumu olan sıkıyönetim, bir yasa ve düzen rejimidir. Bu amaca varılmış olmak için yapılmış olduğunu kabul etmek zorunda olduğumuz idarî işlem ve eylemler, amaca varılmış olduğu halde, etkilerini, demokrasinin içinde de hâlâ sürdürmekte. Dönemin nezaketi içinde, çok yaygın, kapsamlı, derinlikli, ağır ve etkili takdirler, eylemler sözkonusu olmuş; fakat bunların, demokratik düzenin yeniden rayına oturup, işlemeye başlamasıyla, etkisini yitirmiş olması gerekir. Sıkıyönetimin tabiatında olan katı yaptırımların, sıkıyönetimden demokrasiye geçişte de sürdürülmesi, akıl ve mantık dışı olur.

Sayın milletvekilleri, günümüz koşullarında işsiz bırakılmak, bir insan için reva görülen en ağır cezadır. Kamu haklarından yoksun bırakılmak ise, yargı kararlarını gerektiren bir yaptırımdır. Suçlu olarak görülenler hakkında ise, böyle bir yargı kararı mevcut değildir. Böylece yaşam boyu kuşku altında bırakılma, «Kanunsuz suç ve ceza olmaz» ilkesi ile, adalet ve hakkaniyet ilkeleriyle bağdaşmaz.

Bu sebeple, adlî bir karar olmadan, idarî yetkiler kullanılarak, daha önce arz ettiğim mağduriyetlere uğratılanların görevlerine iade edilmemeleri, her bakımdan, akla, mantığa ve hukuka aykırıdır. İnsanî, vicdanî ve hukukî olarak yapılan incelemenin neticeleri bu şekilde apaçık ortada iken, yürütmenin veya ilgili kurum ve kuruluşun bu acımasız ısrarı neden? Zaman geçtikçe, insan hak ve özgürlüklerinin, yaşama hakkı alanları ve hudutlarının genişlemesi gerekirken, hukuktan, demokrasiden, insanın özyaşamı hakkından kısarak, kişi ve kuruluşlara olağanüstü yetkiler vermek suretiyle, vatandaşın, kendi öz vatanında, yaşamını cehenneme çevirmek, Atatürk'ün Türkiye'sine reva görülemez.

Sayın milletvekilleri, son bir noktaya daha değinmek istiyorum. Güney, Doğu ve Güneydoğu'da sürdürülen güvenlik operasyonlarının yan etkilerinin gereği gibi değerlendirilmemekte olduğundan ciddî olarak endişe ediyoruz. Bu hareketler sırasında, vatandaşlara çile çektirildiği iddiaları üzerinde özenle durulmalıdır. Halkın, gerek eşkiya, gerekse emniyet kuvvetlerince, birtakım eziyetlere tabi tutulduğu yaygın şikâyet konusudur.

Bilindiği gibi eşkiya, yöre halkının elinden yiyeceğini, giyeceğini almakta, işkence yapmakta, ırz ve namusunu tehdit etmekte, ondan sonra da çekip gitmektedir. Daha sonra güvenlik kuvvetleri yöreye gelerek, hizmet gereklerini aşan baskılar yapmakta, bu da halk üzerinde ikinci bir korku vesilesi olmaktadır.

Devlet güvenlik güçlerinin görevi, suskun, küskün ve korkulu toplum yaratmak olmasa gerek. Hükümetin bu nokta üzerine eğilmesini ısrarla önermekteyiz. Çünkü, devlet güçlerinin icraatından nihaî olarak sorumlu olan tek makam, hükümettir. Biz, bütün aksaklıkların sorumlusu olarak, hükümeti görüyoruz.

Devletin görevi, devletin bizzat sahibi olan milleti, devletine gayri memnun hale getirmek değildir. Aksine, devlet ve güvenlik güçleri, milletin huzuru, güveni ve mutluluğunun temini için vardır.

Sayın milletvekilleri, yukarıda arz ettiğim hususların dikkate alınarak, değerlendirilmesi temennisiyle, sıkıyönetimin 4 ilde kaldırılmasını, olumlu karşılamaktayız; ancak daha önce olağanüstü hal ilan edilen illerde, olağanüstü halin uzatılmasını benimsemiyoruz.

Bu düşüncelerle, hukuka daha saygılı, daha demokratik bir iktidar özlemiyle, hepinize saygılar sunarım. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kara.

ANAP Grubu adına, Sayın Nihat Akpak; buyurun efendim. (ANAP sıralarından alkışlar)

ANAP GRUBU ADINA NİHAT AKPAK (Sakarya) — Sayın Başkan, yüce Meclisimizin değerli üyeleri; Anavatan Partisi Grubu adına, sıkıyönetim ve olağanüstü hal tezkereleriyle ilgili görüşlerimi bildirmek için huzurlarınıza çıkmış bulunmaktayım.

Devlete ve rejime, milletin birlik ve beraberliği ile, yurdun huzur ve güvenliğine, vatandaşlarımızın can ve mal emniyetine kasta yönelmiş bulunan terör olayları ile mücadelede kararlı olan hükümetimiz, programında belirttiği üzere, bu mücadeleyi sürdürmüş ve ülkede huzur ve güvenin sağlanmasında önemli mesafe kaydetmiştir. Bunun misali olarak, peyderpey illerimizden sıkıyönetim uygulamasını kaldırarak normal döneme geçişi sağlamıştır.

Bugün, güvenlik kuvvetlerimizin olağanüstü çalışmasıyla yakalanan terör unsurlarının büyük bir bölümü yargı önüne çıkarılmış olmasına rağmen, bazı grupların hâlâ eski günlere dönme arzusu içinde oldukları görülmektedir.

Bugün, onayınıza sunulan sıkıyönetim ve olağanüstü hal tezkerelerinin kabulüyle, ülkemizde 1978'den bu yana, yani yaklaşık 7 yıldır devam etmekte olan sıkıyönetim uygulamasının son zincirine gelmiş bulunmaktayız.

Muhterem milletvekilleri, sıkıyönetim ve olağanüstü hal, şartlar gerekli kıldığı zaman, sahip olduğumuz hürriyetleri ve demokratik sistemi korumak ve muhafaza etmek için başvurulan ve uygulanan bir istisnaî hal rejimidir. Bu nedenle, bütün anayasalarda olduğu gibi, ülkemiz Anayasasında da bu iki idare şekline yer verilmiştir.

Değerli arkadaşlarım, buna rağmen, hiçbir sivil idare, başka çare kalmadıkça bu istisnaî duruma başvurmak istemez. Ülkemizde sıkıyönetim, demokratik rejimin bekası, demokrasiye inanmış insanların can ve mal güvenliği için uygulanmaya başlanmıştır. Çeşitli ülkelerde ve diğer rejimlerde görüldüğü gibi, bizde sıkıyönetim, hiçbir zaman hiçbir askerî veya siyasî iktidarın, ya da dogmatik bir düşüncenin veya düşünce şeklinin halka zorla kabul ettirilmesi için uygulanmış bir idare şekli değildir. Aslında, orduyu aslî görevi dışına çıkartan bu yönetim şekline yol açan 12 Eylül 1980 öncesi hakkında artık her sağduyulu insanın bildiği ve kavradığı anarşi ve terör ortamı içinde bilinenleri tekrar ederek vaktinizi almak istemiyorum. Ancak, insanlığın asgarî hakları olan can ve mal güvenliğine, yaşadıkları toplum içinde sahip olmadıkları ve bir yandan da bütün millet acı çekerken ve bu milletin kendi hür iradesiyle kurduğu, cumhuriyet ve demokratik nizam ile her türlü müessesesi temelinden yıkılmak istenirken sıkıyönetime başvurulmuştur.

Sözlerimin başında, sıkıyönetim idaresinin, demokratik parlamenter sistemlerde, istisnaî hallerde başvurulan bir idare rejimi olduğunu belirtmiştim. Ülkemizde, uygulamada memnuniyetle müşahede ettiğimiz bir husus; sıkıyönetim varlığının hiçbir şekilde, 6 Kasım 1983 sonrası Türk siyasî hayatını baskı altına almamış olmasıdır. Çoğunluğu, 1984 ve 1985 yılları başında olmak üzere, sıkıyönetimin kademeli olarak kaldırılması süresi içinde, siyasî partiler, yaklaşık olarak 5 bine yakın il ve ilçede kongrelerini ve büyük kongrelerini yapmışlardır. Hiçbir siyasî parti, bu il ve ilçe büyük kongrelerinin yapılması ve düzenlenmesi esnasında, sıkıyönetimin dolaylı veya dolaysız olarak en ufak bir müdahalesiyle karşı karşıya kaldığını iddia edemez.

Anarşi ve terörün ülkeyi bölmesinin önlenmesi, bölücü ve yıkıcı illegal örgütlerin yıkılması, dağıtılması ve yok edilmesi sonucu, huzur ve güvenliğin sağlanması üzerine, sıkıyönetim ve olağanüstü hal ilan edilmesini gerektiren şartlar ortadan kalktıkça, sıkıyönetim de iktidarımızın görüşü doğrultusunda kaldırılmaya başlanmıştır. Ancak, ülkemizin kendi şartları dışındaki kaynaklardan ortaya çıkan sebeplerden dolayı, bazı illerde sıkıyönetimin ya da olağanüstü hal idaresinin devamı bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır. Buna rağmen, sıkıyönetim ve olağanüstü hal uygulamaları peyderpey kaldırılmaya devam etmiştir. Bugün, yüce Meclisin oylarıyla kabul edildiği takdirde, sıkıyönetimdeki il sayısı beşe inecek ve olağanüstü hal ilan edilen yerler ise ondörtte kalacaktır.

Değerli arkadaşlarım, burada şunu belirtmek isterim : Biz, Anavatan Partisi ve iktidarı olarak, sıkıyönetim ve olağanüstü hal uygulamasında, hiçbir şekilde, hiçbir Türk vatandaşının, Anayasa ve kanunlar tarafından teminat altına alınmış olan haklarına el uztılmasına, kesinlikle müsaade etmeyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; devlet ve millet bütünlüğümüze kasteden gruplar, devletin korunmasında canı pahasına mücadele veren güvenlik kuvvetlerimizi yıpratmayı hedef almışlar; fakat bunda muvaffak olamamışlardır. Memnuniyetimizi mucip olan husus, güvenlik kuvvetlerimizin, aleyhlerinde sürdürülmeye çalışılan bu menfur propagandaya rağmen, olayların üstesinden gelebilmeyi başarmasıdır. Türkiyemizin, bu hak etmediği belalardan kurtulması ve sürdürülen mücadelenin devamlılığı için önemli olan husus, herkesin güvenlik kuvvetlerine yardımcı olması ile mümkün olabileceğidir.

Sıkıyönetimin kaldırıldığı iller de dahil olmak üzere, bütün illerimizde, olaylarda büyük bir düşüş olduğu müşahede edilmektedir. Vatandaşlarımız, artık sokakta huzur içinde dolaşabilmekte, babalar, analar, okula gönderdiği yavrularının evine gelip gelmeyeceği endişesini içlerinde bulundurmamaktadırlar. Böyle sıkıyönetimsiz bir huzur ortamı sağlanmış olmasına rağmen, bazı grupların, yeniden anarşi ve terör ortamına dönülmesi için gayret sarf ettikleri görülmekte, bunların bu gayretleri, güvenlik kuvvetlerimizce akim bırakılmaktadır.

Devletimizin bütünlüğüne kasteden, Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde, vatandaşlarımızın huzur ve güvenini bozmak için faaliyet gösteren unsurlar, güvenlik kuvvetlerimizce bilinmekte ve faaliyetleri adım adım takip edilmektedir. Bu faaliyetlerin akim bırakılması maksadıyla - halen belirli yörelerimizde faaliyet gösteren terör unsurlarının bertaraf edilebilmesi için - Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt ve Van illerimizde sıkıyönetim uygulamasının devam ettirilmesinden; bugün, sıkıyönetim uygulanan Bingöl, Elazığ, Tunceli, Şanlıurfa illerimizde sıkıyönetim uygulama-

sından vazgeçilerek, olağanüstü hal uygulamasına geçilmesinden yana olduğumuzu belirtmek isterim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; huzur ve güvenliğimizin sağlanmasından sorumlu bulunan güvenlik kuvvetlerimize, canları pahasına verdikleri mücadelede daha başarılı olabilmeleri için, hükümeti ve muhalefeti ile kendilerine yardımcı olmamız gerekmektedir. Şayet bizler, topyekûn, elbirliğiyle güvenlik kuvvetlerimize, iktidar ve muhalefet ayrımı yapmaksızın destek olursak, onların bugün yılgınlık göstermeden sürdürmeye çalıştıkları devletin bütünlüğünü sağlama görevlerinde daha da başarılı olacaklarına dair inancımı teyit etmek isterim.

Bu duygular içerisinde Anavatan Partisi Grubu olarak, bu tezkerelere olumlu oy vereceğimizi ifade ediyor, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Akpak.

Başbakanlık tezkereleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Sayın Başkan, oylama usulüne ilişkin bir maruzatım var; müsaade ederseniz, onu belirtmek istiyorum.

BAŞKAN — Yerinizden kısaca belirtiniz efendim.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Sayın Başkan, bende, geçen oylamada da sanıyorum bir usul hatası yaptığımız kanaati hâkim oldu; o da şudur : Başbakanlık tezkereleri, anladığımız kadarıyla, iki tanedir. Bir tanesi, sıkıyönetimin kaldırılmasıyla ilgili, öbürü de olağanüstü halin uzatılmasıyla ilgilidir. Yalnız, sıkıyönetimle ilgili olan ve olağanüstü halle ilgili olan her iki tezkere de birbiriyle çelişkili olabilecek iki ayrı şeyi ihtiva ediyorlar. Bir tanesi, sıkıyönetimin kaldırılmasını; ikinci tezkere de, olağanüstü halin uzatılmasını ihtiva ediyor.

Siz, tezkereleri bir bütün olarak oyladığınız zaman, hem sıkıyönetimi kaldırmayı, hem de olağanüstü hali uzatmayı birlikte oylamış oluyorsunuz. Oysa, Meclis iradesi, Anayasanın 122 nci maddesine göre üç şekilde tecelli edebilir : Ya kaldırabilir, ya uzatabilir veya süresini kısaltabilir. O halde, Meclis Anayasanın 122 nci maddesinde öngörülen iradesini izhar edebilmesi için, tezkerelerde mevcut olan istemlerin ayrı ayrı oylanması lazım. Kaldı ki, bizim İçtüzük uygulamamıza göre de, Sayın Başkan, özellikle maddeler birden fazla fıkrayı ihtiva ettiği zaman, fıkralar ayrı ayrı oylanabilir. Tabiî, özel bir usulü vardır bunun.

BAŞKAN — O, kanunî açıdan.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Evet, kanunî açıdan.

Bir de İçtüzüğün 121 inci maddesinde, birden fazla açık oylama yapılması gereken hallerde, «Birbiriyle çelişkili, muhtevaları olanlar ayrı ayrı oylanır» diyor. Tabiî, burada, oylamayı açık oylama değil, işaret oylamasıyla yapacağız; fakat, kıyasen, bu da uygulanabilir. Her halükârda, Anayasanın 122 nci maddesinde öngörülen Meclis iradesinin sağlıklı bir şekilde izhar edilebilmesi için tezkeredeki maddelerin ayrı ayrı oylanması gerektiğidir.

Teşekkürler.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Tutum'un bahsetmiş olduğu konu tamamen doğrudur. 1 inci maddelerin oylanmasına lüzum yoktur; ancak, tezkerenin bütünlüğünü bozmamak yönünden, 1 inci maddeyi huzurlarınıza bilgi olarak sunuyoruz; esas, 2 nci maddeyi oylamış oluyoruz. Yani, bu tutumumuz doğrudur, bunu belirtmek isterim. (SHP sıralarından «Bravo Başkan» sesleri, alkışlar)

Efendim, tezkereleri ayrı ayrı okutup, oylarınıza sunacağım.

İlk tezkereyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 7.11.1985 tarihli ve 188-2/02250 sayılı yazımız.

Millî Güvenlik Konseyinin (1) numaralı bildirisi ile bütün yurtta ilan olunan ve son olarak (9) ilde 19.11.1985 tarihinden itibaren 4 ay süreyle uzatılması Türkiye Büyük Millet Meclisinin 12.11.1985 tarihli ve 24 sayılı kararı ile onaylanmış bulunan sıkıyönetimin;

1. Bingöl Elazığ, Şanlıurfa ve Tunceli illerinden 19.3.1986 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere kaldırılmasının,

2. Diyarbakır, Hakkari, Mardin, Siirt ve Van llerinde 19.3.1986 günü saat 17.00'den itibaren 4 ay süre ile uzatılmasının,

Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı, Bakanlar Kurulunca 12.3.1986 tarihinde uygun görülmüştür.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

BAŞKAN — Tezkereyi oylarınıza sunuyorum...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Yalnız 2 nci maddeyi değil mi efendim?

BAŞKAN — Evet Sayın Bayezit, az önce bahsetmiştim; bu husus zabıtlara geçti.

Tezkereyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer tezkereyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 7.11.1985 tarihli ve 188-2/02250 sayılı yazımız.

19.11.1985 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere (8) ilde uzatılan ve (8) ilde ilan edilen ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin 12.11.1985 tarihli 25 ve 26 sayılı kararları ile onaylanmış bulunan olağanüstü halin;

1. Adıyaman, Artvin, Bursa, Erzurum, Gaziantep ve Malatya illerinden 19.3.1986 günü saat 17.00 den geçerli olmak üzere kaldırılmasının,

2. Adana, Ağrı, Ankara, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kars, Ordu ve Sivas illerinde 19.3.1986 günü saat 17.00'den itibaren 4 ay süre ile uzatılmasının,

Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı, Bakanlar Kurulunca 12.3.1986 tarihinde uygun görülmüştür.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

BAŞKAN — Tezkereyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Tezkere kabul edilmiştir.

3. — Bingöl, Elazığ, Şanlıurfa ve Tunceli illerinde, Anayasanın 120 nci ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanununun 3 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (b) bendine göre, 19.3.1986 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere 4 ay süre ile olağanüstü hal ilanına dair Başbakanlık tezkeresi (3/984)

BAŞKAN — Bazı illerde olağanüstü hal ilan edilmesine dair, Başbakanlığın bir tezkeresi daha vardır; okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 12.11.1985 tarihli ve 188-2/06602 sayılı yazımız.

Bingöl, Elazığ, Şanlıurfa ve Tunceli illerinde, Anayasanın 120 nci ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanununun 3 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (b) bendine göre, 19.3.1986 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere 4 ay süre ile olağanüstü hal ilan edilmesi hakkındaki Bakanlar Kurulunun 12.3.1986 tarihli ve 86/10457 sayılı kararının sureti ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

BAŞKAN — Tezkere üzerinde söz isteyen var mı?

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Sayın Başkan, şimdi okunmuş olan tezkere, sıkıyönetimin kaldırıldığı yerler midir; tam anlayamadım efendim?

BAŞKAN — Evet efendim.

Tezkere üzerinde söz isteyen var mı efendim? Yok.

Tezkereyi tekrar okutup oylarınıza sunacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 12.11.1985 tarihli ve 182-2/06602 sayılı yazımız.

Bingöl, Elazığ, Şanlıurfa ve Tunceli illerinde, Anayasanın 120 nci ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanununun 3 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (b) bendine göre, 19.3.1986 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere 4 ay süre ile olağanüstü hal ilan edilmesi hakkında Bakanlar Kurulunun 12.3.1986 tarihli ve 86/10457 sayılı kararının sureti ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

BAŞKAN — Tezkereyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Tezkere kabul edilmiştir.

V. — GENSORU, GENEL GÖRÜŞME, MECLİS SORUŞTURMASI VE MECLİS ARAŞTIRMASI

A) ÖNGÖRÜŞMELER

1. — Muğla Milletvekili İdris Gürpınar ve 19 arkadaşının, Kemerköy Termik Santralıyla ilgili yeni gelişmeler konusunda Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/12)

BAŞKAN — Gündemimizin «Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler» bölümüne geçiyoruz.

Muğla Milletvekili İdris Gürpınar ve 19 arkadaşının, Kemerköy Termik Santralıyla ilgili yeni gelişmeler konusunda Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi üzerindeki öngörüşmelere başlıyoruz.

Hükümet yerini almıştır.

Önergeyi tekrar okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Türk kamuoyunda geniş yankılar uyandıran Gökova Körfezinin Türkevleri arazisine kurulmakta olan Kemerköy Termik Santralı olayının bugüne kadar geçirdiği aşamalar Yüce Meclisçe bilinmektedir. Ancak olayın bugün ulaştığı nokta, konunun yeniden ve ivedilikle ele alınmasını gerektirecek kadar vahimdir.

Termik Santral ile ilgili toprak hafriyatının ve inşaatın başlamasından sonra yeni birtakım olgular ortaya çıkmıştır. Bu olgular santral olayının içeriğini ve boyutlarını da değiştirmiş bulunmaktadır. Arz edeceğimiz nedenlerle olayı yeniden Yüce Meclisin tartışmasına sunmakta yarar görmekteyiz.

Amacımız enerji ihtiyacını karşılayacak girişimleri kösteklemek değildir.

Karşı çıktığımız olay Gökova Körfezi'nin Türkevleri Köyü gibi bir cennet köşesine, Türk turizminin kalbi olan bir yöreye hiç bir ciddî gerekçe yokken termik santral kurulması olayıdır. Olayın başından beri bu girişimin bütün Gökova Körfezini tehlikeye sokacak fevkalade sakıncalı bir hareket olduğu, Türk kamuoyu, basın, düşünürler, bilim çevreleri, uluslararası bilim çevreleri, doğa araştırma uzmanları, muhalefet partileri, tüm Muğla halkı tarafından yetkililere anlatılmaya çalışılmıştır.

Gökova Körfezinin herhangi bir yerine termik santral kurulamaz. Bu, bir cinayet olur. Bu, akıl dışı bir hareket olur. Bu, Türk turizmini daha doğmadan öldürmek olur. Bu, Yunanistan'da bayram sevinci yaratır diyen binlerce eleştiri ve uyarı yazısına Sayın Başbakan ve ilgili bakanlar sırtlarını çevirmişler «biz yaptık oldu» zihniyetiyle hareket etmişlerdir. Kamuoyunun bütün eleştiri, uyarı ve çırpınışları yanıtsız kalmıştır. Öte yandan, Yüce Meclise ve Cumhurbaşkanına yanlış bilgiler verilmiş, kamuoyu şaşırtılmak istenmiştir.

Gökova Kemerköy Termik Santralı olayının arkasında çevre kirlenmesinden de öte : TEK yetkililerinin burada sosyal tesis yapma arzuları, ayrıca iktidarla yakın ilişkileri bulunan bir firmaya para kazandırmak kaygısının da yattığı basında ve Yüce Mecliste açıkça beyan edilmiş olup, hükümet bu ithamlara inandırıcı bir cevap verememiştir. Bu tutumuyla iktidar, Anayasanın 56 ncı maddesine, 2872 sayılı Çevre Yasasının 3, 8, 9 ve 10 uncu maddelerine, ayrıca hükümetimizin de imzaladığı, Akdeniz'in Kirlenmesi Hakkındaki Uluslararası Anlaşmaya aykırı hareket ederek büyük bir sorumluluk altına girmiştir.

Bugün Kemerköy Santralına sanki doğa da isyan etmiştir. Âdeta «yaptığınız iş yanlıştır» dercesine, toprak hafriyatı yapılan yerin yanındaki dağda yarılma olmuştur.

Bu konuda ve buna ilişkin öteki gelişmeler hakkında Yüce Meclise bilgi ve belgeler sunulacaktır. Gökova-Kemerköy Termik Santral olayı bütün unsurlarıyla aydınlatılmaya muhtaç bir olaydır. Bu da ancak TBMM'nin olaya el koyması ile mümkündür.

Bu amaçla Anayasamızın 98 ve Millet Meclisi İçtüzüğünün 102 ve 103 üncü maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımızla dileriz.

İdris Gürpınar Muğla	Ayhan Fırat Malatya
Sururi Baykal Ankara	Kadir Narin Diyarbakır
Feridun Şakir Öğünç İstanbul	Mehmet Kara Trabzon
Halil Nüzhet Goral Aydın	Coşkun Bayram Adana
Hasan Altay Samsun	Vehbi Batuman Adana
Mehmet Besim Göçer Çorum	Şeyhmus Bahçeci Diyarbakır
Muhteşem Vasıf Yücel Zonguldak	Mustafa Kemal Palaoğlu Sivas
Davut Abacıgil Balıkesir	Ahmet Sırrı Özbek Adıyaman
İbrahim Taşdemir Ağrı	Neriman Elgin Ankara
Münir Sevinç Eskişehir	Kâzım İpek Amasya

BAŞKAN — İçtüzüğümüze göre, Meclis araştırması açılıp açılmaması hususunda, sırasıyla, hükümete, siyasî parti gruplarına ve önergedeki birinci imza sahibine veya onun göstereceği diğer imza sahibine söz verilecektir.

Sayın bakan, buyurun efendim. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sosyaldemokrat Halkçı Parti Muğla Milletvekili Sayın İdris Gürpınar'ın, Kemerköy Ter-

mik Santralı konusunda Meclis araştırması açılmasıyla ilgili 10.3.1986 tarih ve 7 sayılı önergesinde, santral toprak hafriyatının ve inşaatının başlamasından sonra yeni bazı olgular ortaya çıktığından bahisle; «Santral olayının içeriğinin ve boyutlarının değiştiği, amaçlarının, enerji ihtiyacını karşılayacak girişimleri kösteklemek olmadığı, santralın kurulması için ciddî bir gerekçe yokken, ülkemizin cennet köşesi Gökova'ya santral yapıldığı, bu durumun Gökova Körfezini tehlikeye düşürdüğü, Meclisimize ve Cumhurbaşkanımıza yanlış bilgiler verildiği, bu santralın çevreyi kirleteceği, Türkiye Elektrik Kurumu tarafından bu yörede sosyal tesisler yapılmak istendiği, iktidarla yakın ilişkileri bulunan bir firmaya para kazandırma kaygısının yattığı, Anayasanın 56 ncı maddesine, 2872 sayılı Çevre Yasasına, Akdeniz Kirlenmesi Hakkında Anlaşmaya aykırı hareket edildiği, toprak kayması sonucu hafriyat miktarının arttığı ve santral yeri seçiminin yanlış ve santralın kurulduğu zeminin çürük olduğu, bu santralın kurulmasının turizmi öldüreceği ve bunun da Yunanistan'ı sevindireceği» ifade edilmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi sizlere, Kemerköy Termik Santralı hakkında, bu iddialarla ilgili kısa bir bilgi sunacağım: «Muğla İli hudutları içinde, Yatağan-Yeniköy Kemerköy üçgeninde mevcut 800 milyon ton düşük kalorili ve uzak mesafelere nakli ekonomik olmayan linyit kömürlerinin, mahallinde, her biri 210 megavatlık 14 üniteden oluşacak termik santrallarda, elektrik enerjisi üretiminde değerlendirilmesi mümkün bulunmaktadır.» (Maden Tetkik Arama Enstitüsü Genel Müdürlüğünün Aralık 1984 tarihli raporu, sayfa 4-5) Arzu eden olursa, bu söylediğim dokümanları her zaman takdim etme imkânını haiziz.

1974 yılından beri kömür işletme projelerinin geliştirilmesine paralel olarak, bu ünitelerden 4 adedinin Yatağan'da, 5 adedinin Yeniköy'de, 4 adedinin Kemerköy'de, 1 adedinin ise ileride karar verilecek bir yerde tesis edilmesi planlanmıştır.

Bir santralın yer seçiminde uygulanan teknik ve ekonomik kriterlerden; kömürün en kısa mesafeye nakli, beher ünite için yaklaşık 7-7,5 milyon ton/yıl su ihtiyacının temini, 100-200 ton arasındaki ağır parçaların nakil imkân ve kolaylığı gibi üç ana faktör rol oynamaktadır.

Bu kömür havzasının en büyük sektörlerinden birisini teşkil eden Hüsamlar havzasındaki kömürlere dayalı termik santralın -santral yer seçimindeki bu üç ana faktörün değerlendirilmesi sonunda- Kemerköy'de yapılması zorunlu kılınmıştır.

İnşaatı halen devam eden ve 1986 sonlarına doğru işletmeye alınacak olan 2x210 megavatlık Yeniköy Termik Santralının 15 milyon ton/yıl mertebesindeki su ihtiyacı, yöredeki imkânsızlıklar ve topografik yapı yönünden zorlukla karşılanabilecektir. Bu sebeple, Yeniköy'de 5 ünite inşası mümkün olmadığından, 3 ünitenin Kemerköy'de inşaşı zorunlu olmuştur, çünkü Kemerköy Termik Santralı için gerekli olan 23 milyon ton/yıl soğutma suyu denizden kolayca sağlanabilecektir.

50 milyar Türk Lirası mertebesinde yatırım ve uzun bir çalışma süresini gerektiren Geyik Barajı ve isale hattı gibi teknik yönden gerçekleştirilebilmesi çok zor olan bu projenin uygulanması halinde dahi, tarım sulaması da dikkate alındığından, Yeniköy'ün planlanan ilave 3 ünitesine yılda ancak 23 milyon ton su sağlanabilecektir.

Yeniköy'de ilave su sağlanacak başka bir yerüstü su depolaması, ekonomik yönden düşünülebilecek mesafe ve hudutlar içinde mevcut değildir. Yapılan detaylı yeraltı suyu araştırmalarına göre, en yakın yeraltı suyu kaynağı kuş uçuşu 50 kilometre mesafede ve 300 metre terfii gerektirir mahiyettedir. (Yatağan - Yeniköy - Kemerköy Termik Santralları Su İhtiyaç Raporu)

Her bir ünite için, yaklaşık Çubuk Barajı ve toplamı için Kurtboğazı Barajı ebadında bir baraj inşası gerektiğine göre, yörenin 150-200 kilometre yakınında bu tür barajın yapımı için jeolojik, hidrolojik ve ekonomik yönlerden elverişli baraj yerleri bulunmamaktadır.

Buna göre, Hüsamlar linyit havzasına dayalı santralın, Kemerköy'de ilk etapta 2, nihaî olarak 4 ünite şeklinde planlanması ve santralın su ihtiyacını deniz suyu ve acı su katkıları olmaksızın karşılayacak şekilde ve kömür rezervine de uygun düşecek başka bir yörede kurmanın imkânsız olduğu görülmüştür.

1974 yılından beri sürdürülen planlamaya göre, ilk 2 ünite Yatağan'da, 1977 yılında ihale edilmiştir. Bunu müteakip 1980 yılında Yatağan'da 2 üniteye ilaveten 1 ünitenin, Yeniköy'de de, 2 ünitenin kurulması öngörülmüştür.

1983 yılında Türkiye ile Polonya Hükümetleri arasında imzalanan Karma Ekonomik Komisyon Protokolunda yeni termik santral kurulması ilke anlaşması çerçevesinde, Electrim - Polonya Firmasının 14.6.1983 tarihli müracaatı üzerine, konu Ekonomik

Kurulda görüşülerek, 15.9.1983 tarihli Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulu kararıyla Kemerköy'de 2x210 megavatlık ünitenin ilk etapta, üçüncü ünitenin de obsiyonlu olarak yapılması için sözleşme tanzimi ile akdi hususunda TEK Genel Müdürlüğü yetkilendirilmiştir.

Firma ile TEK arasında 13.9.1983 tarihinde ön anlaşma, 25.6.1984 tarihinde de sözleşme imzalanmıştır. Yapılan sözleşmeye göre birinci ünite 1988 yılı başında, ikinci ünite ise 1989 yılı ortasında işletmeye açılacaktır. (Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulunun 15.9.1983 tarih ve 124 sayılı kararı)

Türk firmasıyla Türkiye Elektrik Kurumunun hiçbir ilişkisi yoktur. Santral doğrudan doğruya Polonya firmasına ihale edilmiştir; onun taşeronunun kim olduğunu ne TEK tespit etmiştir ne de bizim bir alakamız vardır.

2x210 megavatlık Kemerköy santralında yılda 2 milyar 730 milyon kilovatsaat elektrik enerjisi üretilecek ve millî ekonomiye 1984 yılı değerleriyle, 1 kilovatsaat = 400 TL hesabıyla, -ki bu şimdi 600 liradır- yılda 1 trilyon 92 milyar Türk Lirası katkı sağlanacaktır. Ayrıca bu santralın yapılmasıyla yörede kömür çıkarma tesisleriyle birlikte, inşaat ve montaj safhasında, yaklaşık 5 bin kişiye, işletme safhasında ise 3 bin kişiye yeni istihdam imkânı doğacak ve altyapı hizmetlerinin gelişmesine paralel olarak da, yörenin ekonomik, kültürel ve sosyal yönden kalkınmasında büyük katkıları olacaktır.

Termik santralın baca gazı, içerdiği kükürtoksit, kül ve azot oksitleri yönünden çevre kirliliğine neden olduğu iddialarına gelince; baca gazındaki uçucu kül, verimi yüzde 99,4 olan elektrofiltrelerle tutulmaktadır. Yakılacak olan kömür içindeki yüzde 1,36 oranındaki yanıcı kükürt nedeniyle, iki ünitede atmosfere verilecek olan 4 200 gram/saniye civarındaki kükürtoksitleri, baca yüksekliği 300 metre ve uygun baca gazı çıkış hızı ve sıcaklığı seçilerek sağlanacak olan dağılım neticesinde, yıl boyunca 8 ilâ 127 mikrogram/metreküpe düşürülerek, 150 mikrogram/metreküp olan Dünya Sağlık Örgütü limit değerlerinin altında kalınmaktadır. Buna rağmen, kriterlerdeki muhtemel değişikliklere karşı santralın baca gazı kükürt arıtma tesisi ile teçhizi konusunda çalışmalara devam edilmektedir (Kemerköy Termik Santralı baca gazı yayılmasıyla ilgili rapor)

Kazan yanma odası sıcaklığının düşük olması nedeniyle azot oksitleri kirliliğe neden olacak seviyede oluşmamaktadır. Açık çevrimle yapılan soğutmada, denize verilen deşarj suyunun denizde meydana getireceği fiziksel etkiler, kimyasal etkiler, biyolojik açıdan beklenen değişiklikler ve diğer tüm olaylar, Dokuz Eylül Üniversitesi Deniz Bilimleri ve Teknoloji Enstitüsünde bilimsel yönden incelettirilmiş ve denizde herhangi bir kirlenmeye neden olmayacağı tespit edilmiştir. Ancak, santraldan çıkan kömürdeki yüzde 33 oranındaki kül, nemlendirilerek gönderildiği kül barajında suyla çökertilerek stoklanacağından, çevrede tozlanma suretiyle kirlilik yaratmayacaktır.

Santralın yer seçimiyle ilgili olarak yapılan çalışmalar ve zemin etütleri şöylece özetlendirilir :

Santral anayapıları ve diğer tesisleriyle ilgili jeolojik - jeofizik etütler ve temel sondajları, Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmüştür. Bu etütler sonucunda «Kemerköy Termik Santralı Jeofizik Etüt Raporu», «Kemerköy Termik Santralı Yeri Mühendislik Jeolojisi Ara Raporu» hazırlanmıştır. Bu raporlardan görüldüğü üzere, yaklaşık olarak 1 milyon 80 bin metrekarelik alanda, santralın oturacağı zeminin tüm özelliklerini saptayabilmek amacıyla jeofizik araştırmaları yapılmış, bilahara Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı ve Maden Tetkik Arama Enstitüsünün yaptığı jeolojik çalışmalar ışığında 1/5000 ölçekli jeolojik haritalar çıkarılmış, santral yeri ve yakın çevresinin jeoteknik durumu incelenmiş, yapılan sondajlar gerek yeraltı jeolojisi ve gerekse zemin mekaniği yönünden değerlendirilmiştir. Bu çalışmalar sonunda, ekli planda işaretlenmiş 1 nolu sahada yapılan, tüm sahayı karakterize edecek şekilde yerleştirilmiş 6 adet sondajın verilerine dayanarak, zemin taşıma gücünün santral yapıları için yeterli olmadığı kanıtlandığından sahil şeridinde yer alan bu saha elimine edilmiştir.

Bundan sonraki çalışmalar ekli planda görüldüğü üzere, 2 nolu sahada yürütülmüş ve bu sahada derinlikleri 20 ila 70 metre arasında değişen temel etüdü ve jeolojik inceleme amaçlı 65 adet eğik ve dik sondaj yapılmıştır.

Elektrik İşleri Etüt İdaresince ayrıca, yukarıda konu edilen yüzey jeolojisi incelemelerine ve jeofizik etütlerine ek olarak, santralın özellikle anabinaların en yoğun şekilde yerleştirilmesi amacıyla yapılan bu sondajlardan elde edilen donelere dayanılarak, sahanın yeraltı jeolojisi aydınlatılmaya çalışılmış ve ağır yapıların yer alacağı saha belirlenmiştir.

İstanbul Teknik Üniversitesi, İnşaat Fakültesi Jeoteknik Ana Bilim Dalı Çalışma Grubu, Kemerköy Termik Santralı yerleşimiyle ilgili olarak Elektrik İşleri Etüt İdaresi tarafından yürütülen sondajlı çalışmaların verilerini, TEK ile bu üniversite arasında imzalanan ve işin sonuna kadar geçerli olan sözleşme uyarınca değerlendirmiştir. Söz konusu üniversitece, Şubat 1984 tarihinde verilen ön raporda, yerleşim topoğrafyası, jeolojisi, zemin profili ve özellikleri, yeraltı suyu durumu ve inşa olunacak yapıların özelliği de göz önüne alınarak, inşaat sahası hakkında bir ön değerlendirme yapılmıştır. Bu ön değerlendirme de, ekte 2 nolu alan olarak belirtilen termik santral için seçilmiş mahalden daha uygun bir yerin bulunmadığı vurgulanmaktadır. Aynı raporun «Genel Tavsiyeler» başlığı altındaki son bölümünde, «Anatesislerin fayın düşmemiş kısmında yer alan tepenin kazılmasıyla elde olunan sahaya yerleştirilmesi, her yönden uygun bir çözüm olmaktadır denmektedir. Bu husus aynı üniversitenin Kasım 1985 tarihli nihaî raporunda da teyit edilmektedir. Bu raporlar mevcuttur, arzu edenlere derhal takdim ederiz efendim.

Edinilen bilgiye göre, anatesisin dışındaki yapıların yerleştirilmesiyle ilgili tavsiyelerde, ek jeofizik çalışmalar yapılmıştır.

Yukarıda takdim edildiği üzere konusunda uzmanlaşmış bir devlet kuruluşu olan Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü ve İstanbul Teknik Üniversitesinin ilgili uzmanları tarafından yapılan araştırma ve çalışmalara göre, santralın yerleşimini ve inşaatını engelleyici herhangi bir durumun söz konusu olmadığı kesinlikle ortaya çıkmıştır.

Zemin mekaniği yönünden elverişli olarak seçilen saha belirlenerek, durum, Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığının 1983/68 sayılı genelgeleri esasları dahilinde, seçilen yerin uygun olup olmadığı, 14.6.1984 tarih ve 4613 sayılı yazımızla Bayındırlık ve İskân Bakanlığına sorulmuş ve ön izin istenmiştir.

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Büyük Sanayi Arsaları Komisyonuna durumu tetkik ettirdiğini; yörede 1/25 000 ölçekli çevre düzeni planlaması çalışmaları sürdüren Kültür ve Turizm Bakanlığından, tarımsal nitelikler açısından Köyişleri ve Kooperatifler Bakanlığından, Tarım ve Orman Bakanlığından (ilgili Su Ürünleri Genel Müdürlüğünden), Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığından ve DSİ Genel Müdürlüğünden (olumlu olarak) Türkiye Elektrik Kurumunca, «santral kurulmasında sakınca bulunmadığı» bildirilmiştir. Ancak, Çevre Müsteşarlığı ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığından, «şartları yerine getirilmek kaydıyla» ön izin alınmıştır.

Çevre sağlık ve korumasıyla ilgili olarak Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ve Çevre Genel Müdürlüğünün önerileri de dikkate alınmış ve çevreye zarar verilmemesi için, daha önce de belirtildiği gibi, teknolojinin gerektirdiği her türlü tedbirler alınarak projeler tanzim edilmiştir.

Bilindiği üzere Kemerköy Termik Santralı, 72 metre yüksekliğinde bir tepeciğin + 12 kotuna kadar hafredilmesi sonucunda elde edilecek sağlam zemine oturtulacaktır. Bu amaçla yapılmakta olan hafriyat çalışmaları sırasında, Haziran 1985 tarihinde, yardımcı binaların hafriyat alanı içinde, ana santral binalarının da 200 metre uzağında ve yukarıda konu edilen tepeciğin yakınında bir toprak kayması meydana gelmiştir. Bu toprak kayması bir hilal şeklindedir. Kütle ilerlemesi yaklaşık 1,5 metre olup, hareket eden materyalin hacmi yaklaşık 100 bin metreküp dolayındadır. Kayma nedeniyle kaymayı sınırlayan bir ana çatlak ve bu çatlak ile topuk arasında muhtelif ve değişik yönlü çatlaklar oluşmuştur. Mahallinde yapılan gözlemler ve bu gözlemlerin irdelenmesinden ortaya çıkan sonuçlar şöyledir :

Hafriyat şevinde meydana gelen kayma, beklenen ve doğal bir harekettir, boyutları çok küçüktür.

Toprak herakâtı herhangi bir faya bağlı değildir. Aslında söz konusu hareketin bir faydan kaynaklandığı düşünülemez; yüzeyseldir ve tamamen durmuştur, ama yine de olabilir.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Rapor var mı Sayın Bakan?

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Devamla) — Müsaade ederseniz arz edeceğim efendim.

Kayan kısım bazı kazı sınırları içindedir; zaten kaldırılacağından, ek bir hafriyat gerektirmemektedir, herhangi bir ilave masrafa yol açmayacaktır; aksine hafriyatı, malzemenin kayma nedeni ile gevşemesinden dolayı, bir miktar kolaylaştırmaktadır.

Sonuç olarak; söz konusu toprak kayması küçük boyutlu, santralın inşasını etkilemeyen, herhangi bir fay nedeniyle ortaya çıkmamış, her büyük hafriyat sırasında olağan olarak beklenen hafriyat sınırları içinde olup, ek hafriyat ve masraf gerektir-

meyen, bilakis yapılacak hafriyatı kolaylaştıran, sahadaki inşaatın emniyetini etkilemeyen, önemsiz bir olaydır.

Bu konuda İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi Jeoteknik Anabilim Dalı Kürsüsü Profesörlerinden Sayın Profesör Vahit Kumbasar ile Sayın Profesör Doktor Remzi Ülker'in raporları elimizde mevcuttur, isteyenlere derhal takdim ederiz efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — O raporları okuyabilir misiniz Sayın Bakan? Okuyun, okuyun, oy kullanacağız çünkü.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Devamla) — Santral inşaatı ile birlikte çok kötü durumda olan 30 kilometrelik Yeniköy - Ören - Türkevleri Karayolunun, güzergâhı değiştirilerek 15 kilometrelik yüksek standartlı bir devlet yolu haline getirilmesi, santral malzemesinin denizyolu nakli ile, sahilde turistik amaçlarla kullanılabilecek bir iskelenin yapılması, deniz suyu kullanılması sonucu santral veriminin artırılması ve buna ilaveten santral soğutma suyu kanalı üzerinde balık üretilmesi için Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı ile bir anlaşma imzalanmış olması, sahilde kirlenmeye sebebiyet verilmeyecek şekilde kül depolama sahasının ve kömür parkının sahilden 3 kilometre içeriye çekilmesi, çevre kirliliğine sebebiyet vermeyecek gerekli tedbirlerle birlikte ileri teknolojinin tüm gereklerinin yerine getirilmiş olması gibi nedenlerle, önergede sözü edilen iddialar her türlü dayanaktan yoksundur.

Çevre sorunları ile ilgili gerekli her türlü tedbir projede öngörülmek suretiyle Anayasamızın ve Çevre Kanununun amir hükümleri harfiyen yerine getirildiği gibi, Akdeniz Kirlenmesi Hakkında Anlaşmaya da aykırı bir harekette bulunulmamıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizin bildiği gibi, takdir edersiniz ki, medeniyet, tabiata karşı koymayı gerektirmektedir. Asla şüphe etmeyiniz ki, gayretlerimizin hedefi, Türkiye'mizin her sahada medenî memleketler seviyesine bir an önce getirilmesidir. Kadirşinas Türk halkının, üç lambadan ikisini çok gören ile, kendisine hizmet getireni tefrik edemeyeceğini zannedenler, gaflet içerisindedir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Şimdi soruyorum; Türkiye'nin ışıl ışıl olmasından korkuyor musunuz? (ANAP sıralarından «Korkuyorlar» sesleri)

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Aydınlıktan siz korkuyorsunuz.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Devamla) — Türkiye'nin kendi imkânlarından istifade etmesinden korkuyor musunuz? (ANAP sıralarından alkışlar)

1975 yılından beri, elektrik enerjisi bakımından namerde muhtaç Türkiye'nin, istenilen miktarda; hatta enerji ihraç edebilecek seviyeye gelmesinden korkuyor musunuz? (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

1987 yılında elektriksiz tek köy bırakılmayacağından korkuyor musunuz? (ANAP sıralarından alkışlar; SHP sıralarından gürültüler)

Türkiye'nin, Yunan adalarından istiskal edilen karanlık durumunun, gıpta ile seyredilecek hale getirilmesinden korkuyor musunuz? (ANAP sıralarından alkışlar)

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Niyetinizden korkuyoruz.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Devamla) — Kim ne derse desin, kim ne kadar köstek olmaya gayret ederse etsin, bu memlekete hizmet edenlere vefa ve şükran hisleriyle meşbu Anavatan Partisi, onun değerli milletvekilleri ve hükümeti, Türk milletinin refahı, mutluluğu, huzuru ve medenî insanlar seviyesine bir an önce ulaşması için yürüdüğü yolda, azimle ve hiçbir şekilde inhiraf etmeden yürümeye devam edecektir.

Yüce Meclise saygılar sunarım. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Raporu okumadınız Sayın Bakan, raporu okuyun da, biz de tefsir edelim.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Hemen gönderiyorum.

BAŞKAN — MDP Grubu adına, Sayın Muzaffer İlhan; buyurun efendim. (MDP sıralarından alkışlar)

MDP GRUBU ADINA MUZAFFER İLHAN (Muğla) — Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üyeleri; Muğla Milletvekili Sayın İdris Gürpınar ve 19 arkadaşı tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına, Muğla İli Gökova Körfezi Türkevleri Köyünde kurulmakta olan Kemerköy Termik Santralı hakkında verilen Meclis Araştırması önergesi üzerinde Milliyetçi Demokrasi Partisinin görüşlerini belirtmek üzere huzurunuzda bulunmaktayım. Grubum ve şahsım adına yüce Meclisi saygılarımla selamlarım. (MDP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, Gökova Körfezinde yapılmakta olan Kemerköy Termik Santralının bugüne kadar geçirdiği aşamalar yüce Meclisçe bilinmektedir. 21.11.1984 tarihinde ve yüce Meclisin 28 inci Birleşiminde, Halkçı Parti ve Milliyetçi Demokrasi Partisi tarafından Gökova Termik Santralının Gökova'da kurulmaması ve doğal güzelliklerin yok edilmemesi istenmişti. O tarihte, o önergenin sahibi olarak yaptığım konuşmada da belirttiğim gibi, Gökova Termik Santralı olayı, ne bir siyasî polemik konusudur, ne de termik santrallara karşı çıkmaktır, bunu kesinlikle belirtmek isterim.

Milliyetçi Demokrasi Partisi Programında enerji politikamız açıktır. Yine Milliyetçi Demokrasi Partisi olarak yeraltı kaynaklarımızın en gerçekçi, en iyi şekilde ve en modern teknolojiye uygun olarak işletilmesinden yanayız. Yalnız, enerji tesislerinin kuruluşunda yerin büyük dikkat ve itina ile seçilmesi zaruridir. Daha önce Sayın Ulusu Hükümeti tarafından Yeniköy Termik Santralının yeri isabetle tespit edilmiş, 5 ünitelik Yeniköy Termik Santralının fizibiliteleri tamamlanmıştı; ancak, Milas - Yeniköy'de temel atılmış ve tesis yapılmakta iken, şimdiki hükümet, sudan sebeplerle termik santralın 2 ünitesini Gökova - Kemerköy'e kaydırmıştır.

Olay, hepimizin bildiği gibi kamuoyunda ve basınımızda büyük tepkilere yol açmış, Muğla Milletvekili olarak yöreyi çok iyi bildiğimden, «bu uygulama neticesi büyük facia olur» demiş ve bu habere o zaman inanmamıştım.

29.10.1984 tarihinde Milliyetçi Demokrasi Partisi parlamento heyeti olarak yerinde inceleme yaptık. Köye geldiğimizde, köylüleri köyün girişinde bekler bulduk. Mahallinde yaptığımız incelemeler ve arazi sahiplerinin ifadelerinden, tespit ettiğimize göre, esas termik santral Yeniköy'de; sosyal tesisler, antrepo ve iskele Ören'de düşünülmüştür ve olaylar şu şekilde gelişmiştir :

Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığının raporuna göre, birinci sınıf tarım arazilerine mesken yapılamayacağından, TEK buraya antrepo ve iskele yapmak istemiş, Güllük İskelesinin çürük olduğunu öne sürmüştür. Güllük İskelesinin sakat olduğu, her an yıkılabileceği iddiasında olanlara, Milas Ziraat Odasının 3.12.1983 tarih ve 1982/272 sayılı yazı ile müracaatları üzerine, 8.12.1982 tarihli Denizcilik Bankası Genel Müdürlüğünün 31/6439-31072 sayılı yazılarıyla Güllük İskelesinin sağlam ve faal olduğunu belirleyen rapor sunulunca, iskelenin yapımı yerine, 632 sayılı Limanlar Yasasına göre, nerede iskele yapılacaksa Ulaştırma Bakanlığından ön izin alınması gerekirken, ön izin alınmadığı, Yeniköy Termik Santralı için gereken 125 bin ton malzeme için Güllük İskelesinin yeterli olduğu; yeni liman inşaatı yapımı için sondajın altı aylık süreyi aşacağından, kurulacak mendirek ve iskelenin iki yılda tamamlanacağı, antrepo için de altı aylık gecikme olması halinde toplam üç yıllık çalışma sonunda bitirilebileceği; 1982 yılı birim fiyatlarına göre iskele için 2 milyar, antrepo ve depolar için 1 milyar olmak üzere toplam 3 milyar, Yeniköy - Kemerköy - iskele arasındaki 20 kilometrelik yol için de 5 milyar liralık bir masraf gerektiğinin uzmanlarca açıklanmasından sonra, Kemerköy'de iskele ve antrepo tesislerinin yapılmasından vazgeçilmiştir.

Sayın milletvekilleri, Yeniköy Termik Santralı için 1 800 dönüm arazi, istimlak edilmiş ve 5 üniteye göre plan ve programı yapılmış; ancak, TEK yetkililerince, Türkevleri Köyünün birinci sınıf tarım arazisine sosyal tesisler yapılamayacağı belirtilince, Milas - Yeniköy Termik Santralının 2 ünitesini «Kemerköy Santralı» adı altında Gökova - Türkevleri Köyüne aktarmışlardır. 5 ünite için Yeniköy'de 1 800 dönüm arazi istimlak edilirken, 2 x 210 megavatlık Kemerdere Santralı için 5 bin dönüm arazi istimlaki yapılmıştır. Yani, Gökova Türkevleri'ne sosyal tesisleri tek başına yapamayacaklarını anlayan yöneticiler, emellerine ulaşabilmek için 2 üniteyi Gökova - Türkevleri'ne aktarmışlardır. Şu anda inşaat alanında hafriyat yapılmaktadır.

Daha önce verdiğimiz Meclis araştırması önergemiz reddedilmiştir; ancak, hükümet niçin bir Meclis araştırmasından kaçmıştır? Aslında, yüce Meclisin içinden bir heyetin incelemesinde, gerçekler görülerek, dünyanın incisi Gökova Kerme Körfezi, mavi gök, mavi deniz, yemyeşil kara olarak bilinen «Mavi Tur» yolculuğunun Bodrum - Marmaris arasındaki gümüş gerdanlığının korunacağına hâlâ inanmaktayız. 2 ünitenin Kemerköy'e kaydırılmasının başlıca sebebi olarak, Yeniköy'de soğutma suyunun yetersiz olduğu, onun için Türkevleri'ne aktarıldığı söylenmektedir. Ancak, yetkililerin gözden kaçırdıkları bir husus vardır. İlk temeli atılan 5 ünitelik Yeniköy Termik Santralıyla kömür rezervi bulunan Hüsamlar Köyü arasında, 18 kilometrelik bir mesafe bulunmaktadır. 18 kilometreden kömürün taşınması, cüruf ve küllerinin geri götürülmesi, suyun, denizden Yeniköy'e götürülmesinden daha pahalıya mal olmaktadır. Aslında, su-

yun denizden götürülmesine de gerek yoktur. Termik santralın 1990 yılında üretime geçeceği belirtilmektedir. Devlet Su İşleri tarafından aynı yörede Milas - Geyik Barajının yapımı planlanmış bulunmaktadır. Soğutma suyunun bu barajdan temini ile Gökova'nın kurtarılması en doğru yol olacaktır. Zaten, Yatağan ve çevresinin düşük kalorili linyit rezervinin tümünün 20 yılda bitirileceği raporlarda belirtildiğine göre, 20 yıl sonra doğal yapısı çökmüş bir Gökova'yı yeniden nasıl yaratacağız?

Dünyanın en zengin doğal güzelliklerine sahip olan ülkemiz topraklarını, «Çevre korumacılığı bizim için lükstür» diyen hükümet yetkililerine karşı, gelecek nesillerin sağlığı açısından korumak, ulusal görevimizdir. Gökova'nın korunmasında sağduyu ile başta Cumhurbaşkanımız olmak üzere, devlet yetkililerimizin ve özellikle hükümetin duyarlı olmasını ve konuya gereken önemi vermesini, geri dönüşü olmayan bu yola gitmeden kararlarından dönmelerini istemekteyiz.

Yapılmakta olan hatanın canlı örneğini Yatağan'da yapılan termik santralda görmekteyiz. Yatağan Termik Santralına 6 kilometre mesafedeki çam ağaçları tepeden kurumuştur ve bugün kuruyan çamların ve meyve ağaçlarının kesimine başlanmıştır. Orman Genel Müdürlüğü, termik santralı, yapılan zarardan dolayı ve önlem almadıkları için Yatağan'da mahkemeye vermiş bulunmaktadır ve muhakeme devam etmektedir. Gökova'da yapılmakta olan termik santral da aynen Yatağan termik santralı teknolojisiyle yapılmaktadır.

Şimdiye kadar yapılan açıklamalardan, Kemerköy Santralında kükürt dioksidi önleme bakımından, Yatağın ve Yeniköy'de uygulanan teknolojinin kullanılacağı anlaşılmaktadır; ancak, yeni sistemde kükürt dioksidi tutacak desülfürizasyon ünitesi de yoktur. Yatağan'da bu teknolojinin getirdiği felâket belli iken aynı yolda gidilmesinin ne kadar gayriciddî bir durum olduğunu takdirlerinize arz ediyorum. Yaptığımız temaslarda, ilgililer desülfürizasyon ünitesini eklemek için yer bırakıldığını söylüyorlar. Gökova'da tabiat mahvolduktan sonra, desülfürizasyon sisteminin yapılmasının hiçbir faydası olamaz.

Biz, TEK yetkililerinin Gökova'da veya Kemerköy sahillerinde dinlenme tesislerini yapma arzularını çok yadırgamıyoruz; birçok devlet kuruluşları bu gibi tesisler yapmaktadır; ancak, böyle bir site kurmak ve bu siteyi yol ve altyapı sağlamak için, yol ve altyapıları 5 milyar liraya mal edilerek Kemerköy'e bir santral getirme girişimini basit bir olay olarak görmek mümkün değildir. Bu davranış, millî menfaatlara aykırıdır.

Gökova'yı kirletmek, doğal güzelliğini bozmak, hiç kimsenin hakkı değildir. Gökova, dünyada ender görülen bir körfezdir. Termik santral Türkiye'nin her tarafında yapılabilir; ancak bir Gökova yaratmak mümkün değildir. Çevre kirlenmesinin çok kötü örnekleri vardır. Bunların içinde Murgul, Haliç, İzmit ve İzmir körfezlerini sayabiliriz. Vaktiyle bu yerlerin kirleneceği düşünülmemiş, kirletilmiş; şimdi temizlemeye çalışıyoruz; ancak trilyonlara ihtiyaç vardır, eski halini alması da mümkün değildir.

Sayın milletvekilleri, Gökova olayında kamu vicdanını rahatsız edecek bir sürü oyunlar oynanmıştır. Bunların aydınlanması için Meclis araştırması açılması şarttır. Hükümet, bu araştırmadan kaçmamalıdır. Meclis araştırması yapılarak, bu yanlışlıklardan dönülmelidir. Şimdiye kadar hiçbir tesis yapılmamıştır, sadece bir dağ ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır, ancak bu çalışmalara da hiçbir fizibilite, araştırma ve sondaj yapılmadan başlanmıştır. Doğa da, bu olaya karşı gelmektedir; heyalanlar başlamış, yer yer faylar açılmıştır.

Aslında sosyal tesisler için, 1983 yılının Ocak ayında, Ulusu Hükümeti zamanında kurulan bir heyet tarafından Milas İlçesine bitişik Tavşan Tepesi seçilmiştir. Sosyal tesisler buraya yapılırsa; okul, yol, hastane, kütüphane gibi sosyal altyapı tesisleri Milas İlçesinde hazır bulunduğundan, herkes Kemerköy'den - her gün 30 kilometre mesafeden - okula, hastaneye, çarşı, pazara gitmek yerine, Tavşan Tepesine gidecektir.

Sayın milletvekilleri, Türkiye'de bu konuda iki seneden beri yüzlerce yazı yazılmış, eleştiriler yapılmış, uzmanlarca yol gösterilmiş; bunların istisnasız hepsi Kemerköy Termik Santralına karşı çıkmış, buraya termik santral yapmak akıl alacak iş değildir denilmiştir. Olaya sadeec iki kişi (zamanın sayın başbakanı ve enerji bakanı) karşı çıkmıştır; «Karar verilmiş, yapılacak» denilmiştir. Hatadan dönmek bir fazilettir; bilhassa yönetici olanlar için bu bir görevdir. Hükümet, herkesin hayır dediği bir konuya evet diyebilmek için birtakım tutarlı sebepler gösterilmelidir. Hükümet bu konuda hiçbir ciddî gerekçeye sahip bulunmamaktadır ve sadece «Ben iktidarım yaparım, bu iş olur, biter» diye çok yanlış bir yol izlemektedir. Şimdi zararın neresinden dönersek kârdır.

Sayın milletvekilleri, Gökova Körfezini tehlikeye sokacak ve dolayısıyla Muğla İlinin turizm potansi-

yelini mahvedecek bu harekete seyirci kalmamız mümkün değildir. Gökova Körfezinin Türk turizmindeki yeri çok büyüktür. Hiçbir mülahaza ile buna zarar vermemek ve tabiatı korumak hepimizin görevidir. Muğla halkı başından beri bu olaydan büyük üzüntü duymaktadır; bilhassa hükümetin bir inatlaşmaya gitmesinden son derece tedirgindir. Bu konunun bir an evvel halledilmesini ve Gökova Körfezinin kurtarılmasını beklemektedirler. Muğla halkı, Gögova konusunda Sayın Cumhurbaşkanımıza yanlış bilgi verildiği kanısındadır.

Vakit geçirilmeden termik santralın ilk planlandığı Yeniköy'e yapılmasının her bakımdan en doğru hareket olacağı kanısındayız ve Yüce Meclise ışık tutması bakımından bir Meclis araştırmasının yapılmasını gerekli görmekteyiz.

Sayın milletvekilleri, 11.3.1986 tarihinde İnfaz Yasasında yapılan değişiklikle idam cezaları 30 yıla, müebbet hapis cezaları 20 yıla indirilmiştir. İdamlıklar affedilmiş, ancak Gökova bir türlü affedilememiştir. Nedir bu Gökova'nın suçu? Gelin Yüce Meclis olarak bu araştırma önergesini kabul edelim; Gökova'yı hep beraber affedelim.

Grubumun oyu önergenin kabulü istikametinde olacaktır.

Grubum ve şahsım adına Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın İlhan.

SHP GRUBU ADINA, Sayın Ayhan Fırat...

AYHAN FIRAT (Malatya) — Ben önerge sahibi olarak, şahsım adına konuşacağım; grup adına Sayın İdris Gürpınar konuşacak.

BAŞKAN — SHP Grubu adına, Sayın İdris Gürpınar, buyurun efendim. (SHP sıralarından alkışlar)

SHP GRUBU ADINA İDRİS GÜRPINAR (Muğla) — Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üyeleri; sözlerime başlarken şahsım ve Sosyal Demokrat Halkçı Parti Grubu adına yüce Meclise saygılar sunarım.

Sayın bakan burada güzel bir gösteride bulundular; geçen seneki oturumda da buna benzer bir davranışları olmuştu, onun için buna alışkınız. Şimdi olayı bir de bizim yönümüzden değerlendirmenizi istirham ediyorum.

Gökova - Kemerköy Termik Santralı olayını, yeniden Meclis araştırması talebiyle gündeme getirmemizin sebebi nedir; herhalde birçok sayın milletvekili bunu merak etmişlerdir. Bu konuda grubumuzca verilen ve 21.11.1984 yüce Meclisin 28 inci Birleşiminde - görüşülen meclis araştırması önergemizden sonra ortaya çıkan bilgi, olay ve belgeler ile hükümetin bu konuda tutumu, bizi konuyu yeniden yüce Meclise getirmeye mecbur etmiştir. Öncelikle hükümet Gökova - Kemerköy termik santralı olayını bir oldu bittiye getirmiştir.

Olaya fevkalade büyük bir hassasiyet gösteren kamuoyunun, basının, bilim adamlarıyla, muhalefet partilerinin uyarıcı ve yol gösterici tüm eleştiri ve çabalarına en ufak bir değer verilmemiştir; «Karar verilmiştir, santral yapılacaktır» denilmiştir. Yapılacak bu santralın Anayasaya, Çevre Yasasına aykırı olduğuna ait yüce Meclis'te ve basında yazılıp söylenenlere aldırış edilmemiştir.

Gökova Körfezinin Türk turizmindeki müstesna yeri ve değerinin, 25-30 sene ömrü olan bir santrala feda edilemeyeceği yüzlerce defa yazılmış; hükümet yine etkilenmemiştir. Ben, bizzat yüce Meclis'te, birçok yazar basında, «Bu iş TEK üst düzey yöneticilerinin Gökova Körfezi sahillerinde dinlenme tesisleri yapmak ve iktidara yakınlığı bilinen bir firmaya para kazandırmak amacıyla tezgâhlanıyor» dedik, hükümet yine etkilenmedi. Bütün bunlardan daha elim ve vahim olmak üzere, termik santral hakkında, sayın bakan, yüce Meclise ve Cumhurbaşkanımıza yanlış bilgi verdiler. Bunları yeri geldikçe açıklayacağım. Bütün bu söyleyeceklerim kamu kuruluşlarının kayıtlarından alınmış belgelere dayanacaktır. Bunlara ait 10 adet belge tarafımızdan dağıtılmış bulunmaktadır.

Sayın milletvekilleri, işte bu gerekçelerle, yüce Meclise yeniden başvuruyoruz; Meclisin yüceliğine ve saygınlığına, onun üstünde bir güç bulunmadığına inanıyoruz.

Bir hukuk devletinde, «Ben yaptım oldu» zihniyetine kesinlikle yer olmadığına inanıyoruz.

Millet iradesini, millet adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun, Anayasada gösterilen hukuk düzeni dışına çıkamayacağı, bu sebeple, devletin kendisinin de yasalara uygun davranmakla yükümlü bulunduğuna, hatta devletin bu konuda, yurttaşlara örnek olmakla görevli olduğuna inanıyoruz.

Devlet tasarruflarının, yasalara uygun, istikrarlı ve tutarlı olması gerektiğine, devletin yanlış tasarrufta bulunduğunu hisseder etmez de, bu tasarrufaykırı olmaması gerektiğine inanıyoruz.

- 50 milyonluk büyük Türkiye Cumhuriyetinin, tek bir kişinin emir ve iradesiyle yönetilemeyeceğine inanıyoruz. (SHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Hiç kimsenin icraat ve tasarruflarının, kanunlara aykırı olmaması gerektiğine inanıyoruz.

Gökova olayını, yukarıda arz ettiğimiz düşüncelerin ışığında ve vereceğimiz bilgileri de dikkate alarak, yüce Meclisin yeniden değerlendirmesini arz ve talep ediyoruz.

Sayın milletvekilleri, şimdi, Gökova Kemerköy Termik Santralı olayının arka cephesini bilgilerinize arz etmeye çalışacağım.

Gökova Körfezine ilk müdahale, 1982'nin sonunda, Ulusu Hükümeti zamanında ortaya çıkıyor. Türkiye Elektrik Kurumu, hiç kimseye danışmadan, santralın şimdiki yerine dört beş kilometre mesafedeki Ören Köyünde, sosyal tesis ve iskele kurmak amacıyla, Anayasanın 46 ncı maddesine istinaden, köylülere ait 2 590 dönüm arazinin acilen istimlakine başlıyor. Asıl amaç, sosyal tesis yapmaktır; ancak, Anayasaya göre, istimlak yapabilmek için, kamu yararı olması lüzumludur. Bunu sağlamak için, sosyal tesis talebinin yanına, bir de «iskele» ekleniyor.

Bu ani ve acil istimlak girişimi karşısında şaşkına dönen Ören köylüleri ve Milas Ziraat Odası, konuyu, Sayın Devlet Başkanı Kenan Evren'e ve o zamanki Başbakan Sayın Ulusu'ya şikâyet ediyorlar. Sayın Başbakan Ulusu, ivedi olarak gerekli uzmanların mütalaalarını alıyor, sonra dokuz bakanlığın üst düzey yöneticilerinin katılacağı bir bakanlıklararası kurul oluşturuyor. İçişleri Bakanlığının koordinatörlüğünde ve o zamanki Muğla Valisinin başkanlığında, 19 Ocak 1983'te Muğla'da: 20 Ocak 1983'te de Ören'de değerlendirme toplantıları yapılıyor.

Sayın milletvekilleri, bu bakanlıklararası kurulun değerlendirme toplantılarının sonucu şöyle :

1. Yatağan ve Yeniköy termik santralları için deniz yoluyla gelen bütün malzeme, mevcut Güllük Limanında boşaltıldığına göre, Ören'de yeni bir liman yapılmasına gerek yoktur.

2. Ören'de istimlakine girişilen 2 590 dekar arazi, birinci sınıf tarım arazisi olduğu için, amaç dışı kullanılmasına izin verilmesi mümkün değildir. Sosyal tesisler için, en uygun yer ise, Milas İlçesine bitişik Tavşan Tepesi yöresidir.

Ocak 1983'te, bakanlıklararası kurulun bu değerlendirmelerinin Muğla Valiliğince Başbakanlığa arz edilmesiyle, TEK'in Ören'deki istimlak girişimi ortadan kalkıyor; fakat, iş burada bitmiyor ve TEK'te birtakım olaylar cereyan ediyor. Seçim telaşından yararlanılarak 15.9.1983 tarihinde, yani seçimden 50 gün önce, iskele yerine, bu defa termik santral projesinin Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulundan geçirildiğini hayretle gördük.

Sayın milletvekilleri, iki üç ay önce, sosyal tesis ve iskele gibi, çevreye zarar vermeyecek bir teklifi kabul etmeyen Ulusu Hükümetinin, termik santral gibi, Gökova Körfezini mahvedecek bir girişime «evet» demesi mümkün değildi; burada, ustaca bir oyun oynanmış ve böylece «Sen misin iskeleyi kabul etmeyen; ben de termik santralla beraber geleyim de aklınız başınıza gelsin» dercesine, Kemerköy Termik Santralı tepeden inme olarak gündeme geliyor. Bu santral girişiminin altında, aynı zamanda, malum firmalara menfaat sağlamak amacıyla kurulacak sosyal tesis ve tesislere gidecek yol da bulunduğu için, kolaylıkla engelleri aşıyor ve koskoca termik santral Türk turizminin kalbi olan Gökova Körfezinin Kemerköy yöresine tartışmasız olarak gelip, yerleşiyor.

TEK'in ilk talebinde termik santral yoktu; Kemerköy yöresi sadece sosyal tesisler için alternatif olarak gösterilmişti. İşte bundan yararlanılarak, santral projesi hile ile devreye sokulmuştur. Başka bir deyimle, TEK'teki bazı bürokratlar kendi hesaplarına göre bir açıkgözlük yapmışlardır; ancak bu açıkgözlüğün hesabı, bir gün mutlaka kendilerinden sorulacaktır.

Sayın milletvekilleri, Gökova olayı iki hükümet zamanında gündeme geldiği için, bize Ulusu Hükümeti ile Özal Hükümetinin ülke yönetimindeki davranışlarını karşılaştırma imkânı vermektedir. Ulusu Hükümeti bir olağanüstü dönem hükümeti olmasına rağmen, Özal Hükümeti gibi, «Ben yaptım, oldu» demiyor; yasalara ve uzmanların raporlarına titizlikle uyarak, doğru bir değerlendirme yapıyor ve TEK'in Ören'deki haksız istimlak girişimini durduruyor; böylece, devletin saygınlığını ve tarafsızlığını da korumuş oluyor. Özal Hükümeti ise, seçimle iktidara gelmiş, memlekette demokrasinin sağlam bir şekilde yerleşmesi görevini de üstlenmiş bir hükümettir.

Şimdi, bir de, Özal Hükümetinin bu konuya yaklaşım biçimini görelim : Santral haberini duyan tüm komuoyu ayağa kalkmıştır. Yöre halkı, binlerce imzalı dilekçeler vermişler, heyetler halinde Ankara'ya taşınmışlar, köy kadınları Kemerköy'de direnişe geçmişler; buna karşı, Başbakan ve ilgili bakan. devamlı şekilde, «Karar verilmişti, santral yapılacaktır» demişlerdir; bunu herkes hatırlıyor.

Sayın Başbakan ve ilgili bakan, «Santral mutlaka yapılacaktır» derken, Başbakanlığa bağlı Çevre Müsteşarlığının, Sağlık Bakanlığının, Turizm Bakanlığının, Tarım ve Orman Bakanlığının ve de İmar ve İskân Bakanlığının uzmanlarının, «Kemerköy'de termik santral olmaz» dediklerini de bilmektedirler (Size sunduğumuz belgelerden 9 ve 10 sayılıları, bunu göstermektedir). Sayın Başbakan ve ilgili bakan, tüm yasaları, uzman raporlarını ve komuoyunu hiçe sayarak, görevleri gereği olaya karşı çıkması doğal olan tüm kamu görevlilerini susturmuştur. Bununla da yetinmeyerek, başlangıçta santrala «olmaz» diyen tüm kamu kuruluşlarını baskı altına alarak, bu defa, santrala «olabilir» dedirtmişlerdir.

Böylece, olaylar, geniş bir kamuoyu tartışması halinde aylarca sürüp giderken, Sayın Başbakanın birden bire ağız değiştirerek «Gökova konusunda ısrarlı değiliz, olayı inceleyip, sonra karar vereceğiz» dediğini, hayretle görüyoruz. Sayın Başbakanın bu davranışı, reddedemeyeceği bir tembih almış olması şeklinde yorumlanıyor.

Kısa da olsa, bu durumda, kamuoyu bir umuda kapılmıştır; Gökova Körfezinin idam hükmü bozulabilir diye sevinmektedir; ancak, bu sevinci de uzun sürmemiştir; Çünkü, Sayın Başbakan bu davranışında samimî değildi, amacı bir beyin yıkama denemesi yapmaktı. Sorumluyu, yani TEK elemanlarını bilirkişi olarak dinlediler, basına ziyafetler verildi; neticede, birkaçı dışında bütün basın, Gökova Körfezinde santrala yine de kesinlikle «hayır» dediler. Bu mücadeleyi sürdürdü, beyin yıkama ameliyesi başarısızlıkla bitmişti.

Sayın milletvekilleri, hükümetin yüce Meclise, kamuoyuna ve üst makamlara doğru bilgi vermesi, saygınlığını ve sözüne güvenilir olma vasfını daima koruması lazımdır. Maalesef Sayın Enerji Bakanı bu kurala uymamıştır. Şimdi Gökova konusunda kamuoyuna, yüce Meclise ve Sayın Cumhurbaşkanımıza verilen bilgilerden gerçeğe uygun olmayanları bilgilerinize arz etmek istiyorum.

1. Hükümetin, «Kemerköy Termik Santralı tasarısı çok eskiden beri düşünülmüştür, Ulusu Hükümetinin bir tasarrufudur. Bizim bu işte bir kabahatimiz yoktur» şeklindeki savunması doğru değildir. Kemerköy Termik Santralı kararı, Ören'de iskele ve sosyal tesis için yapılan istimlakin Sayın Ulusu Hükümeti tarafından durdurulmasından sonra, alelacele gündeme getirilmiştir. Yani, açıkçası bu santral sonradan uydurma bir santraldır. Electrim Firmasının teklif tarihi de 14.6.1983'tür, yani Kemerköy Termik Santralının tüm sorumluluğu Sayın Özal Hükümetine aittir.

2. Sayın bakanın yüce Meclisteki «Kemerköy Termik Santralı hakkında her türlü fizibilite araştırmalarının çok önceden ve geniş bir şekilde yapıldığı» mahiyetindeki beyanı da doğru değildir. Şimdi de sayın bakan buradan, her türlü fizibilite araştırmasını geniş bir şekilde yapıldığını beyan ettiler; fakat hakikat böyle değildir. Kemerköy'de fizibilite araştırmaları şimdi yapılmaktadır ve maalesef bunu Polonya istemiştir. Biz yeterli bir fizibilite araştırması yapmadığımız için Polonya firması bu fizibilite araştırmasını istemektedir.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Önemli olan hafriyat; o da bitmek üzere.

BAŞKAN — Sayın Sağesen, lütfen hatibe müdahale etmeyin efendim.

Buyurun Sayın Gürpınar.

İDRİS GÜRPINAR (Devamla) — Geyik Barajının inşası, Polonya firmasıyla yapılan mukavelede mevcut olduğu halde (belge sayısı 2), TEK Santraller Dairesince 10.11.1983 tarihinde verilen bir emirle durdurulmuştur. Bunun nedeni olarak -demin gerekçe olarak belirttiler- su yokluğu öne sürülmektedir. Dağıtılan belgelerden 6 sayılısı bunu göstermektedir.

Sayın bakanın, yüce Meclisteki benim sözlü soruma verdiği cevapta «Bu yörede daha önce sosyal tesis için girişim yapılmadığı» şeklindeki beyanı da doğru değildir.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Hangi beyanları doğru, onu söyleyin.

BAŞKAN — Lütfen, Sayın Sağesen...

İDRİS GÜRPINAR (Devamla) — İlgili bürokratlar bu konuda sayın bakanı yanıltmışlar, sayın bakan da yüce Meclise yanlış bilgi vermiştir. Sayın bakanın sözlü soruma verdiği cevapta «Santralın Yeniköy'de yapılmayıp da, Kemerköy'de yapılmasıyla, sadece 3,5 milyar liralık fazla masraf olacaktır. Ayrıca, Kemerköy'de yapılacak toprak hafriyatı da diğer santrallarda yapılandan fazla değildir» şeklindeki beyanları da doğru değildir. Santral kurmak için kocaman bir dağı haritadan siliyorsunuz, bu iş için, ayrıca yok yere, bir de milyarlar ödüyorsunuz. Tabiatıyla bunların hepsinin hesabı ileride yapılacaktır. (SHP sıralarından «Aynı zamanda sorulacaktır da» sesleri)

Bakanların ve TEK yetkililerinin çeşitli vesilelerle «Santral çevreye zarar vermeyecektir, gerekli önlemler alınmıştır» şeklindeki beyanları da gerçeğe uymamaktadır. Hakikat bütün çıplaklığıyla ortadadır. Daha dört sene geçmeden, Yatağan Termik Santralı çevresindeki tüm bitkisel örtü büyük zarar görmüştür. Tütün, buğday, susam bitkileri; zeytin, kavak ve tüm meyve ağaçları asit yağmurlarından etkilenmiş ve çamlar kurumuştur. Durumu kamuoyundan gizlemek amacıyla Yatağan'ın Bağkaya Köyü çevresindeki tüm ormanlar, aylardan beri orman idaresince kestirilmektedir. Daha ilginci, orman idaresi TEK aleyhine, ormanların kurumasına sebep olduğu gerekçesiyle zarar - ziyan davası açmıştır.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Çok büyük yalan bu; öyle değil mi Sayın Bakan!

İDRİS GÜRPINAR (Devamla) — Sayın Bakan, soru önergeme cevap verirken, «Kemerköy Gökova'dan 42 kilometre ilerideder» dediler ve burada hepimize bir harita göstererek «Santralın Gökova ile ilgisi yoktur» diye de ilave ettiler. Biz santrala karşı çıkarken, bir bütün olarak Gökova Körfezini savunuyoruz. Termik santralın Kemerköy'de, Ören'de, Akbük'te veya Gökova'da yapılmasının hiçbir farkı yoktur. Hepsinde de aynı sonuç olacak; yani Gökova Körfezi, santralın yapıldığı noktadan itibaren, onarılması güç bir yara alacaktır. Biz buna karşıyız. Kemerköy, Gökova'dan 42 kilometre ilerideder; ama termik santral Gökova sahiline 1 kilometre mesafeye kuruluyor, ayrıca Kemerköy Gökova Körfezinin en can alıcı yerinde, yani tam orta noktasındadır.

Sayın milletvekilleri, bu yüce kürsüden -burada olup olmadığını bilmiyorum- bir bürokrattan bahsetmek, yüce parlamentoya olan saygımdan dolayı bana güç gelmektedir. Ancak, TEK Santrallar Dairesinin başında bulunan bu şahıs, Gökova olayında, suç mahiyetinde pek çok sorumsuz işler yapmıştır. Bunların bir kısmı, basında açıkça isim verilerek neşredilmiştir; ama hakkında hiçbir işlem yapılmamıştır. Bu durumda, biz bu şahsın eylemlerinin, hükümetin bilgisi dahilinde olduğu anlamını çıkarıyoruz. Esasen, Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı da 59 uncu birleşimde, sözlü soruma verdiği cevapta, bu bürokratlar hakkında hiçbir kovuşturma yapılyacağını da beyan etmiştir. Böylece, bu düşüncemizin doğruluğunu da kanıtlamıştır.

Adı geçen bürokrat bakınız neler yapabiliyor : İstimlak ve santrala karşı çıkan iki kişiye menfaat teklif ediyor; bu olay basında boy boy resimlerle yayınlanıyor, aldırış eden yok.

Bakanlıklararası Kurulun sosyal tesisler için, en uygun yer olarak seçtiği Milas İlçesine bitişik Tavşan Tepesi mevkiini gündeme bile getirmiyor; çünkü gayesi sahile inmektir. Ören istimlak girişimi reddedilince, köylüleri tehdit ederek, «Merak etmeyin, buraya yine geleceğiz» diyor ve geliyor; hem de termik santralla beraber. İlgili bakana, dolayısıyla yüce Meclise gerçek dışı bilgiler vermekten kaçınmıyor; bu bilgileri yukarıda sırasıyla arz ettim.

Sahile gelebilmek ve Yeniköy'den sahile yeni bir yol yapabilmek ve de bazı çevrelere hizmet edebilmek için, gözünü kırpmadan Gökova'yı mahvedecek santral kararını gündeme getiriyor.

«Yeniköy'de su yok, onun için sahile iniyoruz» diyebilmek için bir emirle Geyik Barajının inşaatını durduruyor.

Yeniköy çevresinde 273 milyon ton kömür bulunduğunu gösteren haritanın altında imzası bulunan bu zat, «Yörede yeterli kömür yok» diye yazı yazabiliyor. Eğer kömür yoksa, Kemerköy'e ne diye termik santral yapıyorsunuz?

Sayın milletvekilleri, bu noktada önemli gördüğümüz bir konuya daha değinmek istiyorum. 1983 yılında, bütün bu karmaşık işler cereyan ederken, TEK'in Genel Müdürü olan Kamil Toktaş, bugün Polonya Electrim firmasının Türkiye temsilcisi olan Kavala firmasının elemanları arasında çalışmaktadır. (SHP sıralarından «Oohh» sesleri)

YILMAZ DEMİR (Bilecik) — Yarasın.

İDRİS GÜRPINAR (Devamla) — Yine bu dönemde, Devlet Planlama Müsteşarı olan Yıldırım Aktürk'de, Electrim firmasının Türk ortağı olan ENKA'da görev almış bulunmaktadır. Ne kadar güzel bir organizasyon!

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Hükümet, ortağın kim olduğunu öğrendi mi?

İDRİS GÜRPINAR (Devamla) — Evvela devletin en üst kademelerinde görev alıyorsun, bu arada birtakım holdinglerin müşküllerini de çözümlüyorsun, sonra da devlete «Allahaısmarladık» deyip, bu holdinglerde muteber eleman olarak görev alıyorsun. Her iktidarın, yasal olmayan bürokrat-holding ilişkilerine göz yumması lüzumludur.

Tabiatıyla, olaylara karışmış bazı bürokratlardan yakınırken, TEK'te çalışan binlerce fedakâr ve dürüst devlet memuruna, ancak sevgi ve saygı duymaktan başka bir düşüncemizin bulunmadığını da

belirtmek isterim. (SHP sıralarından, «Bravo» sesleri, alkışlar)

Anayasamıza göre, tarafsız ve sorumsuz olan üst makamları, günlük olaylara, hele Gökova olayı gibi neresinden bakarsanız bakınız, hükümetin hatalarıyla dolu bir olaya karıştırmak son derece bedbaht bir davranış olmuştur. Bir gün bu davranışın muhasebesi mutlaka yapılacaktır.

Hükümet, Gökova konusunda en üst makama yanlış bilgi vermiştir. Bu makamın saygınlık ve ağırlığından yararlanmak isterken ona verdiği zararı düşünmemiştir.

YUSUF ZİYA KAZANCIOĞLU (Trabzon) — Sadece onda mı veriyor? Her şeyde veriyor.

BAŞKAN — Lütfen Sayın Kazancıoğlu.

İDRİS GÜRPINAR (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Kemerköy'ün son durumunu gidip gördüm; 10 aydan beri durmadan taşındığı halde, halen dağın bir kısmı yerinde durmaktadır. Üstelik hafriyat esnasında yarılma görülen komşu dağın da bir kısmının kaldırılmasına başlanmıştır. Hafriyatın, bu gidişle daha bir süre devam edeceği ifade edilmektedir.

ENKA, işi yüzde 30 kârla ikinci bir firmaya devretmiştir.

YUSUF ZİYA KAZANCIOĞLU (Trabzon) — Komisyon mu?

İDRİS GÜRPINAR (Devamla) — O da yüzde muayyen bir kârla başkalarını devreye sokmuştur. (SHP sıralarından alkışlar)

AHMET EKİCİ (Kütahya) — Hep dekikodu.

İDRİS GÜRPINAR (Devamla) — Köylüler, köy kahvehanesinde, bana, işin bu şekilde üç dört el değiştirdiğini söylediler ve soruyorlar; «Hükümet, bize acımasız bir kemer sıkma politikası uygularken, bizden topladığı paraları neden har vurup harman savuruyor? Yüce Meclis, bu işin suiistimal furyasına neden «dur» demiyor? Halkın büyük fedakârlıkla sıkıntılara katlanarak verdikleri paraları sarf ederken, neden dikkat edilmiyor? Bu sorulara ben de katılıyorum ve yüce Meclise arz ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Gürpınar, konuşmanız daha sürecek mi acaba?

İDRİS GÜRPINAR (Devamla) — Hayır, bitmek üzere efendim, çok az kaldı.

Kemerköy hafriyatının derhal durdurulması ve sorumlular hakkında yasal işlem yapılması lazımdır.

Zemin çürüklüğüne dair çok kuvvetli deliller olduğu ve bu konuda uzmanlarca da sık sık uyarılar yapıldığı halde, hafriyat durdurulmamaktadır.

Sayın bakan, burada her şeyin yolunda olduğunu söyledi; fakat şahsen ben, bunu kabul etmiyorum. Her şey yolunda ise, neden yeniden fizibilite araştırması yapıyoruz? Madem ki, her şey yolunda ve İstanbul Teknik Üniversitesinden rapor da almışlar, o halde neden yeniden fizibilite araştırması yapıyoruz?

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Raporu da göstermediler.

BAŞKAN — Lütfen efendim.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Bakanlığımıza teşrif ederseniz görürsünüz; her şey açıktır.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Raporu burada neden göstermiyorlar?

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Size raporu burada anlatmaya mecbur değilim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — 2 nci raporu göstermediler; zabıtlara geçmesini istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Bayezit, lütfen efendim.

İDRİS GÜRPINAR (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Muğla halkı olarak, hükümetin bu haksız, yasalara aykırı ve antidemokratik uygulamasını, içimize sindiremedik. Bu olay, Muğla'nın gündeminden hiçbir zaman düşmeyecektir. Hadise, sonuna kadar izlenecek ve sorumlulardan mutlaka hesap sorulacaktır. (SHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Aynı zamanda Muğla'nın sükuneti, yasalara olan saygısından ve neticeyi mutlaka kazanacağına olan inancından gelmektedir. Bu beyanlarım, suç duyurusu mahiyetindedir. Denetimle görevli olan devletin tüm organlarını, Gökova olayını aydınlığa çıkarmaya davet ediyorum ve en başta da icranın denetimiyle görevli bulunan yüce Meclisin, olaya sahip çıkmasını, hiç kimsenin Meclis denetiminden kurtulamayacağını göstermesi gerektiğini arz ve talep ediyoruz.

Sayın milletvekilleri, eğer Gökova olayını ele alıp, bu aşamada hatadan dönmezsek, ileride daha güç şartlarda geri dönmek zarureti doğacaktır. Aslında gelmiş olduğumuz nokta hatadan dönmek için son fırsattır.

Sosyal tesisler için istimlak tamamlanmış, Yeniköy - Kemerköy yolu da halledilmiş, ENKA hiç emek sarfetmeden işi başkasına devrederek yüklü bir para kazanmış ve böylece amaçlar gerçekleşmiştir.

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Diğer işler ne olacak?

İDRİS GÜRPINAR (Devamla) — Santralda ısrar etmek için artık bir gerekçe de kalmadı. (SHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Sayın milletvekilleri, acaba Gökova olayındaki telaşımızın sebebi nedir?

AHMET EKİCİ (Kütahya) — Hizmet etmek, hizmet etmek.

İDRİS GÜRPINAR (Devamla) — Bu sahillere sosyal tesisler kurulması ve bir firmaya şu veya bu menfaatın sağlanmasından ziyade, bizi asıl korkutan olay, bu termik santralın Gökova Körfezine vereceği zarardır. Biz bilhassa bunun üzerinde duruyoruz.

Bugün Türk ekonomisinde çok önemli yeri bulunan Muğla İlinin, bu özelliğinden, sayın hükümetin maalesef pek haberli olmadığı kanısındayım. Muğla İlinin turistik potansiyeli, Avrupa standartlarına göre harekete geçirildiği takdirde, tek başına hükümetin dış ödemeler dengesi açığını kapayabilir. Ayrıca, gene aynı potansiyeli, tekel gereksinmemizin faturasını ödeyebilir; fakat biz bunları görerek, Muğla'ya gerekli değerin verilmesini beklerken, karşımıza santralla çıktılar.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — ENKA'yı kurtaramazlardı, Sayın Gürpınar.

BAŞKAN — Sayın Gürpınar, lütfen toparlayın efendim.

İDRİS GÜRPINAR (Devamla) — Bitiyor efendim.

Sayın milletvekilleri, bize, Meclis araştırmasına neden ihtiyaç duyduğumuzu ve araştırmadan ne gibi yararlar umduğumuzu sorabilirsiniz. Meclis araştırmasına şu sebeplerden dolayı şiddetle ihtiyaç vardır:

1. Gökova - Kemerköy Termik Santralı bir oldu bittiye getirilmiş, yüce Meclis, kamuoyu ve bilim çevreleri yeterince aydınlatılmamıştır. Verilen bilgilerde çelişkiler, tutarsızlıklar, hatta gerçek dışı beyanlar vardır. Hükümet, yasaları açıkça ihlal etmiş; kamu görevlileri üzerinde baskı yaparak, onları, görüşlerini açık ve doğru şekilde beyan etmekten alıkoymuş; tabiri caizse, onları da suç işlemeye itmiştir. Bu durum, hem hükümetin sorumluluğunu artırmış, hem de kamu görevlilerini suçlu duruma düşürmüştür.

Sayın Başbakan, görevleri olmadığı halde, kendilerini uzmanların yerine koyarak olaya müdahale etmiş, resmî raporları yok saymış, yanlış işler yaptırmış, devletin güvenirliliğine ve saygınlığına gölge düşürmüştür. Üst makamlara ve yüce Meclise Gökova Santralı konusunda yanlış bilgiler verilmiştir. Bu sebepten ben bir milletvekili olarak, başka önemli memleket sorunlarında da üst makamlara yanlış bilgi verilip verilmeyeceğinin endişesini duyuyorum. (SHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Santralın Kemerköy yöresine kurulması için, hükümet hiçbir inandırıcı gerekçe gösterememiştir. Bu konuyu, diğer konuşmacı arkadaşım daha geniş bir şekilde açıklayacaktır.

BAŞKAN — Sayın Gürpınar, lütfen efendim...

İDRİS GÜRPINAR (Devamla) — Bitti, iki cümlem kaldı efendim.

1983 yılında, Ulusu Hükümeti tarafından kurulan Bakanlıklararası Kurulun, sosyal tesisler için en uygun yerin Milas İlçesine bitişik Tavşan Tepesi mevkii olduğuna ilişkin kararı kamuoyundan gizlenmiş, gündeme dahi getirilmemiştir. Santralın çevreye büyük zarar vermeyeceği yolundaki savunma iflas etmiştir. Zemin çürüklüğüne ait çok kuvvetli deliller mevcuttur. Fizibilite araştırması şimdi yapılmaktadır. Santral işinde, bir kısım bürokratların 2531 sayılı Yasayı ihlal ederek, -ki, yukarıda bunları arz ettim- bir holding ile işbirliği yaptıklarına dair deliller ve söylentiler mevcuttur.

DEVLET BAKANI AHMET KARAEVLİ (Tekirdağ) — Sayın Başkan, aynı sayfayı bir kere daha okuyor.

İDRİS GÜRPINAR (Devamla) — Gökova Körfezinin ve Muğla İlinin Türk turizmindeki müstesna yeri ve değerinin hükümet tarafından pek iyi kavranamadığı, ayrıca termik santralın Türk turizmine vereceği korkunç zararın da farkında olunamadığı anlaşılmaktadır.

Sayın milletvekilleri, işte bu sebeplerden Meclis araştırması istiyoruz.

Ayrıca, Ulusu Hükümeti tarafından 1983 Ocak ayında oluşturulan ve Ören ve Kemerköy'de kurulması düşünülen sosyal tesisler konusunu inceleyen bakanlıklararası kurulun tuttuğu zabıtların dosyası da elimizde mevcuttur. Bunların incelenmesi, olaya büyük açıklık getirecektir. 20 dakikada Gökova olayının bütün ayrıntılarının anlatılamayacağını takdirlerinize arz ederim.

Bu önergenin kabulü ile parlamentonun üstünlüğünü ve dışlanamayacağını, kamuoyuna değer verildiğini, demokrasiye inandığımızı gösterecek ve parlamento denetim görevini yerine getirmiş olacaktır. Muhalefet olarak, yüce Meclisin vaz geçilmezliğine inanıyoruz ve Meclisi dışlamaya yönelik her türlü girişime de karşıyız.

Bu çok yönlü gerekçeler nedeniyle, yüce Meclisin, Meclis araştırması önergemizi kabul ederek gerçeklerin gün ışığına çıkmasına yardım edeceğine inanıyoruz.

Bu dilek ve düşüncelerle yüce Meclise saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Gürpınar.

AHMET EKİCİ (Kütahya) — Sayın Başkan, saat tuttum, konuşmacı tam 36 dakika konuştu.

BAŞKAN — Meclis araştırması önergesindeki imza sahiplerinden Sayın Ayhan Fırat, buyurun.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; biraz önce de söylendiği gibi, bugün, daha önce Gökova olarak bilinen Kemerköy Termik Santralı problemini huzurlarınıza tekrar getiriyor ve iddia ediyoruz ki, bu yatırım yanlıştır, fizibil değildir, prodüktif değildir.

Bu konuda yüce Meclise dört konu arz edeceğim:

Bunlardan bir tanesi, kükürt dioksit sorunudur. Kemerköy Santralı, önce iki ünitelik olarak düşünülmüş ve doğa kirlenmesine mani olabilmek için, TEK Genel Müdürlüğünce bir duman yayılma modeli uygulanmıştır. Elde edilen bilgiler bilgisayara verilmiş ve arazi düz kabul edildiği için, aslına uygun olmayan, bir miktar düşük değerler alınmıştır. Bu değerler, uluslararası ormancılık araştırma örgütleri tarafından belirtilen standartlarla karşılaştırıldığında, genel yüksek konsantrasyonlar vermiştir.

Bu nedenle Gökova Körfezi ve çevresinde - özellikle SO_2 emisyonları bakımından - denizde, doğal bitki örtüsünde, yöre halkının sağlığında ve tarımda önemli ölçüde zarar vereceği anlaşılmıştır. Ayrıca, her üç santralı - Kemerköy, Yeniköy ve Yatağan - birlikte düşündüğünüz takdirde, bu arazinin çok büyük oranda tahrip edileceği bir gerçektir.

Kullanılan duman yayılma modeli iki ünitelik santral için alınmıştır ve hesaplamada bir Amerikan modeli olan «Briggs» formülü tatbik edilmiştir. Bodrum Meteoroloji İstasyonundan alınan verilere göre yapılan hesaplamalarda, iki tane temel hata yapılmıştır: Bunlardan bir tanesi, beş ünitelik santral iki ünite olarak düşünülmüştür. Diğerinde de, dağlık olan bu alan dümdüz hesap edilmiş ve denmiştir ki, «300 metrelik baca yaptığımız takdirde duman konsantrasyonu bakımından bu arazi kurtulur.» Ancak, tatbik ettikleri o kitabın, karmaşık arazi yapısı gösteren bölgeler için tatbik edilmeyeceği, aynı kitabın giriş kısmında yazılıdır. Aynı kitabın «Güvenirlilik ve Uygulanabilirlik» kısmında, karmaşık yapıda olan yerler için ayrı bir araştırma yapılması ve daha farklı bir hesap tatbik edilmesi gerektiği açıklıkla belirtilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, Kemerköy santralının doğusunda 800 metre yüksekliğinde, kuzeyinde 700 metre yüksekliğinde, batısında 800 metre yüksekliğinde ve kuzeydoğusunda da 700 metre yüksekliğinde tepeler vardır. Yalnız ve yalnız güneyi açıktır; güneyi Gökova Körfezi'dir. O halde, buradan çıkan duman bu çanağın içerisine oturacaktır ve Ören'e, Gökova Körfezi'ne doğru yayılacaktır.

TEK Genel Müdürlüğünce yapılan SO_2 miktarı değişik durumlarda, baca gazında, biraz önce sayın bakan burada bunu bilerek veya bilmeyerek yanlış söylediler, 130 ile 680 mikrogram/metreküp iken, «150» dediler. Dünya Sağlık Örgütü standart olarak 150'yi kabul etmiştir; ancak, kısa vadeli ortalamalarda 8 ile 120 mikrogram/metreküp doğrudur; ancak bunun için de, Dünya Sağlık Örgütü, yine 60 mikrogram/metreküp limitini aştığı takdirde, tehlikeli olduğunu söylemiştir.

Bütün dünyada 100 mikrogram/metreküp SO_2 miktarı geçtiği takdirde, o santrallar durdurulur, çalıştırılmaz; Fransa'da, Almanya'da, Hollanda'da ve İngilter'de de bu böyledir. Bizimkinde 680'e çıkabiliyor; düşünün arkadaşlar 680...

Muhterem arkadaşlarım, saatte 15, yılda 90 bin kilogram SO_2 veriyorsunuz; bu su ile birleştiği takdirde, asit olarak bu yörenin üstüne akacaktır ki, nüfusu kısa sürede 10 bine varacak olan Ören'in ve çevresinin tahribatını görmemek mümkün değildir.

Bir misal vermek istiyorum; Murgul'da, Göktaş'ta yılda 30 bin - bunun üçte biri oranında - SO_2 gazı 6 kilometre çapındaki bir alan içerisindeki bitki örtüsünü tahrip etmiş, 1962 - 1965 yıllarında 34 500 metreküp ağaç kesilmiştir ve 1980 yılında çiftçiler idare aleyhine açtıkları 2 438 dava karşılığı, hepsi davalarını kazanmış ve 80 milyonun üstünde tazminat almışlardır.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, ben bunları nereden biliyorum, nasıl biliyorum? Ben bunları devletin bir yayınından alıyorum. Kim yapmış bunu? Bir uzman arkadaş yapmış. Nerede çalışıyor? Devlette, Çev-

re Müsteşarlığında çalışıyor. Ne zaman yapmış? Bu hükümet 1984 yılında yaptırmış; kendi yaptırmış, kendi inanmıyor... (SHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Şimdi soruyorum hükümete. Bu uzman yerinde mi, tayin mi edildi?

YILMAZ DEMİR (Bilecik) — Sürüldü, sürüldü.

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Bunları söylüyorsa, tayin edilmiştir.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, ikinci konu su meselesidir. Biraz önce Sayın Bakan burada, yapılacak Geyik Barajının 23 milyon metreküp su tutacağını söyledi ve dolayısıyla kâfi su olmadığı için, Yeniköy'deki 2 veya 3 ünitenin Kemerköy'e kaydırılması gerektiğini belirtti.

Muhterem arkadaşlarım, bir santral kurulurken önce yakıt ve su düşünülür. - Kendileri de biraz önce burada söylediler - Madem su yoktur, Yeniköy'ü niye 5 ünite olarak düşündünüz de ihale ettiniz? Niye Electrim firmasına bu parayı kazandırdınız?

Ayrıca, «Geyik Barajı 23 milyon metreküp su tutacak, bunun 15 milyon metreküpü Yeniköy'de kullanılacak, 7 milyon metreküpü de tarımda kullanılacaktır» dediler. Kim dedi? Enerji Bakanı...

Muhterem arkadaşlarım, Enerji Bakanlığına bağlı bir DSİ vardır. DSİ Genel Müdürlüğü Geyik Barajının ihalesini yapmıştır, ayın 20'sinde de teklifleri alacaktır. Nedir barajın kapasitesi? Sayın Bakan yine burada 23 milyon metreküp dedi. Geçen sene, 12.2.1985 tarihli 58 inci birleşimde de 23 milyon metreküp dedi. Bilerek veya bilmeyerek, yalan bilgi veriliyor, yanlış bilgi veriliyor. İşte DSİ'nin ihale evrakları ortadadır. 57 milyon metreküptür. Demek ki 5 üniteye kafi gelecek su vardır. 57 milyon metreküp, yılda iki defa dolsa 100 milyon metreküp su eder.

Muhterem arkadaşlarım, her ünite 7,5 milyon metreküp suya ihtiyaç gösteriyor. 5 ünite birlikte olduğu takdirde 35 milyon metreküp su eder. Burada 100 milyon metreküp - iki defa dolduğunu kabul ederseniz - 57 milyon metreküp hacminde baraj inşaa ediliyor, ihalesi de ayın 20'sinde.

AHMET EKİCİ (Kütahya) — 3 defa dolduralım, 4 defa dolduralım!..

AYHAN FIRAT (Devamla) — Sayın bakanın bunu bilmemesine imkân var mı arkadaşlar? Bu baraj yılda en az bir kere dolsa suyu kâfi gelir.

BAŞKAN — Sayın Fırat, toparlayın efendim, süreniz doluyor.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Sayın bakan neden bunu söylüyor? Bunu söylüyor ki, Kemerköy'e bir gerekçe olsun.

Muhterem arkadaşlarım, bakın, elimizde TEK'in bir daire başkanının yazısı var, bakın ne diyor; «TKİ ve MTA ile bir araya gelindi. Yeniköy'de, ancak 2 x 120 ünitelik kömür olduğu için, diğer üniteleri buraya kurmak imkânı yoktur; dolayısıyla Geyik Barajının ihalesini geri bırakın». Bu doğrudur arkadaşlarım.

90 milyon ton Hüsamlarda kömür rezervi vardır; çıkartılabilir kömür 60 milyon tondur. Bir ünite 2 milyon ton kömür yakar yılda. Sayın bakan burada beyan ettiler, bir santralın ömrü 40 senedir, 2 ile 40'ı çarparsanız 80 milyon ton kömür eder. Bu bir ünitelik bile olmayan Hüsamlardaki kömür rezervine dayanılarak, Kemerköy'e 4 ünitelik, 5 ünitelik santral kurulur mu? Akıl bunun neresinde, bu yatırımın neresi fizibil? (SHP sıralarından alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım, bir şeyi daha arz etmek istiyorum. Yeniköy'e geçelim; Yeniköy'de...

BAŞKAN — Sayın Fırat, lütfen toparlayın efendim.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Yeniköy'de 275 milyon ton kömür rezervi vardır; çıkartılacak olan kömür miktarı ise 192 - 200 milyon tondur, yani burada 3 ünitelik kömür vardır arkadaşlar. Şimdi bu hükümet, Hüsamlardaki 60 milyon ton kömürü Kemerköy'e 4 kilometre kuş uçuşu taşıyor da - iddia ediyorum, burada söylüyorum, bu santral 300 milyara mal olacaktır - 30 - 35 sene sonra Yeniköy'deki rezerv bittiği zaman oraya taşımayı istemiyor. Böyle bir şey olur mu, özel sektör bu yatırımı yapar mı? Size soruyorum: Devlet yatırımı diye bu yapılır mı, kimin parasını kime veriyorsunuz? (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Fırat, lütfen efendim, lütfen bitirelim efendim.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, bu sorduklarıma cevap veremezsiniz.

BAŞKAN — Sayın Fırat, lütfen bitirin, süreniz aştı.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Tamam, bitiriyorum.

Muhterem arkadaşlarım, bu hükümetin kurduğu Güney Ege Linyitleri Müessesesi var ve işte bu kurumun raporu elimde...

BAŞKAN — Sayın Fırat, lütfen konuşmanızı bitirin efendim.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Bitiriyorum efendim.

Onlar diyor ki, «Kemerköy'de bir ünitelik, Yeniköy'de de iki ünitelik, ısrar ettikleri için ancak üç ünitelik kömür vardır» O halde, Kemerköy'e ünite kuracağınıza Yeniköy'e kursanız da, şu fakir halkın 300 milyarını sokağa atmasanız daha iyi değil mi? Soruyorum size. Bu parayı Afşin - Elbistan'a yatırsanız daha iyi değil mi? Soruyorum size. (ANAP sıralarından «Değil» sesleri, gürültüler) İşinize gelmediği için «iyi değil» dersiniz.

BAŞKAN — Sayın Fırat, lütfen efendim... Lütfen efendim...

AYHAN FIRAT (Devamla) — Sözlerimi bağlıyorum.

Muhterem arkadaşlarım, öğrenmek istiyorum, bu santral kaça mal olacaktır? Daha önce «1984 fiyatları ile 137 milyara mal olacağı» söylendi; halbuki bu verilen fiyat 1983 yılı fiyatı idi. Bu verilen fiyatlar 1984 yılının mı, yoksa 1983 yılı fiyatları mıydı? Bu bir.

İkincisi, Sayın Giray, geçen sene sayın bakana vekâlet ederken, «227 milyon dolar karşılığı, 52 milyarı dış olmak üzere, 86 milyara çıkacak» dedi. Böyle midir? Yoksa ben iddia ediyorum; bugüne kadar, dendiği gibi, yalnız 50 milyarı dağın hafriyatına mı verdiniz, 300 milyara mı çıkacaktır?

İLHAN AKÜZÜM (Kars) — Sayın Giray senden iyi bilir.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Bunu sormak bizim hakkımız.

Muhterem arkadaşlarım, akıldan yana olmadıkça, halktan yana olmadıkça, devletten yana olmadıkça, hiçbir problemi çözemezsiniz; bu konular döne döne ortaya gelir.

BAŞKAN — Sayın Fırat, lütfen tammalayın efendim.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Gelin birlikte bir Meclis araştırması açalım; doğru eğri meydana çıksın, herkes gerçeği öğrensin.

Hepinize saygılar sunarım. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Fırat.

Meclis araştırması önergesi üzerindeki öngörüşmeler...

MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Grup adına söz istemiştik Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim, görüşmlere başlarken konuşma sırasını, İçtüzüğe göre, «Önce hükümete, sonra gruplara, sonunda da önerge sahibine veya önergedeki bir imza sahibine söz verilecektir» şeklinde ifade etmiştim: Müracaatınız, ancak imza sahibi konuşurken geldi, o bakımdan işleme koymadım. Onun için, şimdi önergeyi oylayacağım efendim. (SHP sıralarından alkışlar)

İÇİŞLERİ BAKANI YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, usul hakkında söz istiyorum. (SHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Hangi konuda Sayın Bakan, yerinizden açıklayın efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, usul görüşmesi açıyor musunuz?

BAŞKAN — Lütfen susun efendim, işitemiyorum. (Gürültüler)

Buyurun Sayın Bakan, yerinizden açıklayın.

İÇİŞLERİ BAKANI YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, grupların görüşmeleri... (SHP sıralarından «Oylamaya geçilmişti» sesleri)

BAŞKAN — Sayın Bakan, sırayı önceden ilan etmeseydim haklıydınız efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Grupların konuşmaları bitmeden grup adına söz verilmemesi için Tüzükte aksine bir hüküm yok efendim.

BAŞKAN — Yoktur, kabul ediyorum; ancak ben sırayı okuduğum için söz vermek istemedim.

Efendim, oylamaya geçiyoruz.

Öngörüşmeler tamamlanmıştır; önergeyi oylarınıza sunacağım. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir efendim. (ANAP sıralarından alkışlar)

VI. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) SÖZLÜ SORULAR VE CEVAPLARI

1. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, orman ürünleri ihracatına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/507)

2. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, tedavi nedeniyle yaptığı son A.B.D. seyahatine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/518)

BAŞKAN — Gündemin «Sözlü Sorular» kısmına geçiyoruz.

1 ve 2 nci sıradaki, İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın soruları, izinli olması dolayısıyla ertelenmiştir.

3. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, İstanbul - Sarıyer Karakolundaki bir tecavüz iddiası hakkında Emniyet Amirinin yaptığı açıklamaya ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/501)

BAŞKAN — 3 üncü sıradaki, Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in sorusu, izinli olması dolayısıyla ertelenmiştir.

4. — Eskişehir Milletvekili Mehmet Nuri Üzel'in, Başbakanlıkta görevli bir müşavir tarafından yabancı yayın ajanslarına politik demeç verildiği iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/544)

BAŞKAN — 4 üncü sırada, Eskişehir Milletvekili Mehmet Nuri Üzel'in, Başbakanlıkta görevli bir müşavir tarafından yabancı yayın ajanslarına politik demeç verildiği iddiasına ilişkin Başbakandan sorusu vardır.

Sayın Üzel?.. Yoklar.

Sayın Başbakan veya cevap verecek sayın bakan?.. Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

5. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, danışmanlık için yabancı firmalarla anlaşma yapılıp yapılmadığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/622)

BAŞKAN — 5 inci sıradaki, Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun sorusu, izinli olması dolayısıyla ertelenmiştir.

6. — Hatay Milletvekili Abdurrahman Demirtaş'ın, Hatay İli çiftçilerinin Ziraat Bankasına olan borçlarının ertelenmesine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/623)

BAŞKAN — 6 ncı sıradaki, Hatay Milletvekili Abdurrahman Demirtaş'ın sorusu, izinli olması dolayısıyla ertelenmiştir.

7. — Kahramanmaraş Milletvekili Rıfat Bayazıt'ın, Siyasî Partiler Kanununa aykırı hareket edenler hakkında yapılan işlemlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/548)

BAŞKAN — 7 nci sırada, Kahramanmaraş Milletvekili Rıfat Bayazıt'ın, Siyasî Partiler Kanununa aykırı hareket edenler hakkında yapılan işlemlere ilişkin Başbakandan sorusu vardır.

Sayın Bayazıt?.. Yoklar.

Sayın Başbakan veya cevap verecek sayın bakan .. Burda.

Bir defaya mahsus olmak üzere ertelenmiştir.

8. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin deniz otobüsleri ile yapacağı toplu taşımacılığa ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/559)

BAŞKAN — 8 inci sırada, Konya Milletvekili Salim Erel'in, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin deniz otobüsleri ile yapacağı toplu taşımacılığa ilişkin Başbakandan sorusu vardır.

Sayın Erel?.. Burada.

Sayın Başbakan veya yerine cevap verecek olan sayın bakan?.. Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

9 .— Konya Milletvekili Salim Erel'in, Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa illerinde yapılacağı belirtilen toplu taşıma sistemlerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/560)

BAŞKAN — 9 uncu sırada, Konya Milletvekili Salim Erel'in, Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa illerinde yapılacağı belirtilen toplu taşıma sistemlerine ilişkin Başbakandan sorusu vardır.

Sayın Erel?.. Buradalar.

Sayın Başbakan veya yerine cevap verecek sayın bakan?.. Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

10. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya, Ereğli Şeker Fabrikası yapım çalışmalarına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/561) .

BAŞKAN — 10 uncu sırada, Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya, Ereğli Şeker Fabrikası yapım çalışmalarına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sorusu vardır.

Sayın Erel?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

11. — Uşak Milletvekili Yusuf Demir'in, Uşak İli Eşme İlçesine bağlı bazı köylerde tütün ekimine izin verilmemesinin nedenine ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sözlü soru önergesi (6/567)

BAŞKAN — 11 inci sıradaki, Uşak Milletvekili Yusuf Demir'in, Maliye ve Gümrük Bakanından sorusu, izinli olması dolayısıyla ertelenmiştir.

12. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Uçak Servisi A.Ş.'ndeki bazı yöneticilerin gıda alımlarında usulsüzlük yaptıkları iddiasına ilişkin Ulaştırma Baaknından sözlü soru önergesi (6/576)

13. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, İzmir Ticaret ve Sanayi Merkezi yapımının üstlenilişine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/580)

BAŞKAN — 12 nci ve 13 üncü sıradaki, Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun soruları, izinli olması dolayısıyla ertelenmiştir.

14. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, Üsküdar - Eminönü seferini yapan Şehit Karaoğlanoğlu Vapurundaki intihar olayına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/581)

BAŞKAN — 14 üncü sıradaki, Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, İçişleri Bakanından sorusu, Sayın Üner'in izinli olması dolayısıyla ertelenmiştir.

15. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, Muğla İli Merkez Jandarma Karakolunda bazı vatandaşlara işkence yapıldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/587)

BAŞKAN — 15 inci sırada, Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, Muğla İli Merkez Jandarma Karakolunda bazı vatandaşlara işkence yapıldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sorusu vardır,

Sayın Şahin?... Yoklar.

Cevap verecek sayın bakan?... Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

16. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya Valisinin bir açık hava toplantısında halka «imparator» olarak takdim edilmesine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/589)

BAŞKAN — 16 ncı sırada, Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya Valisinin bir açık hava toplantısında halka «imparator» olarak takdim edilmesine ilişkin Başbakandan sorusu vardır.

Sayın Erel?... Buradalar.

Sayın Başbakan veya yerine cevap verecek sayın bakan?... Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

17. — Ağrı Milletvekili Paşa Sarıoğlu'nun, hampetrol alımlarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/595)

BAŞKAN — 17 nci sırada, Ağrı Milletvekili Paşa Sarıoğlu'nun, hampetrol alımlarına ilişkin Başbakandan sorusu vardır.

Sayın Sarıoğlu?... Buradalar.

Sayın Başbakan veya yerine cevap verecek sayın bakan?... Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

18. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, Türkiye'de şeriatçılığa karşı ne gibi önlemler alındığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/596)

BAŞKAN — 18 inci sıradaki, İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, Başbakandan sorusu, Sayın Özkaya'nın izinli olması dolayısıyla ertelenmiştir.

19. — Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in, Diyarbakır Cezaevinde meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/597)

BAŞKAN — 19 uncu sıradaki, Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in Adalet Bakanından sorusu, mehil istemi dolayısıyla ertelenmiştir.

20. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, bazı vatandaşların işkence sonucunda sakat kaldığı ve öldüğü iddialarına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/598)

BAŞKAN — 20 nci sırada, Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, bazı vatandaşların işkence sonucunda sakat kaldığı ve öldüğü iddialarına ilişkin İçişleri Bakanından sorusu vardır.

Sayın Narin?... Yoklar.

Cevap verecek sayın bakan?... Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

21. — İzmir Milletvekili Ali Aşkın Toktaş'ın, Aliağa Petrol Kimya Kompleksine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/599)

BAŞKAN — 21 inci sıradaki, İzmir Miletvekili Ali Aşkın Toktaş'ın, Aliağa Petro Kimya Kompleksine ilişkin Başbakandan sorusu, Başbakanlıktan mehil istendiğinden ertelenmiştir.

22. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Samsun İlinde yaptırılan sosyal meskenler için belediye encümenince ek ücret alındığı iddiasına ilişkin sözlü sorusu ve Bayındırlık ve İskân Bakanı İsmail Safa Giray'ın cevabı (6/600)

BAŞKAN — 22 nci sırada, Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Samsun İlinde yaptırılan sosyal meskenler için Belediye Encümenince ek ücret kararı alındığı iddiasına ilişkin Başbakandan sorusu vardır.

Sayın Altay?... Burada.

Sayın Başbakan veya yerine cevap verecek olan sayın bakan?...

BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANI İSMAİL SAFA GİRAY (İstanbul) — Ben cevap vereceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Peki efendim.

Önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Başbakan tarafından sözlü olarak yanıtlanmasına yardımcı olmanızı saygılarımla dilerim.

Hasan Altay
Samsun

Samsun Belediye sınırları içinde bulunan sosyal meskenler adı altında 800 konutluk bir site kurulmuştur. Afetzede, kamulaştırma bedeli karşılığı takas edilen konutlar, dar gelirlilere İmar ve İskân Bakanlığınca verilen konutlar ve Belediye personeline sağlanan konutlar olmak üzere 4 kategori konut yapılmış, hak sahiplerine teslim edilmiş ve ödeme koşulları sözleşmeyle belirlenmiştir. Hak sahipleri buna göre ödemeye devam etmekte ve kendisine tapu verilmesini beklemektedir.

1. Geçen yıl sonu Samsun Belediye Encümeni, hak sahiplerine büyük boyutlardaki enflasyon nedeniyle yeniden değerlendirme yaptığından bahisle, 1,5 milyon lira daha ödemede bulunulması kararını tebliğ etmiştir. Türkiye'de benzer başka örneği var mıdır?

2. Özellikle kamulaştırma karşılığı buralara yerleştirilen vatandaşların kamulaştırılan arsaları enflasyondan etkilenip değer kazanmamış mıdır?

3. Enflasyon vatandaşın suçu mudur?

4. Zaten dar gelirli olan vatandaşın aylık 60 biner liralık taksit ödemelerinin istenmesi hangi mantıkla bağdaştırılmıştır?

5. Sözleşmeye rağmen, bu yasadışı durum Samsun Valiliğince ilgili bakanlıklara aktarıldığında Belediye Encümeni hakkında yasal ne gibi kovuşturma yapılmıştır?

6. Görevini açıkça kötüye kullanan Samsun Belediye Encümeni üyeleri hakkında TCK'nun ilgili hükümleri uyarınca işlem yapılması düşünülüyor mu?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANI İSMAİL SAFA GİRAY (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Samsun Milletvekili Sayın Hasan Altay'ın, Başbakan tarafından cevaplandırılmasını isteyerek yönelttiği soru önergesini cevaplandırmaya Başbakan tarafından vazifelendirildiğim için huzurunuzdayım.

Efendim, belediye, bahsedilen bu evler için -bize verilen izahata göre- bu mahalleyi halihazır durumundan kurtarmak üzere, yollarını yapmak, altyapılarını yapmak, boyamak, temiz bir görünüşe kavuşturmak ve daha rahat bir mahalle haline getirmek maksadıyla böyle bir kararı almıştır. Ancak, bu karara, bu bahis edilen 4 kategorideki konut sahipleri itiraz etmişler; bunun üzerine, belediye bu kararı yürürlükten kaldırmıştır. Halen böyle bir tatbikat mevzubahis değildir. Bu bakımdan, valilik tarafından ne bizim bakanlığımıza, ne İçişleri Bakanlığına, ne de başka bir makama yapılmış bir müracaat yoktur; biz böyle bir müracaat tespit edemedik. Bu sebeple, burada yapılan bir işlem de yoktur. Zaten böyle bir karar, halen tatbik halinde değildir. Bu bakımdan, zannederim ki sayın milletvekili tatmin olacaklardır.

Kendilerine yaptığım bu izahattan sonra, öbür sorularını düşüyor olması gerekir.

Arz ederim. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın Altay, konuşmak istiyor musunuz?

HASAN ALTAY (Samsun) — İstiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

SALİM EREL (Konya) — Sayın Başkan, şu anda Meclis'te, iki sayın bakanla birlikte, 43 kişi bulunmaktadır.

HASAN ALTAY (Samsun) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sayın bakana, verdikleri yanıttan dolayı teşekkür eder, ayrıca aldığım bu yanıtın beni sevindirdiğini belirtmek isterim.

Ancak, ortada bir gerçek vardır; Samsun Belediyesi, sık sık bu gibi keyfî kararlar almaktadır. Bu itibarla, İçişleri Bakanlığı belediyeleri denetlemekle görevli bakanlık olarak, Samsun'da meydana gelen bu tip olaylar üzerine ivedi olarak el koymalıdır.

Örneğin, bir keyfî uygulama da şöyle. Samsun Belediyesi aldığı bir kararla vatandaşlara zorunlu çöp bidonu satmaya kalkmış, vatandaşlar yargı yoluna giderek bunu iptal ettirmişlerdir.

Sayın milletvekilleri, hükümet programında Sayın Başbakanın açıkladığı bir söz var : «Bürokrasiyi kaldıracağız.» Belki Sayın Başbakan olaya el koymamış olsaydı binlerce dava devam etmek durumunda olacaktı. Bildiğim kadarıyla gecekonduda yaşayan 300 - 400 fakir vatandaş dava açmak durumunda kalmıştır. İşte bürokrasinin en çarpıcı örneği budur.

Bu gibi durumların daha sık denetlenmesi dileğiyle teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Altay.

Soru cevaplandırılmıştır.

23. — Tekirdağ Milletvekili Salih Alcan'ın, Ayvalık - Midilli arasındaki yük ve yolcu taşımacılığının Yunan gemileri tarafından yapıldığı iddiasına ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/601)

BAŞKAN — 23 üncü sırada, Tekirdağ Milletvekili Salih Alcan'ın, Ayvalık - Midilli arasındaki yük ve yolcu taşımacılığının Yunan gemileri tarafından

yapıldığı iddiasına ilişkin Ulaştırma Bakanından sorusu vardır.

Sayın Alcan? Burada.

Cevap verecek sayın bakan? Yok.

Soru ertelenmiştir.

24. — Kütahya Milletvekili Abdurrahman Necati Kara'a'nın, Suriye'de okutulan bir ders kitabına ve Suriye sınırları içinde vatandaşlarımıza ait tapulu arazilerin bedellerine ilişkin Dışişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/602)

BAŞKAN — 24 üncü sırada, Kütahya Milletvekili Abdurrahman Necati Kara'a'nın, Suriye'de okutulan bir ders kitabına ve Suriye sınırları içinde vatandaşlarımıza ait tapulu arazilerin bedellerine ilişkin Dışişleri Bakanından sorusu vardır.

Sayın Kara'a? Yoklar.

Cevap verecek sayın bakan? Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

25. — Adana Milletvekili Metin Üstünel'in, Kahramanmaraş - Göksun Yem Fabrikasınca 1985 yılında gerçekleştirilen kırmızı biber alımlarına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/607)

BAŞKAN — 25 inci sırada, Adana Milletvekili Metin Üstünel'in, Kahramanmaraş - Göksun Yem Fabrikasınca 1985 yılında gerçekleştirilen kırmızı biber alımlarına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sorusu vardır.

Sayın Üstünel? Yoklar.

Cevap verecek sayın bakan? Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

26 — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, Harran Ovasının bazı kişilerce parsellendiği iddiasına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/609)

BAŞKAN — 26 ncı sıradaki, Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sorusu, 30 gün mehil istendiğinden ertelenmiştir.

27. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, Diyarbakır İlinde işkence sonucu meydana geldiği iddia edilen iki ölüm olayına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/610)

BAŞKAN — 27 nci sırada, Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, Diyarbakır İlinde işkence sonucu meydana geldiği iddia edilen iki ölüm olayına ilişkin İçişleri Bakanından sorusu vardır.

Sayın Narin? Yoklar.

Cevap verecek sayın bakan? Yoklar?

Soru ertelenmiştir.

28. — Şanlıurfa Milletvekili Vecihi Ataklı'nın, Sıkıyönetim Kanunu uyarınca görevlerinden uzaklaştırılan kamu görevlilerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/611)

BAŞKAN — 28 inci sırada, Şanlıurfa Milletvekili Vecihi Ataklı'nın, Sıkıyönetim Kanunu uyarınca görevlerinden uzaklaştırılan kamu görevlilerine ilişkin Başbakandan sorusu vardır.

Sayın Ataklı? Buradalar.

Sayın Başbakan veya yerine cevap verecek bakan? Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

29. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun Harran Ovasıyla ilgili olarak Bakanlık Sözcüsüne verildiği iddia edilen beyanata ilişkin Dışişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/612)

BAŞKAN — 29 uncu sırada, Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, Dışişleri Bakanından sorusu vardır.

Sayın Sökmenoğlu? Yoklar.

Cevap verecek sayın bakan? Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

30. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Aşağı Yeşilırmak Ovası sulama projesine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/613)

31. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Samsun İli Merkezi ile Çarşamba İlçesi elektrik şebekelerinin ihale ve denetiminde yolsuzluk yapıldığı iddiasına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/614)

32. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Samsun Ballıca Sigara Fabrikasına ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sözlü soru önergesi (6/615)

BAŞKAN — 30, 31, 32 nci sıralardaki, Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın soruları, İçtüzüğün 97 nci maddesine göre ertelenmiştir.

33. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, Balıkesir Merkez Kocaavşar Köyü Kasırga Deresi üzerinde göl et yapılıp yapılmayacağına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/616)

BAŞKAN — 33 üncü sırada, Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, Tarım, Orman ve Köyişleri

Bakanından sorusu, soru sahibinin izinli olması sebebiyle ertelenmiştir.

34. — Adana Milletvekili Nuri Korkmaz'ın, televizyon dizisi olarak çekildikten sonra yakıldığı iddia edilen Yorgun Savaşçı filmine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/617)

BAŞKAN — 34 üncü sırada, Adana Milletvekili Nuri Korkmaz'ın, televizyon dizisi olarak çekildikten sonra yakıldığı iddia edilen Yorgun Savaşçı filmine ilişkin Başbakandan sorusu vardır.

Sayın Korkmaz? Buradalar.

Sayın Başbakan veya yerine cevap verecek bakan? Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

35 — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığınca yapılan yabancı dil sınavına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/619)

BAŞKAN — 35 inci sırada, Konya Milletvekili Salim Erel'in, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığınca yapılan yabancı dil sınavına ilişkin Başbakandan sorusu vardır.

Sayın Erel? Buradalar.

Sayın Başbakan veya yerine cevap verecek bakan? Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

36. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, dış ülkelerden aldığımız hampetrolün fiyatına ve taşıtma ücretine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/620)

BAŞKAN — 36 ncı sırada, Konya Milletvekili Salim Erel'in, dış ülkelerden aldığımız hampetrolün fiyatına ve taşıtma ücretine ilişkin Başbakandan sorusu vardır.

Sayın Erel? Buradalar.

Sayın Başbakan veya yerine cevap verecek bakan? Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

37. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, Güney Anadolu Projesi nedeniyle yoğunlaşan toprak satışlarına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/621)

BAŞKAN — 37 nci sıradaki, Denizli Milletvekili Halil İbradim Şahin'in, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sorusu, mehil istemi sebebiyle ertelenmiştir.

38. — Adana Milletvekili Nuri Korkmaz'ın, 1986 yılında dağıtılacak tarımsal krediye ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/624)

BAŞKAN — 38 inci sırada, Adana Milletvekili Nuri Korkmaz'ın, 1986 yılında dağıtılacak tarımsal krediye ilişkin Başbakandan sorusu vardır.

Sayın Korkmaz? Buradalar.

Sayın Başbakan veya cevap verecek sayın bakan? Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

39. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İstanbul İlindeki vatandaşların su ve su parası sorunlarına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/626)

BAŞKAN — 39 uncu sırada, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İstanbul İlindeki vatandaşların su ve su parası sorunlarına ilişkin İçişleri Bakanından sorusu vardır.

Sayın Ülker? Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan? Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

40. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İstanbul İlindeki bazı belediyelerin semt ve mahalle pazarlarını kaldırma kararı aldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/627)

BAŞKAN — 40 ıncı sırada, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İstanbul İlindeki bazı belediyelerin semt ve mahalle pazarlarını kaldırma kararı aldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sorusu vardır.

Sayın Ülker? Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan? Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

Sayın milletvekilleri, çalışma süremiz dolmuştur.

Gündemdeki konuları ve 414 sıra sayısıyla basılıp 13.3.1986 günü (bugün) dağıtılan ve aynı gün gelen kâğıtlarda yayınlanan ve 18 Mart 1986 Salı günü gündemine girecek olan, Uzman Erbaş kanun tasarısını görüşmek için, 18 Mart 1986 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 18.55

VI. — SORULAR VE CEVAPLAR

B) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, El Sanatları Fonunun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/840)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Sayın Hüsnü Doğan tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Türkân T. Arıkan
Edirne

Soru 1. «El Sanatları Fonu» nda 1984 yılında toplanan kaynakların tutarı ayrı ayrı nedir?.

a) Varsa, 1983'den devreden bakiye,

b) Bütçe ödeneğinden kullanılan,

c) Diğer gelirler,

d) Bu fona diğer fonlardan aktarma yapılmışsa, tutarları ve fonların adları.

Soru 2. Bu fondan 1984 yılında el sanatlarının geliştirilmesi için gerçekleştirilen kurslarla ilgili bilgiler aşağıdaki cetvele göre nedir?.

İl	Gerçekleştirilen kurs sayısı	Kursların konuları	Katılanların sayısı
—			
....	.....	.....	.....
....	.....	.....	.....

Soru 3. a) Bu fondan 1984 yılında yapılan harcamaların tutarları ayrı ayrı nedir?.

1. Personel giderleri,
2. Yönetim giderleri,
3. Yurt içi fuar ve sergi giderleri,
4. Yurt dışı fuar ve sergi giderleri,
5. Yurt içi tanıtma ve propaganda giderleri,
6. Yurt dışı tanıtma ve propaganda giderleri,

b) Yönetim giderleri içinde aşağıdaki harcamaların tutarları ayrı ayrı nedir?.

— Döşeme ve demirbaş alımları,

— Araştırma ve inceleme giderleri,

— Makine ve teçhizat alımları,

c) Bu fondan diğer fonlara aktarma yapılmışsa, tutarları ve fonların adları nedir?.

Soru 3. Soru 1, 2 ve 3'deki bilgiler 1985 yılı için nedir?.

T.C.
Tarım Orman ve
Köyişleri Bakanlığı 13.3.1986
Özel Kalem Müdürlüğü
Sayı : ÖKM 2.126

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Genl. Sek. K. ve K. Da. Bşk. K. ve K. Müdürlüğünün :

a)	7 Şubat 1986	tarih ve	7/841 - 5246/20296
b)	»	»	7/840 - 5245/20295
c)	»	»	7/847 - 5261/20355
d)	»	»	7/846 - 5255/20323
e)	»	»	7/845 - 5254/20322
f)	»	»	7/844 - 5253/20321
g)	»	»	7/842 - 5247/20297
h)	»	»	7/849 - 5263/20357

sayılı yazısı.

Edirne Milletvekili Sayın Türkân T. Arıkan tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ilgi'de kayıtlı yazılı soru önergelerinin cevapları ekte takdim edilmektedir.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

Edirne Milletvekili Sayın Türkân Arıkan'ın El Sanatları Fonunun 1984 - 1985 Yılları Gelir ve Giderleri Hakkındaki Yazılı Soru Önergesinin Cevabıdır.

Cevap 1. El Sanatları Fonunda 1984 yılında toplanan kaynaklara, 1983 yılından 126 444 150 TL. bakiye devredilmiştir.

1984 yılı bütçe ödeneğinden serbest bırakılan meblağ 352 900 000 TL. diğer gelirler ise 17 399 987 TL. dır.

Fonda, 1985 yılında toplanan kaynaklara, 1984 yılından devreden bakiye 158 408 855 TL. dır. 1985 yılı bütçe ödeneğinden serbest bırakılan meblağ 378 700 000 TL. diğer gelirler ise 26 933 598 TL. dır.

Cevap 2. Fondan 1984 yılında el sanatlarının geliştirilmesi için 62 ilde açılan 252 adet halıcılık kursuna 5 220 kişi, 1985 yılında açılan 127 adet halıcılık kursuna ise 2 592 kursiyer iştirak etmiştir.

Cevap 3. Fondan 1984 yılı itibariyle; personel giderleri karşılığı olarak 795 249 TL. yönetim giderleri olarak 317 943 133 TL. yurt içi fuar ve sergi giderleri olarak 16 916 764 TL. ve yurt dışı fuar ve sergi giderleri olarak 2 680 136 TL. harcama yapılmıştır.

Yönetim giderleri içinde, 15 271 834 TL. döşeme ve demirbaş alımları, 23 683 469 TL. araştırma ve inceleme giderleri, 31 209 950 TL.'de makine ve teçhizat alımları için sarfedilmiştir.

Fondan 1985 yılında yapılan harcama tutarı ise 401 158 323 TL. olup, yönetim giderleri içinde, döşeme ve demirbaş alımları, araştırma ve inceleme giderleri ve makine - teçhizat alımları için toplam olarak 51 290 728 TL. sarfedilmiştir.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri
Bakanı

2. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Kooperatifleri Tanıtma ve Eğitim Fonunun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/841)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Sayın Hüsnü Doğan tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Türkân T. Arıkan
Edirne

Soru 1. «Kooperatifleri Tanıtma ve Eğitim Fonu» nda 1984 yılında toplanan kaynakların tutarı ayrı ayrı nedir?.

a) Varsa, 1983'den devreden bakiye,

b) Kooperatiflerin yıl sonu bilançolarının müspet farkının % 1'i,

c) Tasfiye haline giren kooperatiflerin tasfiye fark ve yedek akçeleri,

d) 83 üncü maddeye göre tasfiye haline giren kooperatiflerin tasfiyesinden arta kalan miktar,

e) Neşriyat ve Tanıtma Fonundan,

f) Yurt içinden ve yurt dışından bağış ve yardımlar,

g) Fon hesabı faizleri ve ikramiyeleri,

h) Diğer gelirler,

i) Bu fona diğer fonlardan aktarma yapılmışsa, tutarları ve fonların adları.

Soru 2. Bu fonla ilgili olarak 1984 yılında düzenlenen seminer ve kurslarla ilgili bilgiler aşağıdaki cetvele göre nedir?.

Düzenlenen seminer ve kurs sayısı	Konuları	Katılanların sayısı
.....	.....	.....

Soru 3. a) Bu fondan 1984 yılında yapılan harcamaların tutarları ayrı ayrı nedir?.

1. Personel giderleri,
2. Yönetim giderleri,
3. Yurt içi fuar ve sergi giderleri,
4. Yurt dışı fuar ve sergi giderleri,
5. Yurt içi propaganda ve tanıtma giderleri,
6. Yurt dışı propaganda ve tanıtma giderleri.

b) Personel giderleri içinde, yurt dışına gönderilen elemanların sayısı, yolluk, pasaport ve vize ücretleri tutarı nedir?.

c) Yönetim giderleri içinde :

— Demirbaş malzeme alım giderleri,

— Taşıt alım giderleri,

— Temsil, ağırlama ve tören giderleri,

Tutarları ayrı ayrı nedir?.

d) Bu fondan diğer fonlara aktarma yapılmışsa, tutarları ve fonların adları nedir?.

Soru 4. Soru 1, 2, ve 3'deki bilgiler 1985 yılı için nedir?.

T.C.
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı
Özel Kalem Müdürlüğü
Sayı : ÖKM 2.126

13.3.1986

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Genl. Sek. K. ve K. Da. Bşk. K. ve K. Müdürlüğünün :

a)	7 Şubat	1986	tarih ve	7/841	-	5246/20296
b)	»	»		7/840	-	5245/20295
c)	»	»		7/847	-	5261/20355
d)	»	»		7/846	-	5255/20323
e)	»	»		7/845	-	5254/20322
f)	»	»		7/844	-	5253/20321
g)	»	»		7/842	-	5247/20297
h)	»	»		7/849	-	5263/20357

sayılı yazısı.

Edirne Milletvekili Sayın Türkân T. Arıkan tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ilgi'de kayıtlı yazılı soru önergelerinin cevapları ekte takdim edilmektedir.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

Edirne Milletvekili Sayın Türkân Arıkan'ın Koopefından Bakanlığımıza yöneltilen ilgide kayıtlı yazılı Soru Önergesinin Cevabı

Cevap 1. Kooperatifleri tanıtma ve eğitim Fonunda 1984 yılında toplanan kaynaklar; 1983 yılından devreden bakiye 14 787 408 TL. Kooperatiflerin yıl sonu bilançolarının müsbet farkının % 1'i 27 705 646 TL. Fon hesabı faizleri 454 492 TL. olmak üzere toplam 42 878 546 TL.'dır.

1985 yılında ise bu fonda toplanan meblağ 49 310 656 TL.'dır.

Cevap 2. Bu fonla ilgili olarak 1984 yılında çeşitli konularda 291 adet kurs düzenlenmiş ve bu kurslara 65 033 kursiyer iştirak etmiştir.

1985 yılında ise yine çeşitli konularda olmak üzere 263 adet kurs düzenlenmiş ve 46 762 kursiyerin iştiraki sağlanmıştır.

Cevap 3. Bu fondan 1984 yılında; personel gideri olarak 107 290 TL. Yönetim gideri 34 434 323 TL. Yurt içi fuar ve sergi gideri 1 500 000 TL. Yurt içi propaganda ve tanıtma gideri 875 000 TL. olmak üzere toplam 36 916 613 TL. harcama yapılmıştır.

Yönetim giderleri içinde; Demirbaş malzeme alımlarının payı 5 220 097 TL. Temsil ve ağırlama giderlerinin payı 385 000 TL. olmak üzere toplam 5 605 097 TL. olarak yer almaktadır.

1985 yılında ise fondan toplam olarak 23 141 691 TL. harcama yapılmıştır.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

3. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Tarımsal Köy Kooperatifleri ve Üst Kuruluşlarına Yapılacak Devlet Yardımı Fonunun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/842)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Sayın Hüsnü Doğan tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Türkân T. Arıkan
Edirne

Soru 1. «Tarımsal Köy Kooperatifleri ve Üst Kuruluşlarına Yapılacak Devlet Yardımı Fonunda 1984 yılında toplanan kaynaklar ayrı ayrı nedir?.

a) Varsa, 1983'den devreden bakiye,

b) Verilecek krediler için bütçeye konulan ödenekten kullanılan,

c) Kooperatiflerin desteklenmesi için bütçeye konulan ödenekten kullanılan,

d) Kredi faiz ve taksitleri,

e) Diğer gelirler,

f) Bu fona diğer fonlardan aktarma yapılmışsa, tutarları ve fonların adları.

Soru 2. a) Bu fondan 1984 yılında yapılan harcamalarla ilgili bilgiler aşağıdaki cetvele göre nedir?.

İl	Kooperatifin adı	Proje ve yatırımın niteliği	Hibe yardımı tutarı	Verilen kredilerin Cinsi	Tutarı	Faiz oranı
....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

b) Bu fondan 1984 yılında yapılan diğer harcamaların nitelik ve tutarları nelerdir?.

c) Bu fondan diğer fonlara aktarma yapılmışsa, tutarları ve fonların adları nedir?.

Soru 3. Soru 1 ve 2'deki aynı bilgiler 1985 yılı için nedir?.

T.C.
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı
Özel Kalem Müdürlüğü
Sayı : ÖKM 2.126 13.3.1986

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Genl. Sek. K. ve K. Da. Bşk. K. ve K. Müdürlüğünün :

a) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/841 - 5246/20296
b) » » 7/840 - 5245/20295
c) » » 7/847 - 5261/20355
d) » » 7/846 - 5255/20323
e) » » 7/845 - 5254/20322
f) » » 7/844 - 5253/20321
g) » » 7/842 - 5247/20297
h) » » 7/849 - 5263/20357

sayılı yazısı.

Edirne Milletvekili Sayın Türkân T. Arıkan tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ilgide kayıtlı yazılı soru önergelerinin cevapları ekte takdim edilmektedir.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

Edirne Milletvekili Sayın Türkân Arıkan'ın Tarımsal Köy Kooperatifleri ve Üst Kuruluşlarına Yapılacak Devlet Yardımı Fonu Hakkındaki Yazılı Soru Önergesinin Cevabı

Cevap 1. Tarımsal Köy Kooperatifleri ve Üst Kuruluşlarına Yapılacak Devlet Yardımı Fonunda 1984 yılında toplanan kaynaklar; 1983 yılından devreden bakiye 1 338 241 778 TL. Kooperatiflerin desteklenmesi için bütçeye konulan ödenekten kullanılan, 424 000 000 TL., kredi faiz ve taksitleri 82 878 646 TL., diğer gelirler 63 929 639 TL. olmak üzere toplam 1 909 050 063 TL.'dır.

1985 yılında fonda toplanan kaynaklar ise 1984 yılından devreden bakiye 768 680 912 TL. Kooperatiflerin desteklenmesi için bütçeye konulan ödenekten kullanılan 2 343 000 000 TL., kredi faiz ve taksitleri 254 618 948 TL. Diğer gelirler 75 932 618 TL. olmak üzere toplam olarak 3 442 232 478 TL.'dır.

Cevap 2. Bu fondan 1984 yılı itibariyle 181 kooperatife toplam olarak 1 204 281 000 TL. harcama yapılmıştır. 1985 yılında ise 121 kooperatife toplam 1 166 594 000 TL. harcama yapılmış olup, başka fonlara aktarılma yapılması bahis konusu değildir.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

4. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Tabiî Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yardım Fonunun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/844)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Sayın Hüsnü Doğan tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Türkân T. Arıkan
Edirne

Soru 1. «Tabiî Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yardım Fonu»nda 1984 yılında toplanan kaynakların tutarı ayrı ayrı nedir?.

a) Varsa, 1983'den devredilen bakiye,
b) Bütçe ödeneğinden kullanılan,
c) Verilen kredilerin faiz ve taksitleri,
d) Yardımın durdurulması nedeniyle geri alınan kredi ve yardımlar,
e) Fon hesabı faiz ve ikramiyeleri ve bağışlar,
f) Diğer gelirler,
g) Bu fona diğer fonlardan aktarma yapılmışsa, tutarları ve fonların adları,

Soru 2. a) Bu fondan 1984 yılında bölgeler itibariyle yapılan yardımlarla ilgili bilgiler aşağıdaki cetvele göre nedir?

Bölge	Kredi yardımı	Karşılıksız yardım	Tesis maliyetine katılma kredisi yardımı
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

b) 1984 yılında yardım yapılan tarımsal işletmelerin niteliklerine göre sayıları ve yardım tutarları aşağıdaki cetvele göre nedir?

İşletmenin niteliği	İşletme sayısı	Kredi yardımı Tutarı	İşletme sayısı	Karşılıksız Yardım Tutarı
Küçük işletme	.....	.....	.....	.....
Aile işletmesi	.....	.....	.....	.....
Orta işletme	.....	.....	.....	.....
Büyük işletme	.....	.....	.....	.....

c) Bu fondan 1984 yılında yapılan diğer harcamaların nitelik ve tutarları nedir?.

d) Bu fondan diğer fonlara aktarma yapılmışsa, tutarları ve fonların adları nedir?.

Soru 3. Soru 1 ve 2'deki bilgiler 1985 yılı için nedir?.

T.C.
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı
Özel Kalem Müdürlüğü
Sayı : ÖKM 2.126

13.3.1986

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Genl. Sek. K. ve K. Da. Bşk. K. ve K. Müdürlüğünün :

a)	7 Şubat	1986 tarih ve	7/841 - 5246/20296
b)	»	»	7/840 - 5245/20295
c)	»	»	7/847 - 5261/20355
d)	»	»	7/846 - 5255/20323
e)	»	»	7/845 - 5254/20322
f)	»	»	7/844 - 5253/20321
g)	»	»	7/842 - 5247/20297
h)	»	»	7/849 - 5263/20357

sayılı yazısı.

Edirne Milletvekili Sayın Türkân T. Arıkan tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ilgi'de kayıtlı yazılı soru önergelerinin cevapları ekte takdim edilmektedir.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

Edirne Milletvekili Sayın Türkân Arıkan'ın Tabiî Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yardım Fonu Hakkındaki Yazılı Soru Önergesinin Cevabı

Cevap 1. Tabiî Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yardım Fonu 2090 Sayılı Kanunla kurulmuş olup, kuruluşundan itibaren Bakanlığımız bütçesine üç yıl üst üste 450 milyon TL. para konulmuştur. Ancak 1981 yılı ve daha sonraki yıllarda bütçeye ödenek konmamıştır.

Üç yıl bütçeye konan toplam 1 350 000 000 TL. sından ancak 60 000 000 TL. sı Maliye ve Gümrük Bakanlığı tarafından, T.C. Ziraat Bankası Merkez Şubesinde açılan fon hesabına transfer edilebilmiştir. Hesabın açıldığı tarihten bu güne kadar tahakkuk eden faizler toplamı 3 000 000 TL.'dır. Fondan herhangi bir ikramiye ve bağış yapılmamıştır.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

5. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın muhtaç çiftçilere ödünç tohumluk verilmesiyle ilgili uygulamaya ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/845)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Sayın Hüsnü Doğan tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Doç. Dr. Türkân T. Arıkan
Edirne

Soru 1. «Muhtaç Çiftçilere Ödünç Tohumluk Verilmesi Hakkında Kanun» a göre :

a) 1984 yılında muhtaç çiftçilere dağıtılmak üzere ne miktar ve ne tutarda hangi tohumluklar satın alınmıştır?.

b) 1984 yılında tohumluk dağıtılan muhtaç çiftçilerin sayısı ve borçlandırıldıkları tutar nedir?.

c) Önceki dönem borçlarını ödemeyen çiftçiler için 1984 yılında Hazinece karşılanan tutar nedir?.

d) Kanunun 10 uncu maddesi gereğince, önceki dönemde ilgili olarak 1984 yılında Ziraat Bankasına ödenen, tohumluklarla ilgili kredi faizleri, masraflar ve zarar tutarları ayrı ayrı nedir?.

Soru 2. Soru 1'deki bilgiler 1985 yılı için nedir?.

T.C.
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı
Özel Kalem Müdürlüğü
Sayı : ÖKM 2/126 — 13.3.1986

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Genl. Sek. K. ve K. Da. Bşk. K. ve K. Müdürlüğünün

a)	7 Şubat	1986 tarih ve	7/841 - 5246/20296
b)	»	»	7/840 - 5245/20295
c)	»	»	7/847 - 5261/20355
d)	»	»	7/846 - 5255/20323
e)	»	»	7/845 - 5254/20322
f)	»	»	7/844 - 5253/20321
g)	»	»	7/842 - 5247/20297
h)	»	»	7/849 - 5263/20357

sayılı yazısı.

Edirne Milletvekili Sayın Türkân T. Arıkan tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ilgi'de kayıtlı yazılı soru önergelerinin cevapları ekte takdim edilmektedir.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

Edirne Milletvekili Sayın Türkân Arıkan'ın Muhtaç Çiftçilere Ödünç Tohumluk Verilmesiyle İlgili Uygulama Hakkındaki Yazılı Soru Önergesinin Cevabıdır.

Cevap 1. Muhtaç Çiftçilere Ödünç Tohumluk Verilmesi Hakkındaki Kanuna göre; muhtaç çiftçilere dağıtılmak üzere 1984 yılında 1 603 356 038 TL. tutarında 22 750 050 Kg. buğday tohumluğu ve 307 461 628 TL. tutarında 4 737 041 Kg. arpa tohumluğu satın alınmıştır.

1985 yılında ise aynı Kanuna göre, 1 981 967 605 TL. tutarında 23 139 662 Kg. buğday ve 401 582 856 TL. tutarında 4 646 071 Kg. arpa tohumluğu intikal ettirilmiştir.

1984 yılında tohumluk dağıtımı yapılan muhtaç çiftçi adedi 26 508 olup, bu çiftçiler 1 910 817 666 TL. borçlandırılmışlardır. 1935 yılı itibariyle ise bu rakamlar, sırasıyla 40 167 ve 2 383 550 561 TL.'dir.

1984 yılı sonu itibariyle idarî ve kanunî yollarla tahsil edilemediğinden Hazineye devredilen senet bedelleri tutarı 1 088 053 470 TL.'dir. Buna mukabil Maliye ve Gümrük Bakanlığı bütçesine 500 000 000 TL. konmuşsa da bu miktar T.C. Ziraat Bankasına ödenmemiş ancak 2974 sayılı Kanun ile 558 942 570 TL. tahkim yolu ile tenzil ve tahsil olunmuştur.

1984 yılında T.C. Ziraat Bankasınca krediye tahakkuk ettirilen yasal faiz 736 600 475 TL. banka muamele vergisi 64 478 435 TL. nakliye vs. masrafları da 233 410 659 TL.'dir.

1985 yılı itibariyle aynı konuda yapılan masraflar (faiz dahil) 1 659 797 534 TL.'dir.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

6. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, sahipli arazilerin ıslahı için yapılan çalışmalara ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/846)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Sayın Hüsnü Doğan tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Türkân T. Arıkan
Edirne

235 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 3202 sayılı Kanun hükümleri de göz önünde tutularak :

Soru 1. 7457 sayılı Kanunun 20 ve 21 inci maddeleri uyarınca sahipli arazilerin ıslahı nedeniyle 1984

yılında toplanan kaynakların tutarları ayrı ayrı nedir?

a) Varsa, 1983'den devreden bakiye,

b) Krediler için bütçe ödeneğinden kullanılan,

c) İlgililerden 6183 sayılı Kanuna göre tahsil edilen masraf tutarları,

d) İlgililerden defaten alınan % 10 masraf karşılığı,

e) Kredi faiz ve taksitleri,

f) Diğerleri.

Soru 2. Kanunun 20 ve 21 inci maddeleri gereğince hakikî ve hükmî şahıslara ait olup, 1984 yılında Toprak - Su tarafından ıslah edilen :

a) Arazilerin sayısı ve miktarı bölgeler itibariyle nedir?

b) Araziler için yapılan harcamalarla ve borçlandırmalarla ilgili bilgiler aşağıdaki cetvele göre nedir?

Islah masrafları	İlgililerden 6183 sayılı Kanuna göre alınan	İlgililerden defaten alınan % 10	Borçlandırılan Tutarı	Borçlandırılan Faiz oranı
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....

c) Söz konusu çalışmalarla ilgili diğer harcamaların nitelik ve tutarları nedir?

Soru 3. Soru 1 ve 2'deki bilgiler 1985 yılı için nedir?

T. C.
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı
Özel Kalem Müdürlüğü
Sayı : ÖKM. 2 - 126

13 . 3 . 1986

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Gen. Sek. K. ve K. Da. Bşk. K. ve K. Md. lüğünün :

a) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/841 - 5246/20296
b) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/840 - 5245/20295
c) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/847 - 5261/20355
d) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/846 - 5255/20323
e) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/845 - 5254/20322
f) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/844 - 5253/20321
g) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/842 - 5247/20297
h) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/849 - 5263/20357 sayılı yazısı.

Edirne Milletvekili Sayın Türkân Turgut Arıkan tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ilgide kayıtlı yazılı soru önergelerinin cevapları ekte takdim edilmektedir.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

Edirne Milletvekili Sayın Türkân Arıkan'ın sahipli arazilerin ıslahı için yapılan çalışmalar hakkındaki yazılı soru önergesinin cevabıdır.

Cevap 1. 7457 sayılı Kanunun 21 inci maddesi esaslarına göre yürütülen Toprak ve Su kredilerindeki uygulama şöyledir :

Toprak muhafaza, arazi ıslahı ve ziraî sulama tedbirlerinin alınması ve bu konularla ilgili alet ve makine temini amacıyla tarım işletmelerine açılmakta ve kontrollu olarak kullandırılmakta olan Toprak ve Su Kredileri Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile T. C. Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü tarafından mer'i mevzuat hükümlerine göre açılmaktadır.

Bu krediler için küçük ve orta çiftçi grubuna girenlerden proje keşif bedelinin % 10'u, büyük çiftçi grubuna girenlerden proje keşif bedelinin % 25 oranında öz kaynak katkısı aranmaktadır.

Toprak ve Su kredileri için bütçeden 20 milyon TL. ödenek ayrılarak kullanılmıştır.

Taksitlendirme proje esasları dikkate alınmak suretiyle T. C. Ziraat Bankası tarafından ayarlanmakta olup, en fazla 20 yıl vade tanınmaktadır. Krediye uygulanan faiz ise % 26'dır.

Cevap 2. 1984 yılında, 1 129 proje ile 3 394 hektar alanda drenaj ve arazi ıslahı çalışması yapılmıştır. Keşif tutarı 1 107 917 000 TL. olan bu projelerde kullanılan kredi tutarı 910 585 000 TL. dir.

1985 yılında ise, hazırlanan 763 proje ile 2 244 hektar alanda drenaj ve arazi ıslahı çalışması yapıl-

mıştır. Keşif tutarı 920 218 000 TL. olan bu projelerde kullanılan kredi tutarı da 770 523 000 TL. dir.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

7. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Özel İskân Fonunun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/847)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Sayın Hüsnü Doğan tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Doç. Dr. Türkân T. Arıkan
Edirne

Soru 1. «Özel İskân Fonu» nda 1984 yılında toplanan kaynakların tutarları ayrı ayrı nedir?

a) Varsa, 1983'den devreden bakiye,

b) Bütçe ödeneğinden kullanılan,

c) İskân edilen kimselerin taşınmaz mallarının kamulaştırılması karşılığı olarak fona yatırılan bedeller,

d) Üretilen mahsul ve mamullerin satış bedelleri,

e) Tahsis edilen arazi ve arsa bedelleri veya kredi taksitleri,

f) Kuruluş ve işletme kredisi faiz ve taksitleri,

g) Yurt içinden ve yurt dışından nakdî ve aynî yardımlar,

h) Yabancı ülkelerden alınan tazminat,

i) Diğer gelirler.

Soru 2. Bu Fondan 1984 yılında yapılan harcamaların tutarları ayrı ayrı nedir?

a) Arazi ve arsa satın alma ve kamulaştırma bedelleri,

b) Borçlanmaya tabi tesis ve inşaat harcamaları,

c) Köy odası, hamam gibi sosyal tesis inşaat harcamaları,

d) İnşaat işlerinde çalıştırılan usta ve işçi ücretleri,

e) Proje, harita ve plan harcamaları,

f) Motorsuz nakil vasıtaları, inşaat makineleri satın alma bedelleri, kullanılan bütün vasıtaların işletme ve tamir masrafları,

g) İskân edileceklere verilecek alet, vasıta, hayvan ve demirbaş satın alma bedelleri,

h) Eğitim harcamaları,

i) Verilen kuruluş, yıllık işletme, arazi ve arsa edinme kredileri,

j) Karşılıksız iskân yardımları,

k) Fonun yönetim giderleri.

Soru 3. Soru 1 ve 2'deki bilgiler 1985 yılı için nedir?

T. C.
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı
Özel Kalem Müdürlüğü
Sayı : ÖKM. 2 - 126

13 . 3 . 1986

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Gen. Sek. K. ve K. Da. Bşk. K. ve K. Md. lüğünün :

a) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/841 - 5246/20296
b) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/840 - 5245/20295
c) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/847 - 5261/20355
d) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/846 - 5255/20323
e) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/845 - 5254/20322
f) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/844 - 5253/20321
g) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/842 - 5247/20297
h) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/849 - 5263/20357 sayılı yazısı.

Edirne Milletvekili Sayın Türkân Turgut Arıkan tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ilgide kayıtlı yazılı soru önergelerinin cevapları ekte takdim edilmektedir.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

Edirne Milletvekili Sayın Türkân Turgut Arıkan'ın, Özel İskân Fonunun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderleri hakkındaki yazılı soru önergesinin cevabıdır.

Cevap 1. Özel İskân Fonunda 1984 yılında toplanan kaynaklara, 1983 yılından 130 717 565 TL. banka bakiyesi devretmiştir.

1984 yılı bütçe ödeneğinden kullanılan meblağ, 3 785 000 000 TL. dir. İskân edilenlerin taşınmaz mallarının kamulaştırılması karşılığı olarak fona yatırılan meblağ 4 931 137 TL., üretilen mahsül ve mamullerin satış bedelleri 36 992 151 TL., kuruluş ve işletme kredisi faiz ve taksitleri ise, 81 724 732 TL. dir.

Cevap 2. Fondan 1984 yılı itibariyle; arazi ve arsa satın alma ve kamulaştırma bedeli olarak 31 500 000 TL., borçlanmaya tabi tesis ve inşaat için

2 167 154 905 TL., köy odası, hamam gibi sosyal tesisler inşaatı için 1 044 245 037 TL., proje, harita ve plan harcamaları için 1 760 000 TL., motorsuz nakil vasıtaları, inşaat makineleri satın alınması ve kullanılan bütün vasıtaların işletme ve tamir masrafları olarak 19 180 000 TL., verilen kuruluş, yıllık işletme, arazi ve arsa edinme kredileri karşılığı olarak 567 650 946 TL., karşılıksız iskân yardımları olarak 364 859 844 TL. ve yönetim giderleri (B. Y. D. K. na ödenen denetim giderleri) karşılığı olarak da 7 940 188 TL. harcama yapılmıştır.

Cevap 3. 1985 yılı gelir ve giderleri ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

8. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Orman Köylüleri Kalkındırma Fonunun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/849)

Türkiye Büyük Miliet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Sayın Hüsnü Doğan tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Doç. Dr. Türkân T. Arıkan
Edirne

Soru 1. «Orman Köylüleri Kalkındırma Fonu» nda 1984 yılında toplanan kaynakların tutarları ayrı ayrı nedir?

a) Varsa, 1983'den devreden bakiye,

b) Verilen kredilerin taksit ve faizleri,

c) İşletme ve fabrikalardan tahsil edilen % 3,

d) Tesislerin proje toplam bedelinden orman sahasına isabet eden kısmının % 3'ü,

e) Bütçe ödeneğinden kullanılan,

f) İşletme ve fabrikaların kârlarından alınan % 10,

g) Faiz, ikramiye ve her çeşit bağış,

h) Diğer gelirler,

i) Bu Fona diğer fonlardan aktarma yapılmışsa, tutarları ve fonların adları.

Soru 2. Bu Fondan 1984 yılında yapılan harcamaların tutarları ayrı ayrı nedir?

a) Orman köylülerinin yararlanacağı altyapı hizmetleriyle ilgili harcamalar,

b) Köy tüzelkişiliklerine yapılan karşılıksız yardımlar,

c) İhraç edilen ürünlere ödenen fon iadeleri,

d) Yönetmeliğin 33 üncü maddesi gereğince maliyet bedeli üzerinden verilen aynî yardımlar,

e) Yönetmeliğin 34 üncü maddesi gereğince verilen faizli ve faizsiz krediler (ayrı ayrı),

f) Yönetmeliğin 35 inci maddesi gereğince kooperatifleşmeyi destekleme amacıyla verilen krediler,

g) Fonun yönetimi ile ilgili harcamalar,

h) Diğer harcamalar.

Soru 3. Soru 1 ve soru 2'deki bilgiler 1985 yılı için nedir?

T. C.
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı 13 . 3 . 1986
Özel Kalem Müdürlüğü
Sayı : ÖKM. 2 - 126

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Gen. Sek. K. ve K. Da. Bşk. K. ve K. Md. lüğünün :

a) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/841 - 5246/20296
b) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/840 - 5245/20295
c) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/847 - 5261/20355
d) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/846 - 5255/20323
e) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/845 - 5254/20322
f) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/844 - 5253/20321
g) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/842 - 5247/20297
h) 7 Şubat 1986 tarih ve 7/849 - 5263/20357 sayılı yazısı.

Edirne Milletvekili Sayın Türkân Turgut Arıkan tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ilgide kayıtlı yazılı soru önergelerinin cevapları ekte takdim edilmektedir.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

Edirne Milletvekili Sayın Türkân Arıkan'ın Orman Köylüleri Kalkındırma Fonu hakkındaki yazılı soru önergesinin cevabı.

Cevap 1. Orman Köylüleri Kalkındırma Fonunda 1984 yılında toplanan kaynaklar; 1983 yılından devreden bakiye 795 602 691 TL., verilen kredilerin taksit ve faizleri 1 046 159 529 TL., işletme ve fabrikalardan tahsil edilen % 3 fon hisseleri 2 659 641 287 TL., tesislerin proje toplam bedelinden orman sahasına isabet eden kısmının % 3'ü 57 159 777 TL., büt-

çe ödeneğinden kullanılan 490 000 000 TL., işletme ve fabrikaların kârlarından alınan % 10'lar 1 483 118 767 TL., faiz ikramiye ve her çeşit bağış 114 866 543 TL., diğer gelirler 25 946 307 TL., olmak üzere toplam 6 672 494 901 TL. dir.

1985 yılında ise fonda toplanan kaynaklar tutarı toplam olarak 10 788 588 186 TL. dir.

Cevap 2. Bu fondan 1984 yılı içinde şu harcamalar yapılmıştır. Orman köylülerinin yararlanacağı altyapı hizmetleri ile ilgili 150 398 240 TL., ihraç edilen ürünlere ödenen fon iadeleri 938 878 TL., dam örtüsü ve ısıtma pişirme gideri olarak 527 857 830 TL., faizsiz, arıcılık, hayvancılık ev ve el sanatları, tesis edinme çevirme kredileri için 3 389 021 502 TL., kooperatifleşmeyi destekleme kredisi olarak 336 210 380 TL., fonun yönetimi ile ilgili harcamalar için 811 997 341 TL., olmak üzere 5 216 424 171 TL. sarfedilmiştir.

1985 yılında ise fondan toplam olarak 7 409 891 191 TL. harcama yapılmıştır.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

9. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Sivil Savunma Fonunun 1984 - 1985 yılları gelir ve giderlerine ilişkin sorusu ve İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut'un yazılı cevabı (7/856) ş

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı Sayın Yıldırım Akbulut tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Doç. Dr. Türkân T. Arıkan
Edirne

Soru 1. «Sivil Savunma Fonu» nda 1984 yılında toplanan kaynakların tutarları ayrı ayrı nedir?

a) Varsa, 1983'den devreden bakiye,

b) Bütçe gelirlerinden pay,

c) Katma bütçeli idareler bütçe gelirlerinden pay,

d) Sermayesine Devletin iştiraki olan kuruluşlar ile, bankaların ve çeşitli kuruluşların bilanço kârlarının % 0.5'i,

e) Banka faizleri,

f) Bağış ve yardımlar,

g) Gecikme cezaları,

h) İşe yaramayan eşya ve malzeme satış bedelleri,

i) Diğer gelirler.

Soru 2. Bu Fondan 1984 yılında yapılan harcamaların tutarları ayrı ayrı nedir?

a) Sivil savunma hizmetlerinin yürütülmesi masrafları,

b) Eğitim masrafları,

c) Tesis, araç ve gereç satın alma bedelleri,

d) İlaç, malzeme ve sair ihtiyaç maddeleri masrafları,

e) Diğer masraflar.

Soru 3. Soru 1 ve soru 2'deki bilgiler 1985 yılı için nedir?

T. C.
İçişleri Bakanlığı
Sivil Savunma Genel Müdürlüğü
Sayı : Fon 822 - 468 - 86/74
Konu : Yazılı soru önergesi.

12 . 3 . 1986

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 7 Şubat 1986 gün ve 7/856 - 5271/20371 sayılı yazı.

Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan tarafından, Sivil Savunma Fonuna ilişkin yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız aşağıya çıkartılmıştır.

Cevap 1. Sivil Savunma Fonunda 1984 yılında toplanan kaynakların tutarları. (Soru önergesinde yazılı sıraya göre) :

a) 1983 yılından devreden bakiye 3 040 268 118,64 TL.

b) Bütçe gelirlerinden pay 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanununun 37 nci maddesinin (a) fıkrasında Devlet Gelir Bütçesi adî gelirlerinin % 01'i denilmesine rağmen, her yıl Genel Bütçe Kanununda belirtilen bir madde ile bu fıkra hükmü işletilmediği için Devlet Gelir Bütçesinden pay verilmemektedir.

c) Katma Bütçeli İdareler Bütçe Gelirlerinden Pay : Sivil Müdafaa Kanununun 37 nci maddesinin (b) fıkrasına göre; yılı içerisinde Devletten yardım görmeyen Hudut ve Sahiller Sağlık Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü ve Devlet Hava Meydanları Genel Müdürlüğünden Fon payı alınmakta olup, 1984 yılında bu kuruluşlardan toplam 19 280 800 TL. alınmıştır. Diğer katma bütçeli kuruluşlardan, Devletten yardım görmeleri nedeniyle fon payı alınmamaktadır. (Karayolları, Devlet Su İşleri Genel Müdürlükleri gibi).

d) Sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilen ve sermayesinde Devletin iştiraki olan teşekkül, müessese ve şirketlerle resmî ve hususî bankalar ve özel kanunlarla kurulan kurum ve kuruluşlar ile sermayesinin yarısından fazlasına bunların iştiraki suretiyle tesis edilen ortaklıkların bütçelerinin veya bilançolarındaki safi kârlarının % yarımı olarak 1984 yılında toplam 1 627 528 929,15 TL, alınmıştır.

	TL.
e) Banka faizleri	277 961 817,91
f) Bağış ve yardımlar	21 359,82
g) Gecikme cezaları	165 368,95
h) İşe yaramayan eşya ve malzeme satış bedeli	638 663,—
i) Diğer gelirler.	2 277 341,—

(Genel olarak kitap ve dergi satışlarından elde edilen gelirler teşkil etmektedir.)

Cevap 2. Sivil Savunma Fonu 1984 yılı harcamaları tutarları :

a) Sivil savunma hizmetlerinin yürütülmesi masrafları toplamı	1 271 223 004,85

Bu fıkrada belirtilen rakam aşağıdaki b, c, d ve e fıkralarındaki masraflar toplamıdır.

b) Eğitim masrafları	32 235 523,—

1983 - 1984 eğitim yılında Sivil Savunma Kolejinde açılan beş dönem Sivil Savunma Temel Eğitim kursunda 185 adet Sivil Savunma memur, uzman ve müdürüyle belediyeler, kamu - özel kurum ve kuruluşların itfaiye amirleri için açılan beş dönem itfaiye amirleri temel eğitim kursunda da 188 itfaiye amiri eğitilmiştir.

İl ve ilçelerdeki sivil savunma yükümlülerinin eğitimlerine önem verilmiş, 1984 yılında 60 il ve 198 ilçede toplam 58 107 yükümlü eğitim görmüştür.

c) Tesis, araç ve gereç satın alma bedelleri	684 941 477,—

539 235 781 TL.'sı ASELSAN'a (Askerî Elektronik Sanayi A.Ş.) beş şehirde (İzmit, Gölcük, Mersin, İskenderun ve Kırıkkale) yaptırılan uzaktan komutalı elektronik siren sistemi için; 1984 yılında alınan 30 adet hizmet aracı ile Sümerbank Genel Müdürlüğünden 5 000 adet ilk yardım çantası, 7 500 adet ilk yardım torbası, 2 000 adet kurtarma çantası, 2 000 adet belkemeri alınmış, bunların bedelleri ödenmiştir.

	TL.
d) İlaç - malzeme vesair ihtiyaç maddeleri masrafları	1 471 195,—
e) Diğer masraflar	552 574 809,85

Bu rakama 400 milyon liralık 6 aylık Devlet Hazine Bonosu alımı gideri ile il ve ilçe sivil savunma teşkilatı için alınan malzeme ve büro makineleri bedelleri dahildir.

Cevap 3. A) Sivil Savunma Fonunda 1985 yılında toplanan kaynakların tutarı :

a) 1984 yılından devreden bakiye	3 640 440 033,80
b) Bütçe gelirlerinden pay	Yok
c) Katma bütçeli idareler bütçe gelirlerinden pay	25 503 130,—

(Cevap 1 - c'de açıklaması yapılmıştır).

d) Sermayesinde Devletin iştiraki olan kuruluşlar ile bankaların ve çeşitli kuruluşların bilanço kârlarının % 05'i,	3 952 627 612,61

(Cevap 1 - d'de açıklaması yapılmıştır).

	TL.
e) Banka faizleri	1 341 933 311,06
f) Bağış ve yardımlar	18 315,50
g) Gecikme cezaları	1 240 027,86
h) İşe yaramayan eşya ve malzeme satış bedeli	19 000,—
i) Diğer gelirler.	2 966 667,—

(Cevap 1 - i'de açıklaması yapılmıştır).

Cevap 3. B) Sivil Savunma Fonu 1985 yılı harcamaları tutarları :

a) Sivil savunma hizmetlerinin yürütülmesi masrafları (b, c, d ve e toplamı)	941 473 466,—
b) Eğitim masrafları	52 925 110,—

	TL.

1984 - 1985 eğitim yılında Sivil Savunma Kolejinde açılan dört dönem temel eğitim sivil savunma kursunda 153 adet sivil savunma memur, uzman ve müdürüyle belediyeler, kamu - özel kurum ve kuruluşların itfaiye amirleri için açılan dört dönem temel eğitim kursunda da 144 adet itfaiye amiri eğitilmiştir.

1985 yılında 61 il ve 189 ilçede toplam 59 265 sivil savunma yükümlüsünün eğitimleri yapılmıştır.

c) Tesis, araç ve gereç satın alma bedelleri	247 904 987,—

Bu para ile 23 adet İl Sivil Savunma Müdürlüklerine hizmet aracı, sivil savunma hizmet malzemelerinden olan; 265 adet yemek pişirme kazanı, 14 000 adet çekiç, 14 000 adet kazmalı çapa, 15 500 adet matara, 14 000 adet izoleli pense, 14 000 adet enkaz demiri, 14 000 adet keski, 90 adet çekme kaldırma makinesi, 14 000 adet çelik halat, 14 000 adet burgu, 28 000 adet hasta taşıma kemeri, 116 adet çengelli makas ve 1 350 adet İngiliz anahtarı ihalesi yapılmıştır. Ayrıca sivil savunma eğitim ve tatbikatlarında kullanılmak üzere 70 adet tepegöz cihazı alınmıştır.

d) İlaç, malzeme vesair ihtiyaç maddeleri masrafları	2 658 530,—
e) Diğer masraflar.	637 984 839,—

Bu rakama 400 milyon liralık 6 ay vadeli Devlet Hazine Bonosu alımı ile İl ve İlçeler Sivil Savunma Teşkilatı için alınan büro makine ve malzemeleri bedelleri dahildir.

	TL.

Yıl içerisinde toplanan Sivil Savunma Fonu gelirlerine ait paralardan, harcanmayan kısım, olağanüstü durumlarda Sivil Savunma hizmetleri için harcanmak üzere T. C. Ziraat Bankasında tutulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Yıldırım Akbulut
İçişleri Bakanı

10. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, yazlık bazı mahsullerin kilo tahdidi nedeniyle kurutulmadığı iddiasına ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/943)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Tarım Orman ve Köyişleri Bakanınca yazılı olarak cevaplandırılmasına aracılığınızı arz ederim.

19 . 2 . 1986
Davut Abacıgil
Balıkesir

1. Yazlık mahsul ekimi yapan ve kurutması gerekli bu ürünü kurutma tesisi olan Bakanlığınıza bağlı teşekküller en azından 40 - 50 ton ürün olması lazımdır, diye kurutmaya almadığı seçmen şikâyetinden anlaşılmıştır.

2. 5 - 10 ton ürün getiren ve kurutma ücreti de alınması gerekli olduğu halde bu kurutma neden yapılmamıştır?

3. Çiftçiye yardımı düşünmeyen bu kuruluşlar yem fabrikalarına yardım gayesi ile mi yapılmıştır? Fabrikaların getirdiği mahsulümü kurutur, açıklar mısınız? Uygulamada kilo tahdidi var mıdır?

T. C.
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı
Özel Kalem Müdürlüğü
Sayı : ÖKM. 2 - 185
Konu : Yazılı soru önergesi.

13 . 3 . 1986

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Gen. Sek. K. ve K. Da. Bşk. lığı Kan. Kar. Müdürlüğünün 24 Şubat 1986 tarih ve 7/943 - 5449/20928 sayılı yazısı.

Balıkesir Milletvekili Sayın Davut Abacıgil tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan «Yazlık bazı mahsullerin kilo tahdidi sebebiyle kurutulmadığı» hakkındaki yazılı soru önergesinin cevabı ektedir.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

Balıkesir Milletvekili Sayın Davut Abacıgil'in yazılı soru önergesinin cevabı.

Bakanlığımız ilgili kuruluşlarından olan, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğünün 41 adet tesisinde, mısır kurutma işlemi yapılmaktadır. Cihazların tamamı sürekli akışkan tipinde olup, cihaza mahsül girişi, kurutulması ve çıkışı süreklilik arz etmektedir.

Cihazların sürekli «akışkan tip» olması sebebiyle tüm sistem ve devreler otomatik olarak çalışmaktadır. Bu otomasyondan dolayı cihaz tamamıyla dolmadan kurutma işlemi devreye girmemektedir. Bir başka ifadeyle, ısıtma fanlarının hububatın içinden geçirdiği hava, belirli bir basınca ulaşmadan brülörler devreye girmemektedir.

Eldeki mevcut cihazların herbirinin tamamen doldurulması için yaklaşık 15 - 25 ton mahsülün kurutulmak istenmesi gerekmektedir. İzah edilen bu teknik sebeplerden dolayı cihazlarda ton tahdidi bulunmaktadır.

Buna rağmen üreticilerimizin mağdur olmamasını teminen, mevcut cihazların çalışabilmesi için, birkaç üreticinin mahsullerini bir araya getirerek, kurutma talebinde bulunmaları tavsiye edilebilir.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

11. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, cesedi Ulubat Gölü civarında bulunan bir şoförün ölümüyle ilgili ne gibi işlem yapıldığına ilişkin sorusu ve Adalet Bakanı M. Necat Eldem'in yazılı cevabı (7/944)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Adalet Bakanınca yazılı olarak cevaplandırılmasına aracılığınızı arz ederim.

19 . 2 . 1986
Davut Abacıgil
Balıkesir

1. Balıkesir İvrindi İlçesi Ergama Köyünden olup, tankerde şoförlük yapan Ali Duyan 28.12.1984 günü sefere çıkmış, 29.12.1984 günü ise öldürülmüş olduğu ve cesedi Ulubat Gölü civarında bulunmuştur.

2. Ölünün kullandığı araba ise Susurluk İlçesi Demirkapı Yıldız Köyü yol kavşağında bulunmuştur.

3. Bugüne kadar olay hakkında ne gibi işlem yapıldığının, adliyeye intikal etmiş ise safahatın ne merkezde bulunduğunun,

Bildirilmesini rica ederim.

T. C.
Adalet Bakanlığı 12 . 3 . 1986
Bakan
302

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı, Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü ifadeli 24 Şubat 1986 tarihli ve 7/944 - 5450/20929 sayılı yazınız.

İlgide gün ve sayısı belirtilen yazınız ekinde alınan ve Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in tarafımdan yazılı olarak cevaplandırılmasını istediği sorunun cevabı iki nüsha halinde ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

M. Necat Eldem
Adalet Bakanı

Balıkesir Milletvekili Sayın Davut Abacıgil'in şahsıma yönelttiği ve tarafımdan yazılı olarak cevaplandırılmasını istediği sorunun cevabı aşağıda sunulmuştur.

Sayın Abacıgil, Balıkesir İvrindi İlçesi Ergama Köyünden tanker şoförü Ali Duyar'ın 28.12.1984 günü sefere çıktığını, 29.12.1984 tarihinde ise, Ulubat Gölü civarında cesedinin bulunduğunu ifade etmekte ve olayla ilgili olarak yapılan kanunî muamele hakkında bilgi vermemi istemektedir.

Olayın mahiyeti ve tevessül olunan kanunî muamele araştırılmış ve;

a) Adı geçen Kadir oğlu 1957 doğumlu İvrindi İlçesi Ergama nüfusunda kayıtlı Ali Duyar'ın 25.12.1984 tarihinde Susurluk İlçesinin Yıldız Köyü yolu kavşağında ölü olarak bulunduğu,

b) Ali Duyar'ı kasten öldürmek suçundan sanıklar Cemil Özsarı, Ayşe Duyar, Hamdi Mercan ve Mehmet Gümüş hakkında, Bursa Cumhuriyet savcılığının 24.1.1985 tarihli ve 1984/15054 - 1985/306 sayılı Talepnamesiyle bu yer sorgu hâkimliğine kamu davası açıldığı,

c) Yapılan ilk soruşturma sonunda sanıklar hakkında delil yetersizliği sebebiyle Bursa Sorgu Hâkimliği tarafından muhakemenin men'ine karar verildiği ve muhakemenin men'ine dair kararın 31.5.1985 tarihli 1985/10 - 41 sayılı olduğu,

d) Maktul Ali Duyar'ın öldürülmesi olayı ile ilgili bulunan faillerin aranmasına Bursa Cumhuriyet savcılığınca devam edildiği,

Anlaşılmıştır.

Keyfiyeti bilgilerinize arz ederim.

M. Necat Eldem
Adalet Bakanı

12. — İçel Milletvekili Ali İhsan Elgin'in, Toprak Mahsulleri Ofisince piyasa değerinin altında mercimek satıldığı iddiasına ilişkin sorusu ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın yazılı cevabı (7/947)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Sayın Hüsnü Doğan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına aracılığınızı saygılarımla arz ederim.

19 . 2 . 1986
Ali İhsan Elgin
İçel

Demokratik hukuk devletinde tüm kamu kurum ve kuruluşlarının yürürlükteki yasalar çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmesinin yanısıra, özellikle «müdebbir» bir tüccar gibi hareket etmeleri öngörülen KİT'lerin ve bu statüdeki müesseselerin ise sosyal işlevlerini gözardı etmeden «kârlılık ilkesi» ni gözetmeleri zorunlu ve gerekli iken; TMO'nun, Bakanlığınız sırasında âdeta «mercimeği fırına vermek» özdeyişini doğrular şekilde 10 bin ton dolayında mercimeği «rüşvet kokusu» duyulan bir yöntemle satması olayının açıklığa kavuşturulması amacıyla şu soruların yanıt bulmasında ülke ve kamuoyu açısından büyük yarar vardır.

1. Toprak Mahsulleri Ofisinin ihale açmasına karşılık sonradan bundan vazgeçerek 10 bin ton mercimeği Ali Karahan adlı işadamına piyasa fiyatı 500 lira dolayında olmasına rağmen kilosu 153 liradan sattığı doğru mudur?

2. Hazinenin bu yüzden üç buçuk milyar lira zarara sokulduğu gerçek midir?

3. Söz konusu satışa muhalefet ettiği için TMO' nun Daire Müdürü görevden alınmış mıdır?

4. TMO'nun Ali Karahan'a yaptığı 10 bin tonluk mercimek satışı sırasında Gaziantep'de bulunduğunuz ve adı geçen kişiyle görüştüğünüz doğru mudur?

5. Söz konusu satış nedeniyle 200 milyon lira dolayında rüşvet verildiği yolunda Gaziantep'de çıkan yaygın söylentilerin gerçekle ilgisi var mıdır?

6. TMO'nun 10 bin tonluk mercimek satışıyla ilgili soruşturma açılmış mıdır? Açıldıysa bir sonuç alınmış, sorumlular hakkında bir işlem yapılmış mıdır?

T. C.
Tarım Orman ve Köyişleri
Bakanlığı 13 . 3 . 1986
Özel Kalem Müdürlüğü
Sayı : ÖKM. 2 - 183

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Gen. Sek. Ka. ve Ka. Müdürlüğünün 24 Şubat 1986 tarih ve 7/947 - 5453/20956 sayılı yazısı.

İlgi yazı ile cevaplandırılmak üzere tarafıma gönderilen İçel Milletvekili Sayın A. İhsan Elgin'in «Toprak Mahsülleri Ofisince piyasa değerinin altında mercimek satıldığı iddiası» hakkındaki yazılı soru önergesinin çevabı ekte takdim edilmektedir.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri
Bakanı

İçel Milletvekili Sayın A. İhsan Elgin'in yazılı soru önergesinin cevabıdır.

Cevap : 1982 yılından intikal eden mercimek stokunun 10 000 tonu Toprak Mahsülleri Ofisi Genel Müdürlüğü tarafından 11.6.1985 tarihinde ihaleye çıkarılmış ve ihaleye, bakliyat piyasasının büyük şirketlerinden Topaz, Ali Karahan ve Özaltın Holding A. Ş. katılmıştır.

Bu firmalardan Topaz 120 TL./Kg., Ali Karahan 153,31 TL./Kg. ve Özaltın A. Ş. ise 125 TL./Kg. fiyat teklif etmiştir. Verilen bu fiyatlar kırmızı mercimeğin o günkü cari piyasasını açık olarak belirlemektedir.

İhaleye iştirak eden bu firmalardan en yüksek fiyatı veren Ali Karahan firmasına satış yapılmıştır. Bu tarihte piyasa fiyatlarının, yapılan satış fiyatının üzerinde olması mümkün bulunmamaktadır.

Ali Karahan firmasına yapılan satış peşin bedel karşılığı olup, bedelinin tamamı tahsil edildiğinden Hazine zararı bahis konusu değildir.

Konu ile ilgili olarak herhangi bir yönetici veya sorumlu görevden alınmamıştır.

Arz ederim.

H. Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köyişleri
Bakanı

Türkiye Büyük Millet Meclisi

GÜNDEMİ

79 UNCU BİRLEŞİM

13 . 3 . 1986 Perşembe

Saat : 15,00

1

BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Sıkıyönetimin Bazı İllerden Kaldırılmasına, Bazı İllerde Uzatılmasına İlişkin Başbakanlık Tezkeresi (3/982)

2. — Olağanüstü Halin Bazı İllerden Kaldırılmasına, Bazı İllerde Uzatılmasına İlişkin Başbakanlık Tezkeresi (3/983)

2

ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

3

SEÇİM

4

OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

5

GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

1. — Muğla Milletvekili İdris Gürpınar ve 19 arkadaşının, Kemerköy Termik Santralıyla ilgili yeni gelişmeler konusunda Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/12)

6

SÖZLÜ SORULAR

1. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, orman ürünleri ihracatına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/507) (1)

2. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, tedavi nedeniyle yaptığı son A.B.D. seyahatine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/518) (1)

3. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, İstanbul - Sarıyer Karakolundaki bir tecavüz iddiası hakkında Emniyet Amirinin yaptığı açıklamaya ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/501)

4. — Eskişehir Milletvekili Mehmet Nuri Üzel'in, Başbakanlıkta görevli bir müşavir tarafından yabancı yayın ajanslarına politik demeç verildiği iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/544) (1)

5. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, danışmanlık için yabancı firmalarla anlaşma yapılıp yapılmadığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/622) (1)

6. — Hatay Milletvekili Abdurrahman Demirtaş'ın, Hatay İli çiftçilerinin Ziraat Bankasına olan borçlarının ertelenmesine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/623) (1)

7. — Kahramanmaraş Milletvekili Rıfat Bayazıt'ın, Siyasî Partiler Kanununa aykırı hareket edenler hakkında yapılan işlemlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/548)

8. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin deniz otobüsleri ile yapacağı toplu taşımacılığa ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/559)

9. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa illerinde yapılacağı belirtilen toplu taşıma sistemlerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/560)

10. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya, Ereğli Şeker Fabrikası yapım çalışmalarına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/561)

11. — Uşak Milletvekili Yusuf Demir'in, Uşak İli Eşme İlçesine bağlı bazı köylerde tütün ekimine izin verilmemesinin nedenine ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sözlü soru önergesi (6/567)

12. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Uçak Servisi A.Ş.'ndeki bazı yöneticilerin gıda alımlarında usulsüzlük yaptıkları iddiasına ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/576)

13. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, İzmir Ticaret ve Sanayi Merkezi yapımının üstlenilişine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/580)

14. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, Üsküdar-Eminönü seferini yapan Şehit Karaoğlanoğlu Vapurundaki intihar olayına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/581)

---

(1) İçtüzüğün 96 ncı maddesi uyarınca sözlü soruya çevrilmiştir.

15. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, Muğla İli Merkez Jandarma Karakolunda bazı vatandaşlara işkence yapıldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/587)

16. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya Valisinin bir açık hava toplantısında halka «imparator» olarak takdim edilmesine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/589)

17. — Ağrı Milletvekili Paşa Sarıoğlu'nun, hampetrol alımlarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/595)

18. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, Türkiye'de şeriatçılığa karşı ne gibi önlemler alındığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/596)

19. — Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in, Diyarbakır Cezaevinde meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/597)

20. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, bazı vatandaşların işkence sonucunda sakat kaldığı ve öldüğü iddialarına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/598)

21. — İzmir Milletvekili Ali Aşkın Toktaş'ın, Aliağa Petro Kimya Kompleksine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/599)

22. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Samsun İlinde yaptırılan sosyal meskenler için Belediye Encümenince ek ücret kararı alındığı iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/600)

23. — Tekirdağ Milletvekili Salih Alcan'ın, Ayvalık - Midilli arasındaki yük ve yolcu taşımacılığının Yunan gemileri tarafından yapıldığı iddiasına ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/601)

24. — Kütahya Milletvekili Abdurrahman Necati Kara'a'nın, Suriye'de okutulan bir ders kitabına ve Suriye sınırları içinde vatandaşlarımıza ait tapulu arazilerin bedellerine ilişkin Dışişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/602)

25. — Adana Milletvekili Metin Üstünel'in, Kahramanmaraş - Göksun Yem Fabrikasınca 1985 yılında gerçekleştirilen kırmızı biber alımlarına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/607)

26. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, Harran Ovasının bazı kişilerce parsellendiği iddiasına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/609)

27. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, Diyarbakır İlinde işkence sonucu meydana geldiği iddia edilen iki ölüm olayına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/610)

28. — Şanlıurfa Milletvekili Vecihi Ataklı'nın, Sıkıyönetim Kanunu uyarınca görevlerinden uzaklaştırılan kamu görevlilerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/611)

29. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, Harran Ovasıyla ilgili olarak Bakanlık Sözcüsünce verildiği iddia edilen beyanata ilişkin Dışişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/612)

30. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Aşağı Yeşilırmak Ovası sulama projesine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/613)

31. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Samsun İli Merkezi ile Çarşamba İlçesi elektrik şebekelerinin ihale ve denetiminde yolsuzluk yapıldığı iddiasına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/614)

32. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Samsun Ballıca Sigara Fabrikasına ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sözlü soru önergesi (6/615)

33. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, Balıkesir Merkez Kocaavşar Köyü Kasırga Deresi üzerinde gölet yapılıp yapılmayacağına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/616)

34. — Adana Milletvekili Nuri Korkmaz'ın, televizyon dizisi olarak çekildikten sonra yakıldığı iddia edilen Yorgun Savaşçı filmine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/617)

35. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığınca yapılan yabancı dil sınavına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/619)

36. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, dış ülkelerden aldığımız hampetrolün fiyatına ve taşıtma ücretine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/620)

37. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, Güney Anadolu Projesi nedeniyle yoğunlaşan toprak satışlarına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/621)

38. — Adana Milletvekili Nuri Korkmaz'ın, 1986 yılında dağıtılacak tarımsal kredîye ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/624)

39. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İstanbul İlindeki vatandaşların su ve su parası sorunlarına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/626)

40. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İstanbul İlindeki bazı belediyelerin semt ve mahalle pazarlarını kaldırma kararı aldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/627)

7

KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — Mardin Milletvekili Süleyman Çelebi'nin, 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunun 7 nci Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Millî Savunma Komisyonu Raporu (2/222) (S. Sayısı : 411) (Dağıtma tarihi : 10.3.1986)